

Parti og interessegrupper i Italia

*Ein studie av Det demokratiske partiet og
Forza Italia sine relasjonar til
interessegrupper*

Torill Stavenes

Masteroppgåve ved Institutt for statsvitskap

UNIVERSITETET I OSLO

16.05.2014

Parti og interessegrupper i Italia

*Ein studie av Det demokratiske partiet og Forza Italia sine relasjonar
til interessegrupper*

© Torill Stavenes

2014

Parti og interessegrupper i Italia. Ein studie av Det demokratiske partiet og Forza Italia sine relasjonar til interessegrupper.

Torill Stavenes

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Samandrag

I denne oppgåva kartlegg eg dei to italienske partia Det demokratiske partiet og Forza Italia sine relasjonar til interessegrupper i perioden 2000 til 2014. I tillegg diskuterer eg korleis ein kan forstå dei funna som kjem fram i kartlegginga. Bakgrunnen for studien finst i to solid funderte retningar innanfor den generelle komparative litteraturen: Litteraturen om strukturelle endringar og partiutvikling, som spår at relasjonane mellom parti og interessegrupper sidan 1960-talet har blitt svekte som fylgje av blant anna økonomisk vekst, sekularisering og teknologisk utvikling og partifamilielitteraturen, som spår at nye høgreparti verken no eller då dei vart stifta har relasjonar til organisasjonssamfunnet. Forventninga til kartlegginga er at både Det demokratiske partiet og Forza Italia i dag har svake eller ingen band til interessegrupper.

På bakgrunn av tidlegare studiar har eg utarbeidd eit analytisk rammeverk. Dei operasjonaliserte banda for kontakt er sorterte etter i kva grad dei representerer institusjonalisering, og er delte inn i tre kategoriar: overlappende organisatoriske strukturar, inter-organisatoriske band og uorganiserte band. Ei totalvurdering av desse banda gjev eit mål på partias *nærleik* til organisasjonssamfunnet. I tillegg har eg eit (avgrensa) mål på total *breidde*, som viser til den indre kjernen av interessegrupper som partiet har eit forhold til. Intervju med nøkkelinformantar og partivedtekter er det viktigaste datamaterialet mitt.

Kartlegginga viser at både Det demokratiske partiet og Forza Italia har band for kontakt og svært like relasjonar til organisasjonssamfunnet i dag. Ingen av dei har overlappende organisatoriske strukturar eller varige inter-organisatoriske band for kontakt, men begge har inter-organisatoriske ad-hoc band og uorganiserte band. Samla sett omtaler eg difor partias relasjonar til interessegrupper som organiserte, men ad-hoc. Dei to partia har difor eit kontaktmønster som liknar det som er skissert i Kirchheimers (1990) «catch-all party». Kontaktmønsteret til dei to partia stemmer difor ikkje overeins med dei forventningane som vart utgreidde på bakgrunn av litteraturen om strukturelle endringar og partifamiliar. For å utforska funna mine går eg nærare aktørane. Ved hjelp av kostnad- og nyttevurderingar informert av rasjonell aktør-teori, freistar eg å seia meir om kvifor dei to partia har dei relasjonane dei har til organisasjonssamfunnet. Min (avgrensa) diskusjon viser at begge partia har nytte av relasjonane, noko som tyder på at strukturelle endringar og partifamilielitteraturen aleine ikkje kan forklara kvifor parti har relasjonar til interessegrupper.

Føreord

Eg har trivest svært godt som masterstudent. Her gjev eg difor heider og ære til nokre av dei som har medverka til at arbeidet med oppgåva har vore utfordrande og lærerikt:

Til rettleiar Elin Haugsgjerd Allern: Tusen takk for eineståande grundige attendemeldingar på alle utkasta eg har levert til deg. Takk for all lærdom, alle dei interessante samtalane og faglege utfordringar! Takk for at du alltid har vore tilgjengeleg – at du ringte meg 1. påskedag for å diskutera ei teoretisk floke seier alt om deg. Til sist takkar eg for spanande arbeidsoppgåver med deg som sjef på prosjektet Left-wing Parties and Trade Unions across the World.

Eg er svært takksam for at informantane mine tok seg tid til å snakka med meg: Grazie mille Pierluca Pucci Poppi, Riccardo Migliori, politico in Forza Italia, Marina Sereni, Ivan Scalfarotto, Pietro Folena, Massimo Gibelli, Marcello Gargiulo e Antonio Foccillo per aver dato un pezzo del vostro tempo per me e la mia tesi. Ne sono molto grata!

Fleire italienske forskarar var uvurderlege for gjennomføringa av feltarbeidet i Italia: Tusen takk Enrico Calossi, Eugenio Pizzimenti og Fabio Calugi. Takk til Paolo Bellucci for datamateriale. Takk også til Paolo Guzzanti, Margherita og Daniele for hjelp. Takk til Elisabetta Cassina Wolff for verdifulle tips. Ein særskilt takk til Marina Serenis pressekontakt, Fernanda Alvaro, for hjelp med informantar. Til sist ein stor takk til Fritt Ord for masterstipendet!

Takk til lunsjgjengen og andre vener på kullet for fellesskapet. Takk til gode kollegaer i TV 2 for å ha minna meg om kva statsvitskap faktisk handlar om.

Kjære Hanne Marie, Rebecca, Mari og Cecilie: Takk for at de alltid stiller! Takk til familien vestpå for vedvarande støtte gjennom eit langt studieløp. Ein særskilt takk til mamma for språk- og korrekturhjelp. Til sist bøyer eg meg i støvet for Tore si evne til oppmuntring og hans evige tolmod. Og Tore, takk for alle middagane og ikkje minst for korrekturlesinga!

Trass hjelp og støtte, er det endelege produktet eine og aleine mitt ansvar.

Oslo, 16.05.2014, Torill Stavenes

Tal på ord: 45.274 (40.005 utan vedlegg).

Innhold

1 Introduksjon	1
1.1 Bakgrunn for studien	2
1.2 Problemstilling	4
1.3 Vegne vidare	5
2 Historisk bakteppe	7
2.1 Sentrale omgrep	7
2.1.1 Parti og interessegrupper - definisjonar	7
2.2 Parti i Italia	9
2.2.1 Det italienske partisystemet	9
2.2.2 Det demokratiske partiet (PD)	11
2.2.3 Forza Italia (FI)	12
2.3 Interessegrupper i Italia	14
2.3.1 Det italienske organisasjonssamfunnet	14
2.3.2 Band mellom parti og interessegrupper i Italia	15
2.4 Samandrag	18
3 Forskingsoversikt	19
3.1 Ei utvikling frå sterke til svake band?	20
3.1.1 Strukturelle utviklingstrekk og partimodellar	20
3.1.2 Kva med nye (høgre)-parti?	22
3.1.3 Samandrag	23
3.2 Empiriske studiar	24
3.2.1 Strukturelle endringar i Italia	26
3.2.2 Relasjonar i Italia i den andre republikken (1993-)	28
3.2.3 Parlamentsgruppe og partiorganisasjon	30
3.3 Samandrag	31
4 Analytisk rammeverk	32
4.1 Konseptualisering og analytiske dimensjonar	32
4.1.1 Operasjonaliseringar	33
4.2 Samandrag	37
5 Forskingsdesign og metode	39
5.1 Forskingsdesign og utval	39
5.1.1 Casestudium med komparativt tilsnitt	39

5.1.2 Tilfellet Italia	39
5.1.3 Val av tidsperiode.....	43
5.2 Datamateriale og metode	43
5.2.1 Partivedtekter.....	44
5.2.2 Intervju	44
5.2.3 Anna datamateriale	49
5.3 Samandrag	50
6 Empirisk analyse	51
6.1 Det demokratiske partiet	51
6.1.1 Varige inter-organisatoriske band	52
6.1.2 Inter-organisatoriske ad-hoc-band	52
6.1.3 Organisatoriske band på individnivå og uorganiserte band	54
6.1.4 Breiddedimensjonen	60
6.1.5 Samandrag	63
6.2 Forza Italia	63
6.2.1 Varige inter-organisatoriske band	63
6.2.2 Inter-organisatoriske ad-hoc-band	64
6.2.3 Organisatoriske band på individnivå og uorganiserte band	65
6.2.4 Breiddedimensjonen	69
6.2.5 Samandrag	72
6.3 Konklusjon: Funn i ljøs av forventningar	73
7 Diskusjon av funn.....	75
7.1 Kostnad- og nyttevurderingar	75
7.2 Det demokratiske partiet	78
7.2.1 Fordelar.....	78
7.2.2 Kostnader	85
7.2.3 Samandrag	86
7.3 Forza Italia	88
7.3.1 Fordelar.....	88
7.3.2 Kostnader	93
7.3.3 Samandrag	94
7.4 Avsluttande kommentar	96
8 Konklusjon.....	98
8.1 Og kva så?.....	100

Litteraturliste	107
Vedlegg.....	116

Tabellar

Tabell 1: Konseptualiseringar av omgrepet forhold	32
Tabell 2: Indikatorar på grad av nærleik (institusjonaliseringsgrad).....	35
Tabell 3: Variabelliste og datamateriale.....	43
Tabell 4: Oversikt over partivedtekter	44
Tabell 5: Det demokratiske partiets varige inter-organisatoriske band til interessegrupper i dag.....	52
Tabell 6: Det demokratiske partiets inter-organisatoriske ad-hoc-band til interessegrupper i dag	53
Tabell 7: Forza Italias varige inter-organisatoriske band til interessegrupper i dag.....	64
Tabell 8: Forza Italias inter-organisatoriske ad-hoc-band til interessegrupper i dag	64

Figurar

Figur 1: Prosentdel av Det demokratiske partiets parlamentsrepresentantar som har medlemskap i tre ulike typar interessegrupper, fordelt på kategoriar av interessegrupper og år.*	56
Figur 2: Det demokratiske partiets relasjonar langs breiddedimensjonen	61
Figur 3: Prosentdel av Forza Italias parlamentsrepresentantar som har medlemskap i tre ulike typar interessegrupper, fordelt på kategoriar av interessegrupper og år.*	67
Figur 4: Forza Italias relasjonar langs breiddedimensjonen	70
Figur 5: Prosentdel av medlemmer i fagforeiningar og næringslivsorganisasjonar som røysta på Det demokratiske partiet i 1996, 2001 og 2008.	81
Figur 6: Prosentdel av medlemene i dei tre største fagforeiningane som røysta på Det demokratiske partiet i 1996 og 2001.....	83
Figur 7: Prosentdel av medlemmer i fagforeiningar og næringslivsorganisasjonar som røysta på Forza Italia i 1996, 2001 og 2008.....	91

1 Introduksjon

Temaet for denne masteroppgåva er forholdet mellom politiske parti og interessegrupper i Italia. Politiske parti og interessegrupper er sentrale aktørar i det politiske systemet i dei fleste liberale demokrati – også i Italia. Likevel har relasjonane mellom partane vore understudert i statsvitskapen (Allern, 2010; Thomas, 2001b). Dei studiane som er gjennomførte er i stor grad gjort på enkeltland i Nord- og Vest-Europa. Min studie føyer seg inn i denne caselitteraturen, men tek føre seg eitt land, Italia, i ein mindre undersøkt region: Sør-Europa. I dei katolske sør-europeiske landa, blant dei Italia og Frankrike, har forholdet mellom dei sosialdemokratiske partia og fagforeiningane historisk vore svakare enn mellom dei nord-europeiske sosialdemokratiske partia og fagrørsla (Padgett & Paterson, 1991, s. 3). Relasjonane mellom venstresida og fagrørsla i Sør-Europa har vore uformelle og lite institusjonaliserte i forma (sjå blant anna LaPalombara, 1955). Til forskjell frå i Nord-Europa, er det kommunistpartia framfor sosialistpartia som har hatt den tettaste kontakten med fagrørsla (Von Beyme, 1985, s. 62).

I den sør-europeiske konteksten er Italia ein interessant case for ei undersøking av relasjonane mellom parti og interessegrupper. For det fyrste manglar ein oversikt over korleis dei italienske partia har samarbeidd med interessegrupper etter at partisystemet braut saman som fylgje av korrupsjonsskandalar tidleg på 1990-talet. Relasjonane i etterkrigstida finst det derimot meir kunnskap om (for oversikt sjå Constantelos, 2001). Sjølv om min studie ikkje skal sjå på endring over lang tid, vil dagens relasjonar mellom parti og interessegrupper indirekte gje eit bilete av eventuell endring fordi ein då kan sjå dagens situasjon i ljøs av kunnskap om korleis partane samarbeidde tidlegare. For det andre har ein som fylgje av brotet i partisystemet sett framveksten av nye parti, til dømes Forza Italia. Det finst komparativt sett få studiar som ser særskilt på korleis slike nye høgreparti samarbeider med interessegrupper (Allern 2013). Den gjengse oppfatninga er at dei ikkje har relasjonar til organisasjonssamfunnet (Kitschelt, 2006). For det tredje har Italia eit ustabilt politisk system, prega av hyppige regjeringsskifte og sviktande tillit i folket (Berntzen, 2008; Istat, 2013). Korleis politiske parti samarbeider med organisasjonssamfunnet i eit slikt system er interessant, blant anna for å kasta ljøs over korleis det italienske demokratiet fungerer.

Eg har vald å sjå på to ulike parti i denne oppgåva, det nye høgrepartiet Forza Italia og sentrum-venstre-partiet Det demokratiske partiet. Målet er å sjå på korleis to sentrale og store

parti på kvar si side av den tradisjonelle høgre-venstre-aksen samarbeider med interessegrupper. Eg drøftar dei to partia meir utførleg i kapittel 2. For å sikra nok rom i oppgåva til å kartleggja relasjonane er tidsperioden 2000 – 2014 vald ut.

1.1 Bakgrunn for studien

One of the paradoxes of political science around the world, particularly in liberal democracies, is that broad agreement exists on the importance of the relationship between political parties and interest groups but little research has been conducted on that relationship (Thomas, 2001a, s. ix).

Som nemnd i førre avsnitt er relasjonane mellom politiske parti og interessegrupper eit felt som tradisjonelt har fått lite merksemd i statsvitskapen. Det trass i at fleire har argumentert for at forholdet mellom parti og interessegrupper er viktig for å forstå korleis demokratiske styresett er oppbygde og fungerer (sjå blant andre Morlino, 1998; Schattschneider, 1942). Sjølv om fleire bidrag har medverka til litteraturen på dette feltet dei siste åra (sjå blant andre Allern & Bale, 2012a), manglar framleis mykje kunnskap om kva relasjonar politiske parti og interessegrupper har. Det er i tillegg knytt usikkerheit til korleis ein skal forstå funna, blant anna fordi forskarar konseptualiserer omgrepet *relasjon* på ulike måtar.

Nokre konklusjonar har likevel blitt trekte og resultata tyder på at banda mellom partane i land i Vest-Europa har blitt svekte i løpet av etterkrigstida. Særskilt blir dette hevda for relasjonen mellom sosialdemokratiske parti og fagforeiningar (Howell, 2001; Poguntke, 2002; Thomas, 2001c). Poguntke (2006) argumenterer for at relasjonane mellom politiske parti og interesseorganisasjonar¹ generelt har blitt svakare, men at partia samstundes har styrka relasjonane til sine eigne undergrupper, til dømes kvinne- og ungdomsgrupper. Strukturelle endringar som økonomisk vekst, framveksten av ein ny middelklasse og sekularisering blir frå om lag 1960-talet av spådd å ha vore drivkrefter for denne svekkinga i relasjonane mellom parti og interessegrupper. Den generelle litteraturen om partiutvikling over tid, der partimodellar står sentralt, er basert på desse strukturelle utviklingstrekk. I Duvergers (1990) masseparti, som hadde sin gullalder i dei fyrste etterkrigsåra, hadde parti og interessegrupper eit nært og nesten integrert forhold. Som fylgje av dei nemnde strukturelle endringane frå om lag 1960-talet fekk partia lausare band til eit breitt spekter av grupper. Dette kontaktmønsteret vart av Kirchheimer (1990) skildra i partimodellen «catch-all»-partiet. Innføring av statsstøtte

---

¹ Poguntke omtalar desse som eksterne sideorganisasjonar (sjå også diskusjon i avsnitt 3.2).

til partia gjorde at banda til sivilsamfunnet vart endå svakare med den påståtte overgangen frå «catch-all» til Katz og Mairs (1995) kartellparti frå om lag 1970-talet av. Overgangen frå massepartiet til kartellpartiet predikerer difor at partia, som fylgje av dei strukturelle endringane, har færre incentiv til å ivareta tette relasjonar til organisasjonssamfunnet.

I etterkrigstida og fram til samanbrotet av det italienske partisystemet tidleg på 1990-talet², ein periode omtalt som den fyrste republikken, hadde parti og interessegrupper i Italia fleire band for kontakt. Desse kom til uttrykk gjennom økonomiske bidrag, rekruttering, mobilisering av røyster på valdagen og støtte til politiske reformer (sjå også kapittel 2). Partia var sett på som den sterke part i relasjonen, blant anna fordi partia gjennom den fyrste republikken hadde ei sentral rolle i både offentlege og private institusjonar. Interessegruppene på si side mangla kunnskap og kapasitet til å delta direkte i det politiske liv (Pasquino, 1989). Historisk har dei italienske partia hatt ei rekkje band til interessegrupper, sjølv om desse har vore uformelle i forma. I komparativt perspektiv har difor italienske parti og interessegrupper hatt mindre nære relasjonar samanlikna med andre (til dømes nord-europeiske) land. Likevel karakteriserte LaPalombara relasjonen mellom Det kristendemokratiske partiet i etterkrigstida og interessegrupper ved hjelp av omgrepet «parentela»:

(...) a relatively close and integral relationship between certain associational interest groups on the one hand, and the politically dominant Christian Democratic Party on the other (LaPalombara, 1964, s. 306).

På grunn av omfanget av oppgåva har eg som nemnd ikkje eit mål om å diskutera langsiktig endring av relasjonane mellom parti og interessegrupper i Italia. Når forskning likevel viser at partia har hatt ei rekkje band til interessegrupper i etterkrigstida, er det verdifullt å kartleggja om dette mønsteret har overlevd det nemnde brotet i partisystemet tidleg på 1990-talet. Dette argumentet blir underbygd av at ein, som nemnd, veit lite om korleis desse relasjonane ser ut i dag. I tillegg er det interessant å undersøkje korleis strukturelle endringar, som også har skjedd i Italia (sjå avsnitt 3.2.1), påverkar band som i utgangspunktet er av ein meir uformell art. Ein kan tenkja seg at slike uformelle band i mindre grad enn dei institusjonaliserte blir påverka av dei strukturelle endringane. Motsett kan ein sjå føre seg at slike band lettare fell bort som fylgje av strukturelle endringar. Til sist er Italia eit interessant utgangspunkt for studiet av relasjonane mellom parti og interessegrupper fordi debatten om Det demokratiske partiets relasjonar til sin tidlegare samarbeidspartnar Den italienske hovudsamanslutninga for

---

² Det finst ikkje eit eksakt år for overgangen mellom den fyrste og den andre republikken. I tråd med Berntzen (2008) brukar eg for enkelheits skuld året 1993 for å tidfesta overgangen.

arbeidarar (CGIL) det siste halve året har blitt aktualisert på nytt. Årsaka er at den ferske partileiaren og statsministeren i Italia Matteo Renzi frå Det demokratiske partiet fleire gonger har uttalt at banda mellom partiet og fagforeininga må løysast opp.

1.2 Problemstilling

Diskusjonen om Italia i dei førre avsnitta viser behovet for og det interessante ved å kartleggja kva for relasjonar italienske parti har til interessegrupper i dag. Den todelte problemstillinga er utarbeidd på bakgrunn av dette:

- *Kva kjenneteiknar Det demokratiske partiet (PD) og Forza Italia (FI) sine relasjonar til interessegrupper langs dimensjonane nærleik og breidde i perioden 2000 – 2014?*
- *Korleis kan ein forstå relasjonane dei to partia i dag har til organisasjonssamfunnet?*

Problemstillingane tydeleggjer at partia er i fokus i oppgåva. Det er dei to politiske partia som er analyseiningar, og eg skal med andre ord ikkje sjå på forholdet *mellom* dei to partia og interessegrupper. Snarare skal eg undersøkje relasjonane partia har *til* interessegrupper. Det tyder ikkje at eg kan oversjå interessegruppene som einingar, men at deira vurderingar og haldningar til relasjonane i liten grad blir undersøkte og drøfta. Relasjonen mellom partane skal undersøkjast på organisatorisk nivå for å forstå korleis parti og interessegrupper som organisasjonar har kontakt. Det uttrykkjer eit ynske om å seia noko om parti og partiutvikling, heller enn utvikling av og variasjon mellom interessegrupper. For å kunna seia mest mogeleg om dei to partia sine relasjonar til interessegrupper, vel eg å sjå på to ulike organisatoriske «andlet» av partiet: parlamentsgruppa og den sentrale partiorganisasjonen.

For å kartleggja relasjonane har eg utarbeidd eit analytisk rammeverk som skil mellom ulike slags band for kontakt ut frå institusjonaliseringsgrad. I tillegg til desse banda, som blir brukte for å måla kor *nære* band partia har til interessegruppene, vil eg også freista å måla kor *breie* relasjonar dei to partia har – det vil seia kva type organisasjonar dei har kontakt med og talet på organisasjonar dei har relasjonar til.

For å svara på den fyrste delen av problemstillinga vil eg i hovudsak bruka to typar datamateriale: Partivedtekter og intervju med nøkkelinformantar. Partivedtektene er sentrale for å undersøkje formaliserte band til interessegrupper, medan band som ikkje er vedtektsfesta blir forsøkt fanga opp gjennom intervju. Det andre leddet av problemstillinga legg opp til ein

diskusjon av funna frå kartlegginga. Informert av rasjonell aktør-teori går eg laus på denne diskusjonen ved å sjå på kva fordelar og kostnader partia har med å samarbeida med interessegrupper. I diskusjonen vil eg bruka intervjuar med nøkkelinformantar, italienske valundersøkingar og noko sekundærlitteratur for å kasta ljós over funna frå kartlegginga.

Svar på problemstillingane over vil for det fyrste fylla kunnskapsholet som eksisterer for den italienske casen på dette temaet i dag. I forlenging av dette vil eg kunna seia noko om korleis det italienske demokratiet fungerer. Utover det vil den utforskande diskusjonen kring kvifor banda er som dei er kunna antyda kva drivkrefter som ligg bak dei italienske partia sine relasjonar – ein diskusjon som kan knytast til den generelle komparative litteraturen. Sidan analysen er avgrensa i tid og rom, vil det likevel vera vanskeleg å generalisera funna mine utover den italienske konteksten.

I den komande diskusjonen om banda mellom parti og interessegrupper vil eg for variasjonens skuld bruka dei to synonyma forhold og relasjon om kvarandre. Det same gjeld omgrepa interessegruppe og interesseorganisasjon.

1.3 Vegen vidare

I kapittel 2 presenterer eg eit historisk rammeverk for å gje eit oversyn over det italienske partisystemet, dei to analyseiningane i oppgåva og det italienske organisasjonssamfunnet. I kapittelet gjer eg så greie for relasjonane som eksisterte mellom parti og interessegrupper i Italia frå om lag år 1900 og fram til samanbrotet av partisystemet tidleg på 1990-talet. Aller fyrst i kapittelet drøftar eg kort dei to sentrale omgrepa politisk parti og interessegruppe.

Kapittel 3 er ei forsoversikt der eg fyrst presenterer dei strukturelle utviklingstrekk som ligg til grunn for studiet av partiutvikling. Partimodellane, som er baserte på desse endringane, er integrerte i diskusjonen. Sidan Forza Italia er eit nytt høgreparti, gjennomgår eg etterpå litteraturen som førespeglar korleis nye høgreparti utviklar seg. Eg gjev så ei oversikt over empiriske studiar på relasjonen mellom parti og interessegrupper i etablerte demokrati i Vesten, før eg ser på strukturelle endringar i Italia. Til slutt presenterer eg dei empiriske studiane som finst på relasjonen mellom parti og interessegrupper i Italia etter 1993. Eg diskuterer også kort implikasjonar av at eg skal studera både «andleta» av eit parti; parlamentsgruppa og den sentrale partiorganisasjonen.

Det analytiske rammeverket blir klargjort og drøfta i kapittel 4. Her diskuterer eg fyrst relasjonskonseptet. Etter dette, gjennom dimensjonane nærleik og breidde, operasjonaliserer eg banda for kontakt. Forskingsdesign, utval og metode er tema for kapittel 5. Her gjer eg greie for og drøftar forskingsdesignet, casen Italia, mine to analyseiningar og tidsperioden for undersøkinga. Spørsmål knytt til bruk av partivedtekter blir så diskutert, før eg ser på utfordringar knytt til planlegging, gjennomføring og bruk av intervju med nøkkelinformantar. Til slutt eg ser på utfordringar ved dei andre typane datamateriale eg nyttar i oppgåva.

Kapittel 6 er hovuddelen i oppgåva. Her kartlegg eg kva band for kontakt Det demokratiske partiet og Forza Italia har til interessegrupper i dag, og om det har skjedd endringar i desse i tidsperioden 2000 – 2014. Eg diskuterer så grad av total nærleik og breidde for begge partia. Avslutningsvis ser eg funna mine i ljøs av dei forventningane som vart utarbeidde på bakgrunn av litteraturen presentert i kapittel 3. Informert av rasjonell aktør-teori drøftar eg fyrst i kapittel 7 bruken av kostnad- og nyttevurderingar som ein dimensjon for å diskutera funna mine. Eg drøftar så funna frå kartlegginga i ljøs av kva kostnader og nytte partia har med relasjonane til organisasjonssamfunnet. I konklusjonen i kapittel 8 finst eit kort samandrag av funna mine i tillegg til ei drøfting av meirverdien av min studie.

2 Historisk bakteppe

I dette kapitlet skildrar eg i korte trekk det italienske partisystemet si utvikling, dei to partia som er analyseiningar i oppgåva, organisasjonssamfunnet i Italia og relasjonane mellom parti og interessegrupper fram til 1993 i Italia. Før eg går laus på denne framstillinga, drøftar eg kort kva som ligg i omgrepa politisk parti og interessegruppe.

2.1 Sentrale omgrep

Sidan interessegrupper og politiske parti har enkelte fellestrekk, drøftar eg desse fyrst før eg ser på kva moment som skil dei frå kvarandre.

2.1.1 Parti og interessegrupper - definisjonar

Generelt har politiske parti og interessegrupper fleire samanfallande eigenskapar: Dei fungerer som mellomledd mellom samfunn og stat, blant anna gjennom å gjera individets interesser om til kollektive krav, og dei søker å påverka politiske vedtak (Schmitter, 2001, s. 70-71). I enkelte tilfelle kan dei bli sett på som to sider av same sak, blant anna fordi interessegrupper nokre gonger har same funksjonar som politiske parti eller fordi enkelte politiske parti er avleiingar av interessegrupper eller er bygde opp av slike³ (Duverger, 1972, s. 1). Dei to aktørane er likevel i dei fleste tilfelle ulike langs fleire dimensjonar. Duverger (1972) viser til at interessegrupper representerer særskilte interesser, medan partia har eit breiare nedslagsfelt fordi dei rettar seg mot alle borgarar. Thomas (2001b) legg til at parti har ei samfunnsoppgåve i å sikra styring og inngå kompromiss i det politiske systemet, medan interessegrupper kan vera opptekne av sine spesialfelt. Både Thomas og Duverger argumenterer for at partia søker å bli ein del av maktapparatet gjennom å vinna val, medan interessegruppene heller prøver å innverka på dei som sit ved makta.

Det siste blir gjerne sagt å vera det som primært skil eit parti frå ei interessegruppe. Dette ser ein også i dei ulike definisjonane⁴ av eit politisk parti. Eg går ut frå Sartoris definisjon i denne

---

³ Omgrepet «interesseparti» (Yishai, 1995) eksemplifiserer dette. Slike «parti» er interessegrupper som stiller til val. «Interesseparti» er likevel for avvik å rekna. Både fordi dei, når dei stiller til val, på mange måtar har utvikla seg til å bli eit parti og fordi dei fleste interessegrupper *ikkje* stiller til val.

⁴ Schlesinger meiner til dømes at eit politisk parti er ei gruppe som søker å få kontroll over regjeringa ved å vinna val, medan Epstein argumenterer for at eit politisk parti er kva som helst gruppe som, under eit kjent namn, freistar å velja representantar inn til lovgjevande organ (White, 2006).

oppgåva: “(...) *any political group identified by an official label that presents at elections, and is capable of placing through elections, candidates for public office*” (Sartori, 1976, s. 63). Parti vil, både på tvers av og i land, variera langs fleire dimensjonar. Veljarprofil, ideologi og organisatorisk struktur er døme på slike dimensjonar (sjå blant anna Katz & Mair, 1995). Kva parti eg står overfor i denne oppgåva og kva rolle dette spelar for analysen blir utgreidd seinare i dette kapittelet. Eit parti består i tillegg av fleire komponentar. Partiets tre «andlet» blir gjerne sagt å omfatta partiets sentrale organisasjon, partiets parlamentsgruppe og partiets grunnplan – medlemene (Katz & Mair, 1993; sjå også Key, 1942). Ettersom eg skal undersøkje relasjonen mellom parti og interessegrupper på nasjonalt plan, er det dei to fyrstnemnde andleta av partia⁵ som blir undersøkte.

Interessegrupper kan, som parti, definerast på mange måtar. Eg brukar Thomas og Hrebenar sin definisjon: *«An interest group is an association of individuals or organizations, usually formally organized, that attempts to influence public policy»* (Thomas & Hrebenar, 1999, s. 114). Ein slik vid definisjon gjer at eg kan fanga opp alle delar av det italienske organisasjonssamfunnet, både såkalla «sectional»- og «non-sectional»-interessegrupper. Døme på fyrstnemnde er fagforeiningar, arbeidsgjevarorganisasjonar, landbruksgrupper og katolske interessegrupper. Dette er interessegrupper som tradisjonelt har hatt ein viktig plass i det politiske systemet i Italia. Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL), Hovudsamanslutninga for den italienske industrien (Confindustria), landbruksorganisasjonane Confagricoltura og Coldiretti og den religiøse gruppa Katolsk Aksjon (AC) er døme på slike. «Non-sectional»-interessegrupper jobbar til dømes for velferdsspørsmål og miljø. Miljøorganisasjonen Legambiente er eitt eksempel. Det italienske organisasjonssamfunnet blir presentert i avsnitt 2.3.1.

Avslutningsvis minner eg om at målet med min analyse er å fanga opp og drøfta mekanismar i partia sitt forhold til *organisasjonssamfunnet*. Andre viktige aktørar på den politiske arenaen, som til dømes statlege byrå og/eller aktørar, profesjonelle lobbyistar, media og tenkjetankar blir difor haldne utanfor drøftinga, sjølv om desse kan tenkjast å jobba for å påverka utforminga av offentleg politikk.

---

⁵ Sjølv om medlemmer på aggregert nivå også er ein del av organisasjonen.

2.2 Parti i Italia

Fyrst i dette avsnittet vil eg presentera det italienske partisystemet, slik det såg ut før samanbrotet tidleg på 1990-talet og etterpå. Etter dette gjer eg kort greie for dei to analyseiningane i undersøkinga, Det demokratiske partiet og Forza Italia.

2.2.1 Det italienske partisystemet

Italia vart i 1860 etablert som eit kongerike etter ein nasjonal samlingsprosess. Italia bestod før dette av ei rekkje ulike statar, der Piemonte var den militært overlegne. Ettersom fleire av dei italienske statane i 1860 enno ikkje hadde blitt innlemma i den ferske staten, blir samlingsprosessen fyrst sagt å vera komplett i 1870, då Roma og den siste pavestaten, Lazio, vart erobra (Berntzen, 2008, s. 268; Seton-Watson, 1967, s. 3-8). To faktorar påverka utforminga av det politiske systemet i dei fyrste åra etter 1860. For det fyrste var røysteretten avgrensa, og for det andre forbaud Paven katolikkar frå å delta i politiske aktivitetar. Dette gjorde at italienarar flest hadde liten tillit til det liberale regimet (Berntzen, 2008, s. 268). I tillegg til dette var det politiske systemet i dei fyrste åra etter samlinga fragmentert (Seton-Watson, 1967, s. 91).

Dei partia som voks fram i den nye liberale staten utgjer fundamentet for dagens partisystem. Det italienske sosialistpartiet vart stifta i 1892. Dei radikale strøymingane som på slutten av 1800-talet agiterte for blant anna frihandel, vart omfamna av republikanarar som i 1895 stifta Det italienske republikanske partiet (Clark, 1996, s. 108-109 og 112-113). I 1919⁶ fekk katolikkane sitt masseparti med det Italienske folkepartiet (Berntzen, 2008, s. 261). Ei utbrytargruppe frå sosialistpartiet etablerte i 1921 Det kommunistiske partiet, forgjengaren til dagens demokratiske parti. Den klassebaserte skiljelinja var den mest sentrale i politikken i Italia på denne tida (Morlino, 2006, s. 105). Denne utnytta også Benito Mussolini⁷, sjølv om han i størst grad mobiliserte italienarar gjennom nasjonalistiske idear, motstand mot sosialismen og «*the yearning for action*» (Seton-Watson, 1967, s. 518). I 1919 vart den fascistiske masserørsla etablert, noko som markerte byrjinga på slutten for det liberale regimet. Dei liberale kreftene i Italia allierte seg med fascistane, noko som førte til

---

⁶ I 1919 fekk også alle menn over 21 år røysterett (Berntzen, 2008, s. 269).

⁷ Mussolini var blant anna «*responsive as ever to the atmosphere around him, he sensed the significance of the vast industrial expansion which was transforming northern Italy, and began to apply his imagination to the problems with which that expansion would confront post-war Italy*» (Seton-Watson, 1967, s. 516).

regjeringskrise i 1922, utnemning av Benito Mussolini til statsminister same år og til slutt til framveksten av eit fascistisk diktatur frå 1925. Frå dette året vart alle opposisjonsparti forbodne. Fyrst då dei allierte frigjorde Italia i perioden 1943 til 1945, fall diktaturet (Berntzen, 2008, s. 261-262).

Den demokratiske grunnlova i Italia var gjeldande frå 1948. Denne markerer starten på det som gjerne blir kalla den fyrste republikken i Italia. Sentrale skiljelinjer var kommunisme-antikommunisme, nord-sør og klerikalisme-antiklerikalisme. Som fylgje av djupe splittingar i det italienske samfunnet, oppstod ei rekkje parti (Berntzen, 2008; Koff & Koff, 2000, s. 32). Partisystemet vart likevel skildra som eitt-parti-dominant eller som eit uperfekt topartisystem. Fyrstnemnde fordi Det kristendemokratiske partiet (DC) hadde ei svært sterk rolle, sistnemnde på grunn av at kristendemokratane og Det kommunistiske partiet (PCI) i mange år fekk over 60 prosent av røystene i vala (Koff & Koff, 2000, s. 32-33). Eit anna sentralt trekk ved partisystemet i den fyrste republikken var det såkalla «*convention ad excludendum*», ein avtale mellom kristendemokratane og dei andre partia (sett bort frå kommunistane) som permanent ekskluderte Det kommunistiske partiet frå regjeringsmakt. Årsaka til utestenginga var at partiet vart oppfatta som eit antisystem-parti (Bull & Newell, 2005, s. 39 og 82). Det kristendemokratiske partiet styrte gjennom heile etterkrigstida, men regjeringane var⁸ ustabile. Kristendemokratane koloniserte statsapparatet i dei åra partiet styrte, gjennom eit systemtrekk kjent som *partitocrazia* (partistyre). Eit slikt partistyre vart mogeleggjort blant anna gjennom at kristendemokratane tok i bruk ulovlege metodar som patronage, klientilisme og korrupsjon⁹ (Berntzen, 2008, s. 260).

Perioden etter 1993 blir skildra som den andre republikken. Overgangen er i hovudsak representert ved opprullinga av ei rekkje korrupsjonsskandalar, kalla Tangentopoli¹⁰. Skandalane råka politikken hardt, og på eit gitt tidspunkt var over halve parlamentet under

---

⁸ Kristendemokratane danna regjering med mindre parti som til dømes Det liberale partiet, Det republikanske partiet, Det sosialdemokratiske partiet og seinare også Det sosialistiske partiet.

⁹ «Partronage» innebar blant anna at statlege jobbar vart tildelte folk på bakgrunn av kvar dei kom frå (oftast Sør Italia) (Patridge, 1998, s. 72-74). Klientilisme hadde to viktige faktorar: “*the replacement of the southern notables with the political parties (and especially the DC) as the “mediators” between citizens and the state (...). The second was the expansion of the new state agencies on the basis of a “sharing out” (lottizzazione) between different parties and factions according to their relative bargaining power*” (Bull & Newell, 2005, s. 104). Korrupsjon skjedde ved at entrepenørar bestakk politiske parti for å sikra seg kontraktar på ulike anbod (Barbacetto, Gomez, & Travaglio, 2002), noko som gav partia verdifulle inntekter.

¹⁰ Fleire av dei viktigaste politiske partia i Italia hadde motteke store pengesummar frå ulike aktørar i næringslivet som kjempa om offentlege anbod. I bytte mot pengane, hjelpte partia med å tilpassa reguleringar eller tildela anbod til dei som betalte.

etterforsking. Operasjon Reine Hender (Mani Pulite) vart oppretta kort tid etterpå, og skulle byggja opp igjen tillita og legitimiteten og bringa tilbake moralen i det offentlege liv (Koff & Koff, 2000, s. 2). Folkerøystingar i 1991 og 1993 som gav støtte til ei endring av valordninga og ei endring av pengestøtta til partia, representerte også eit brot med den fyrste republikken (Patridge, 1998, s. 39). Svært mange av partia som hadde vore sentrale i den fyrste republikken forsvann, enkelte skifta namn og nye parti kom til. Kristendemokratane vart splitta opp i fleire mindre parti¹¹. Lega Nord vann støtte, det same gjorde det ferske partiet Forza Italia. Det gamle fascistpartiet slo seg saman med eit mindre parti og tok namnet Den nasjonale alliansen (AN) (Bull & Newell, 2005, s. 39-60; Koff & Koff, 2000, s. 42-49). Forza Italia og Det demokratiske partiet har vore dei to viktigaste partia på høvesvis høgre- og venstresida i den andre republikken.

2.2.2 Det demokratiske partiet (PD)

Det demokratiske partiet har røtene sine i Det italienske kommunistiske parti (PCI), som var eitt av dei største i heile Europa. Då Berlinmuren fall i 1989 endra partiet namn til Det demokratiske venstrepartiet (Pds) og gjekk frå eit kommunistisk til eit liberalt tankesett. Ein del av den ytre venstrefløyen mislikte endringane og danna difor Det reformkommunistiske partiet (RC) (Ignazi, 2008; Newell & Bull, 2007, s. 83-84).

Det demokratiske venstrepartiet var det leiande partiet på venstresida utover 1990-talet (Koff & Koff, 2000, s. 42). Til valet i 1994 gjekk partiet inn i ein valkoalisjon med fleire andre parti¹². Valkoalisjonen tapte for Silvio Berlusconi sentrum-høgre-koalisjon. Etter valet i 1996 kom Det demokratiske venstrepartiet i regjering¹³. Dê var ei historisk hending fordi det var fyrste gong sidan 1947 at eit tidlegare kommunistparti leia ei regjering i ein vestleg nasjon (Mascitelli & Zucchi, 2006, s. 204). Fragmentering og ustabilitet i koalisjonen som førte til at to regjeringar vart bytta ut mellom 1998 og 2001, prega likevel alliansen fram mot valet i 2001 (Diamanti, 2007). I 1998 vart Venstredemokratane (Ds)¹⁴ etablert då Det demokratiske

---

¹¹ Blant anna Det italienske folkepartiet, Det kristendemokratiske sentrum og Dei samla kristendemokratane.

¹² Desse partia var med: Det kristendemokratiske partiet, Det italienske folkepartiet, Segnis liste, Dei grøne, Det reformkommunistiske partiet, Nettverket (Diamanti, 2007, s. 737).

¹³ Desse partia var med i den såkalla Oliventrealliansen som vann valet: Det italienske folkepartiet (etterfølgjaren til Det kristendemokratiske partiet) og eit mindre sosialistisk og eit mindre grønt parti. Det reformkommunistiske partiet var også knytt til koalisjonen (Bordandini, Virgilio, & Raniolo, 2008, s. 306).

¹⁴ Det nye partiet slo saman Det demokratiske venstrepartiet (Pds) med fleire mindre venstre- og sentrumgrupperingar: Ein del av det gamle Italienske sosialistpartiet, ei splintergruppe frå den tidlegare kristendemokratiske rørsle, ei avskalling av Det reformkommunistiske partiet og til sist ei avskalling frå det tidlegare republikanske partiet var med i det nye partiet.

venstrepartiet slo seg saman med fleire mindre sentrums- og venstreorienterte grupperingar (Giannetti & Mulé, 2006, s. 458; Koff & Koff, 2000, s. 50-51).

I 2001 stilte Venstredemokratane nok ein gong til val i ein allianse¹⁵ (Ignazi, 2008, s. 115-116). Valkoalisjonen strevde med å bli oppfatta som attraktiv, blant anna fordi populære Romano Prodi ikkje lenger var ein del av den (Diamanti, 2007, s. 751; Mascitelli & Zucchi, 2006, s. 205-206). Berlusconi sentrum-høgre-allianse vann valet. I 2006 var resultatet omvendt, og sentrum-venstre-koalisjonen med Romano Prodi som leiar¹⁶ vann valet. Som fylgje av kontinuerleg samarbeid var spørsmålet om samanslåing av partia på sentrum-venstre-sida fleire gonger på agendaen. I 2007 skjedde det då Venstredemokratane og det sentrumsorienterte partiet La Margherita (Tusenfryden) slo seg saman for å danna Det demokratiske partiet (PD). Samanslåinga vert gjerne forstått som eit svar på to problem: Fragmentering på venstresida og mangelen av eit stort hovudparti på venstresida, slik Forza Italia hadde vore på høgresida (Bordandini et al., 2008, s. 304). Samanslåinga innebar at restar av dei to største partia i etterkrigstida, Det kristendemokratiske partiet og Det kommunistiske partiet, no var samla i eitt parti¹⁷. I 2008 fall Prodis regjering, og Det demokratiske partiet tapte for Berlusconi nyoppretta koalisjon Fridomens folk (Popolo della Libertà) i valet same år (Giugni & Lazar, 2013, s. 158). Frå 2008 vart Italia råka av finans- og gjeldskrisa i Europa. Silvio Berlusconi trekte seg som statsminister i 2011, vart etterfølgt av teknokraten Mario Monti før Pier Luigi Bersani og Det demokratiske partiet med knapp margin vann valet i februar 2013. Vanskar med å danna regjering gjorde at Bersani trekte seg og etterfølgjaren Enrico Letta danna regjering. Letta vart i februar 2014 byta ut som statsminister med Matteo Renzi, som i desember 2013 vart vald til ny leiar i Det demokratiske partiet.

2.2.3 Forza Italia (FI)

Forza Italia vart etablert av mediemagnat Silvio Berlusconi i 1994, og «*it deliberately*

---

¹⁵ Desse var med: Det italienske folkepartiet, Italiensk fornying, Demokratane, Folkepartiet (UDEUR), Dei grøne, Dei demokratisk-italienske sosialistane, Partiet for italienske kommunistar og Dei europeiske republikanarane (Newell, 2009, s. 248).

¹⁶ Desse partia inngjekk i koalisjonen: Oliventrealliansen (med blant anna Venstredemokratane), Det reformkommunistiske partiet, Partiet for italienske kommunistar, Dei grøne, Venstredemokratane, Italia for verdier. Det sørtyrolske folkepartiet, Folkepartiet (UDEUR) og Roser i handa (Bordandini et al., 2008, s. 307).

¹⁷ Ettersom Venstredemokratane var den største gruppa i det nye demokratiske partiet, er det naturleg at det er den venstre-orienterte og ikkje sentrumsorienterte fortida som blir vist tilbake til i denne oppgåva.

eschewed - in an endeavour to project itself as a modern organisation in which voters could have confidence as a force for political renewal – the mass-party format (...)” (Newell & Bull, 2007, s. 91). Utan ein partiorganisasjon¹⁸ var makta vart plassert i hendene til Berlusconi aleine. Partiet var og er mykje tettare knytt til korporative interesser i det private enn andre parti har vore. Berlusconi oppnådde raskt suksess ved å bruka media for å nå ut til folket (Ignazi, 2008; Koff & Koff, 2000; Latella, 1994; Newell & Bull, 2007). Ved valet i 1994 vart Forza Italia det største partiet og Berlusconi vart statsminister. Før valet hadde han alliert seg med Den nasjonale alliansen (AN) i sør og Lega Nord i nord i tillegg til fleire mindre parti. Han makta altså å sameina krefter som i utgangspunktet var svært ulike (Diamanti, 2007, s. 736). Regjeringa fall etter nokre månader blant anna som fylgje av at alliansepartnarane hans hadde svært ulike oppfatningar om korleis landet burde styrast.

I 1996 vann sentrum-venstre-koalisjonen til Prodi valet, men Forza Italia fekk gode resultat både i vala til Europaparlamentet (1999) og i dei regionale vala (2000) (Diamanti, 2007, s. 747; Raniolo, 2006, s. 440-441). 2001-valet, då Forza Italia stilte i valkoalisjonen Fridomens hus (Casa delle Libertà)¹⁹, vart ein parademarsj. Forza Italia vart det klart største partiet, med solid margin til Venstredemokratane (Raniolo, 2006, s. 441). Sjølv om denne regjeringa vil bli hugsa som den lengst-sittande i det republikanske Italias historie, var tida prega av fleire nedturar (Raniolo, 2006, s. 441). Folket var splitta i spørsmål om Nord- og Sør-Italia og om Italias engasjement i kampen mot terror (Giugni & Lazar, 2013, s. 155). Forza Italia tapte valet i 2006 (Diamanti, 2007, s. 747-748), men tok tilbake makta etter valet i 2008. Sidan kreftene på venstresida hadde samla seg i eitt parti, vedtok Forza Italia og Den nasjonale alliansen (AN), som hadde vunne valet i valkoalisjonen Fridomens folk (Il Popolo della Libertà), å etablera eit parti med same namn i 2009. Med seg på laget hadde det nye partiet Lega Nord og Autonomirørsla (Berntzen, 2008, s. 267-268; Giugni & Lazar, 2013, s. 157). I 2011 trekte Silvio Berlusconi seg som statsminister, og Mario Monti tok over. Berlusconi stilte til val i igjen 2013, men valkoalisjonen hans vart hårfint slått av sentrum-venstre-alliansen. Berlusconi lanserte Forza Italia på nytt hausten 2013, blant anna som fylgje av at fleire i Fridomens folk nekta å støtta Berlusconi's forslag om å fella statsminister Enrico Lettas

---

¹⁸ Sjølv om partiet i starten ikkje hadde ein partiorganisasjon, utvikla partiet dette, og i tidsperioden for mi oppgåve er det difor fruktbart å snakka om Forza Italias sentrale partiorganisasjon (Sjå blant andre Hopkin & Ignazi, 2008; Pasquino, 2003).

¹⁹ Fylgjande parti var med i koalisjonen: Forza Italia, Den nasjonale alliansen, Lega Nord, Dei kristne sentrumsdemokratane – Dei samla kristendemokratane og Det nye italienske sosialistpartiet (Bordandini et al., 2008, s. 307).

regjering (Dinmore, 2013). Dei i partiet som støtta Lettas regjering oppretta eit nytt høgreparti, Det nye sentrum-høgre (Nuovo Centrodestra). Fokuset i denne oppgåva er likevel på Forza Italia for å sikra mest mogeleg kontinuitet frå i tidsperioden for oppgåva, 2000 til 2014.

2.3 Interessegrupper i Italia

I denne delen presenterer eg eit historisk oversyn over korleis organisasjonssamfunnet i Italia har sett ut tidlegare og ser ut i dag. Etter dette gjer eg kort greie for korleis relasjonane mellom parti og interessegrupper såg ut i Italia før overgangen til den andre republikken (1993).

2.3.1 Det italienske organisasjonssamfunnet

Omfanget av organisasjonar og interessegrupper har historisk vore stort i Italia (Sjå mellom andre Koff & Koff, 2000). Katolske grupperingar jobba på 1800-talet med frivillig arbeid, og på slutten av 1800-talet voks arbeidarrørsla i både styrke og omfang (Seton-Watson, 1967, s. 157-158). Eit særskilt trekk ved Italia er at svært mektige landbruksforeiningar voks fram. I 1901 vart den sosialistiske bondeorganisasjonen Federterra oppretta, og etter 1910 voks dei agrare fagforeiningane raskare enn dei industrielt orienterte. Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar vart stifta i 1906. Som eit resultat av stadig sterkare fagforeiningar vart Hovudsamanslutninga for den italienske industrien (Confindustria) stifta i 1910 (Seton-Watson, 1967, s. 298-299).

Mussolini forbaud ei rekkje interessegrupper under sitt regime (Constantelos, 2001, s. 120). Viljen til å etablera interessegrupper vart likevel styrka i løpet av den fascistiske perioden, og i endå større grad etter at den andre verdskrigen var slutt (Lanzalaco, 1993, s. 114-115). Trass eit rikt tilfang av ulike typar interessegrupper sidan tidleg på 1900-talet, vart mange av desse skildra som svake, sidan dei i stor grad var integrerte i den offentlege administrasjonen og i det politiske systemet (Lanzalaco, 1993, s. 114-115). Veksten i talet på interessegrupper har heldt fram dei siste åra, argumenterer Koff og Koff for (Koff & Koff, 2000, s. 79).

Det splitta italienske samfunnet kjem til uttrykk i organisasjonssamfunnet, som er svært fragmentert (Lanzalaco, 1993, s. 113). Mange av interessegruppene har ein særskilt sosial, religiøs eller politisk basis (Koff & Koff, 2000, s. 78). Eitt døme på dette er fagforeiningane i

Italia. Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) vart i 1950 delt i tre, med ei katolsk, ei sosialistisk og ei kommunistisk fagforeining. CGIL, som var den kommunistisk orienterte, er og har vore den numerisk største av dei tre med nær seks millionar medlemer i 2012 (CGIL, 2013). På motsett side har Hovudsamanslutninga for den italienske industrien (Confindustria) spelt ei sentral rolle i det politiske systemet som representant for om lag 150.000 verksemder og Den italienske hovudsamanslutninga for verksemder (Confcommercio) som representerer 700.000 verksemder. Også agrare interessegrupper har spelt ei viktig rolle i Italia som fylgje av at talet bønder har vore høgare enn talet på tilsette i industrisektoren. Utover desse «sectional»-interessegruppene, har det sidan 1960- og 1970-talet vokse fram ei rekkje nye grupper som blant anna jobbar for postmaterialistiske verdiar, der miljøorganisasjonen Legambiente er ein av dei mest synlege (Koff & Koff, 2000, s. 90-92).

Kyrkja har spelt ei sentral og særskilt rolle i italiensk politikk, blant anna gjennom interessegrupper som Katolsk aksjon (Azione Cattolica). Kyrkja har endåtil i seg sjølv blitt skildra som ei interessegruppe (sjå blant anna Warner, 2000). Eg vel i denne oppgåva å halda kyrkja som ei potensiell interessegruppe utanfor. Som eg skreiv i avsnitt 2.1.1 er målet med oppgåva å sjå på partia sitt forhold til organisasjonssamfunnet, og kyrkja er ikkje ein naturleg del av denne. Religiøse organisasjonar som opptretr som interessegrupper, derimot, er inkluderte.

2.3.2 Band mellom parti og interessegrupper i Italia

Diskusjonane i dei førre avsnitta viser at parti og interessegrupper i Italia voks fram side om side. I dei neste avsnitta skal eg sjå på korleis partia og interessegruppene samarbeidde i perioden fram til starten av den såkalla andre republikken (1993). Kva som konstituerer samarbeid mellom eit parti og ei interessegruppe kan diskuterast, og eg kjem meir tilbake til dette i kapittel 4. I denne delen presenterer eg difor dei banda som er blitt undersøkte og drøfta i litteraturen, og som såleis kan oppfattast som uttrykk for ein hovudtendens.

Som nemnd i introduksjonskapittelet har banda mellom dei sosialdemokratiske partia og fagforeiningane i katolske land, som til dømes Italia, vore svakare enn til dømes i dei skandinaviske landa (Padgett & Paterson, 1991). Klaus von Beyme (1985) argumenterer for at Italia var eit eksempel på eit land der Det italienske sosialistiske partiet (PSI) og fagrørsla «(...) coexist. The integration was slow here (...)» (Von Beyme, 1985, s. 63). Til forskjell frå

i andre land, vart Det kommunistiske partiet etter kvart svært dominerande i dei største fagforeiningane, og sosialistane kom i mindretal (Von Beyme, 1985, s. 64). Det var med andre ord det kommunistiske partiet og ikkje det sosialistiske/sosialdemokratiske partiet som hadde nærast kontakt med fagforeiningane. Trass i at overlappende medlemskap og organisasjonsstruktur ikkje var vanleg på denne tida, fanst uformelle band mellom interessegrupper og partia (sjå også kapittel 1 og LaPalombara, 1955). Utan å spesifisera kva for band, argumenterer til dømes Von Beyme (1985, s. 192) for at den katolsk-orienterte fagforeininga Den italienske hovudsamanslutninga av fagforeiningar for arbeidarar (CISL, CIL før 1918) var ein viktig støttespelar til Det kristendemokratiske partiet.

Under fascismen vart både opposisjonsparti og ei rekkje interessegrupper forbodne, noko som sette ein stoppar for eventuelt samarbeid. Den nye grunnlova frå 1948 endra difor samarbeidsformene mellom partia og interessegruppene. I etterkrigstida sett under eitt hadde italienske parti ei rekkje ulike band for kontakt til interessegrupper. På venstresida samarbeidde Det demokratiske partiet sin forgjengar, Det kommunistiske partiet (PCI), og den kommunistisk orienterte fagforeininga CGIL. Stor grad av personoverlapp fantes til dømes mellom partane. I organa til CGIL fann ein partiets representantar, medan ein i partiets parlamentsgruppe fann representantar frå CGIL (Feltrin, 1991, s. 339). LaPalombara (1955, s. 69-71) dokumenterer at Den italienske hovudsamanslutninga av arbeidarar (CGIL) støtta dei kandidatane som stilte til val for både Det italienske sosialistpartiet (PSI) og kommunistpartiet. Fleire av dei aktivitetane fagrørsla var involverte i, stilte også partiet seg bak²⁰.

CGIL (...) came to be perceived, in accordance with Leninist principles, as the PCI's "transmission belt": the party's "industrial arm" whose policies it had an obligation to put into practice (Bull & Newell, 2005, s. 83).

Det kristendemokratiske partiet (DC) hadde personoverlapp og fekk finansielle overføringar frå fleire interessegrupper. I tillegg hadde partiet parlamentsrepresentantar med bakgrunn frå dei ulike organisasjonane eller med verv i slike. Likeins hadde interessegrupper, til dømes Den italienske hovudsamanslutninga av fagforeiningar for arbeidarar (CISL), fleire representantar frå partiet i sine interne organ. Interessegruppene fungerte som rekrutteringskanal til leiarverv i partiet, og på valdagen fekk partiet røyster frå fleire

---

²⁰ Dette gjaldt til dømes organisering av streikar og demonstrasjonar mot det føreslåtte European Defense Community og mot Schuman-planen (LaPalombara, 1955).

interessegrupper. Av interessegruppene Det kristendemokratiske partiet hadde slike band til, var den katolske organisasjonen Katolsk aksjon, næringslivsorganisasjonen Confindustria, fagforeninga CISL og landbruksorganisasjonane Coldiretti og Confagricoltura (Acocella, 2010; Bull & Newell, 2005; Constantelos, 2001; Feltrin, 1991; LaPalombara, 1955; Martinelli, 1980; Pasquino, 1980). Også dei to sentrumsorienterte partia, Det republikanske partiet (PRI) og Det liberale partiet (PLI) hadde relasjonar til interessegrupper. Confindustria hadde til dømes stor innverknad på rekrutteringa i Det liberale partiet i Italia (PLI). Mellom Confindustria og PLI var det stor ideologisk konvergens (Constantelos, 2001, s. 126; LaPalombara, 1964, s. 75). Felles for alle desse tilsynelatande tette relasjonane, er at banda mellom partia og interessegruppene stort sett er uformelle og på individnivå. Det gjer at relasjonane komparativt sett ikkje er spesielt nære, sjølv om dei i den italienske konteksten står fram som nære.

Enkelte av relasjonane endra karakter utover i etterkrigstida. For det fyrste skriv Koff og Koff (2000, s. 84) at næringslivsorganisasjonen Confindustria endra nokre av dei politiske måla og programmet sitt, noko som gjorde at organisasjonen distanserte seg frå den tette kontakten den hadde hatt med kristendemokratane. I staden gav organisasjonen meir finansiell og anna støtte til Det liberale partiet. Enkeltrepresentantar støtta i tillegg Lega Nord. I relasjonane mellom fagforeiningane og partia skjedde det også endringar i etterkrigstida. Etter den såkalla «*hot autumn*» i 1969, styrka fagrørsla seg, blant anna gjennom å opptre samla og konsolidera makta si på arbeidsplassane. Den italienske hovudsamanslutninga av fagforeiningar for arbeidrarar (CISL) og Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidrarar (CGIL) opplevde ein auke i talet på medlemmer med 20 prosent (Bull & Newell, 2005, s. 91-93; Koff & Koff, 2000, s. 87). I tillegg skjedde det ei formell endring: Frå 1969 stod det nedfelt i organisasjonsvedtektene til fagforeiningane at det ikkje lenger var mogeleg å ha posisjonar i både parti og fagforeining samstundes (Koff & Koff, 2000, s. 87). Den sterke grada av personoverlapp der personar med verv i fagforeininga vart valde inn som parlamentsrepresentantar og der partiets leiarar deltok i leiinga i fagforeiningane tok difor slutt.

Diskusjonen over viser at dei italienske partia fram til starten på 1990-talet hadde ei rekkje uformelle og lite institusjonaliserte band til interessegrupper. Ei rekkje av desse var på individnivå. Samanliknar ein med banda som fantes mellom til dømes venstreparti og fagforeiningar i dei nord-europeiske landa, er dei italienske partia sine relasjonar til

organisasjonssamfunnet svakare. Ein kan spekulera på om relasjonane mellom parti og interessegrupper i Italia kan relaterast til den politiske kulturen i Italia med element som klientilisme, patronage og korrupsjon (jamfør avsnitt 2.2.1). Shefter (1977) argumenterer for at patronage (sjå definisjon i avsnitt 2.2.1) er éin av to metodar dei politiske partia kan bruka for å sikra seg støtte. Den andre er tett kontakt med interesseorganisasjonar. Som drøfta over har slik institusjonalisert kontakt ikkje vore vanleg i Italia og ein kan difor tenkja seg at partia har sikra seg støtte gjennom dei ulovlege metodane nemnde over.

Trass i enkelte moment som peikar i retning av at relasjonane mellom parti og interessegrupper vart endra i løpet av etterkrigstida, er det få empiriske prov på dette i litteraturen. Unntaket er vedtektsendringa som gjorde at det å ha verv i parti og fagforeining samstundes var inkompatibelt. Det er difor grunn til å tru at dei relasjonane eg har drøfta i avsnitta over også gjorde seg gjeldande fram til samanbrotet av den såkalla fyrste republikken tidleg på 1990-talet.

2.4 Samandrag

Dette kapittelet har gjeve eit historisk bakteppe for kartlegginga av dagens band mellom parti og interessegrupper og diskusjonen av desse. I tillegg har eg definert dei to sentrale omgrepa parti og interessegruppe. Presentasjonen av Forza Italia og Det demokratiske partiet viste at dei to partia er grunnleggjande ulike langs fleire dimensjonar. Dei høyrer til på kvar sin kant av den tradisjonelle høgre-venstre-aksen og vart grunnlagde på ulike tidspunkt. Dei har likevel begge vore regjeringsparti og leiande parti i det italienske partisystemet i heile den andre republikken (1993-). Diskusjonen om relasjonane mellom parti og interessegrupper viser at italienske parti generelt hadde ei rekkje ulike slags band til organisasjonssamfunnet i etterkrigstida. Det fantes også band i perioden før 1945, men ettersom litteraturen i denne tidsperioden er avgrensa, er det vanskeleg å seia noko konkret om endring i banda frå tida før og etter andre verdskrig.

I det neste kapittelet ser eg blant anna nærare på strukturelle utviklingstrekk frå 1945 av og fram til i dag, partimodellar og litteraturen som drøftar korleis nye (høgre)parti endrar seg. Målet er å nærma meg nokre forventningar til kartlegginga.

3 Forskingsoversikt

I dette kapittelet gjev eg ei oversikt over litteraturen som diskuterer partiutvikling for nye og eldre parti og den empiriske litteraturen på relasjonen mellom parti og interessegrupper, både i Vest-Europa og i Italia i den andre republikken (1993-). Sett under eitt peikar mykje av eksisterande forskning i retning av svakare band mellom parti og interessegrupper, sjølv om den også viser variasjon på tvers av og i land. Enkelte peikar til dømes på at forholdet mellom dei sosialdemokratiske partia og fagforeiningar er svekt (sjå blant anna Thomas, 2001c), medan andre nyanserer dette biletet og viser til at det finst variasjonar i denne relasjonen mellom land (sjå blant anna Allern, Aylott, & Christiansen, 2007). Strukturelle endringar frå 1960-talet av, som til dømes økonomisk vekst, endra sysselsettingsmønster og sekularisering, blir hevda å vera katalysatorar i svekkinga av band mellom parti og interessegrupper. I den fyrste delen av kapittelet diskuterer eg difor slike strukturelle endringar. Parallelt med denne diskusjonen presenterer eg tre av dei mest sentrale partimodellane, Duvergers (1990) masseparti, Kirchheimers (1990) «catch-all»-parti og kartellpartiet til Katz og Mair (1995). Modellane er baserte på systemnivå-endringane og tek utgangspunkt i at aktørar (i partia) handlar rasjonelt og tilpassar seg dei endringane som partiet gjennomlever. Som fylgje av temaet i denne oppgåva er det kontaktmønsteret mellom parti og interessegrupper assosiert med kvar partimodell som blir skildra, og ikkje andre karakteristikkar ved partimodellane. Sidan Forza Italia vart stifta i 1994, er det ikkje relevant å drøfta dette partiet i ljøs av partias utvikling sidan 1960-talet. Difor drøftar eg litteratur som seier noko om kva ein kan forventa av utviklinga av nye (høgre)-parti.

I den andre delen av kapittelet presenterer eg empiriske studiar som skildrar forholdet mellom parti og interessegrupper i Vest-Europa generelt i etterkrigstida, før eg ser på strukturelle endringar i Italia og korleis forholdet mellom partane i Italia i perioden etter samanbrotet av partisystemet tidleg på 1990-talet har utvikla seg. Eg avsluttar kapittelet med å drøfta moment kring det å studera både den sentrale partiorganisasjonen og parlamentsgruppa sine relasjonar til interessegrupper.

3.1 Ei utvikling frå sterke til svake band?

3.1.1 Strukturelle utviklingstrekk og partimodellar

I åra etter krigen hadde massepartimodellen (mass party model) sin gullalder. Denne partimodellen er til dels eit døme på det Duverger (1959, s. 5-6) kalla eit indirekte parti. Eit slikt parti har fagforeiningar eller andre typar organisasjonar som byggjesteinar, og medlemene er kollektivt innmelde i partiet via desse organisasjonane. Massepartiets forhold til organisasjonssamfunnet er med andre ord nært, men eksklusivt. Parti som likna massepartiet var klassebaserte og retta seg mot veldefinerte sosiale segment. Dette kom til uttrykk ved at folk vart knytta til partiet gjennom ulike sideorganisasjonar, til dømes innanfor utdanning (Krouwel, 2006, s. 254-255). Det demokratiske partiets forgjengar, Det kommunistiske partiet (PCI), hadde trekk av massepartimodellen.

I utgangspunktet argumenterte Duverger (1959, s. xxvii) for at «*the contagion of the Left*» medførte at høgreparti ville adoptera venstresida sitt kontaktmønster med organisasjonssamfunnet skissert i massepartimodellen for å «*retain its influence*». Strukturelle endringar frå om lag 1960-talet av utfordrar likevel Duvergers argument. I løpet av etterkrigstida gjekk fleire land frå å ha ein industri- til ein tenestebasert økonomi. Dette medførte at ein ny og meir pluralistisk middelklasse voks fram samstundes som det klassebaserte samfunnet i mindre grad gjorde seg gjeldande (Allern, 2010, s. 64). Økonomisk vekst og utvikling av velferdsstaten fungerte som ytterlegare drivkrefter for framveksten av den nye middelklassen, som medverka til mindre sosial og politisk polarisering (Kirchheimer, 1990; Krouwel, 2006, s. 256). Både venstre- og høgresida i politikken fekk utfordringar som fylgje av den nye middelklassen. Mange av dei nye tilsette i tenesteproduksjonen høyrde til offentleg sektor, noko som innebar at dei var organiserte utanfor dei tradisjonelle fagforeiningane som gjerne støtta venstrepartia. Samstundes røysta dei som var tilsette i offentleg sektor i mindre grad på høgrepartia. Arbeidarklassen, som var mindre enn tidlegare, vart samstundes meir tilbøyeleg til å sympatisera med meir populistiske rørsler (Howell, 2001, s. 16-18). I forlenging av dette hevdar Piazza (2001) at fagforeiningane mista den mobiliserande krafta dei tidlegare hadde, blant anna på grunn av globalisering og internasjonal handel. På same tid fall organisasjonsgraden²¹ i dei fleste industrialiserte land

---

²¹ Forholdet mellom lønsmottakarar som er fagorganiserte, delt på det totale talet på lønsmottakarar (OECD, 2014).

(Wallerstein & Western, 2000). Parallelt med denne utviklinga gjekk talet på sysselsette i landbruket stadig nedover gjennom etterkrigstida (ILO, 2002).

Som fylgje av desse utviklingstrekk argumenterte Kirchheimer allereie i 1966 for at ein ny type parti hadde vokse fram: «Catch-all»-partiet. Det nye partiet retta seg i større grad mot heile veljarmassen, heller enn mot éin «classe gardée». Nasjonale mål vart viktigare enn gruppemål. «Catch-all»-partiet kunne såleis ikkje lenger ha tette band til enkelte interessegrupper, fordi partiet då kunne stå i fare for å gå glipp av røyster (Kirchheimer, 1990). Det gjorde at partia søkte politiske idear i fleire ulike interessegrupper (Krouwel, 2006, s. 257). Kirchheimer utvikla denne partimodellen ved å observera blant anna Det kristendemokratiske partiet i Italia og Det tyske sosialdemokratiske partiet (Kirchheimer, 1966).

Utover 1960- og 1970-talet vart samfunna i Vest-Europa meir sekulære, noko som gjorde at partia i mindre grad enn tidlegare kunne bruka religion som grunnlag for mobilisering av veljarar (Inglehart & Norris, 2004). Utover dette skjedde det ei teknologisk utvikling, og massemedia vart ein viktig aktør og arena i politikken. Medias nye rolle gjorde at partia sine medlemmer og sideorganisasjonar vart mindre viktige for partia (Kirchheimer, 1966). På same tid gjekk talet på medlemmer i partia ned (Allern, 2010, s. 66). Parallelt med dette innførte ei rekkje land i løpet av 1970- og 1980-talet statsstøtte til dei politiske partia (Katz & Mair, 1995). Fallande medlemstal og innføring av statsstøtte var to av årsakene til at Katz og Mair (1995) argumenterer for at ein ny partimodell, kartellpartiet (cartel party), voks fram frå cirka 1970-talet. I denne partimodellen går partiet frå å vera ein integrert del av sivilsamfunnet til å vera ein integrert del av staten. Til forskjell frå den breie kontakten «catch-all»-partia hadde med organisasjonssamfunnet, vektlegg kartellpartiet ikkje slik kontakt. Kartellpartitesen inneber at relasjonane mellom parti og interessegrupper er mykje svakare enn i «catch-all»-partiet (Katz & Mair, 1995).

Instead of parties making demands on the state on behalf of particular groups in civil society, these groups find that they themselves need to make demands on the party/state. Increasingly, therefore, demand articulation becomes the province of interest organizations (Katz & Mair, 1995, s. 23).

Sjølv om min analyse ikkje har som mål å testa partimodellane, er dei nyttige for å utleda to dimensjonar som seinare i oppgåva vil bli brukte som eit mål på partias relasjonar til interessegrupper. Ifylgje partimodellane har partias relasjonar til interessegrupper endra seg

på to måtar: For det fyrste har relasjonen mellom parti og interessegrupper blitt svakare – altså mindre nær. Dette blir seinare i oppgåva omtalt som nærleikdimensjonen. Samstundes har endringar på makronivå medført at partia tilsynelatande i større grad rettar seg mot eit høgare tal på interessegrupper – altså at dei får breiare relasjonar. Dette blir seinare omtalt som breiddedimensjonen.

Samandrag

Dei strukturelle utviklingstrekk drøfta i desse avsnitta syner at partia står overfor ei anna røynd i dag enn dei gjorde tidlegare. Kontaktmønsteret skissert i dei ulike partimodellane predikerer at dei strukturelle endringane har hatt effekt og at tidlegare tette relasjonar mellom parti og interessegrupper har blitt svekte. Det er difor grunn til å venta at Det demokratiske partiet, som har gjennomgått desse periodane med endring, har handla rasjonelt, distansert seg frå organisasjonssamfunnet og såleis har svake band til ei rekkje ulike typar interessegrupper i dag. I avsnitt 2.3.2 diskuterte eg at partiets relasjon til fagforeininga CGIL var spesielt nær i etterkrigstida. Ut frå strukturelle utviklingstrekk er det grunn til å tru at denne i utprega grad har blitt svekt, blant anna fordi fagforeiningar har mista mobiliseringspotensial.

Som fylgje av at Forza Italia vart stifta i 1994, kan utviklinga av partiet ikkje sjåast i ljøs av desse utviklingstrekk, anna enn at partiet i dag opererer innanfor dei same sosiale og institusjonelle rammene. Det neste avsnittet drøftar kva litteraturen seier om kva relasjonar til interesseorganisasjonar ein kan forventa at slike nye (høgre)-parti har på 2000-talet.

3.1.2 Kva med nye (høgre)-parti?

Den høgre-populistiske partifamilien er blant anna kjenneteikna av *“fluid structures, charismatic leadership and centralization of power”* (Harmel & Svåsand, 1993). Det finst ei rekkje ulike typar slike nye høgreparti, men det blir hevda at dei alle har svake band til interessegrupper (sjå mellom andre Kitschelt, 2006). Ei av årsakene blir sagt å vera den populistiske tankegangen – som inneber å etablera ei direkte linje mellom partileiaren og folket utan forstyrrande element i mellom (sjå mellom andre Mudde, 2004). Forza Italia kan teoretisk plasserast i denne nye partifamilien som vektlegg partia sine ideologiske røter og organisatoriske oppbygging. I tråd med det denne litteraturen vil partiets historiske og opphavlege ideologi og verdar halda fram med å påverka korleis partiet samarbeider med interessegrupper.

Ein fjerde partimodell, som ikkje vart drøfta over, vart konstruert med Forza Italia som utgangspunkt. Dette er verksemdpartiet («business-firm party type») (Krouwel, 2006). I verksemdpartiet er forholdet mellom politiske parti og interessegrupper svakt. Slike parti oppstår gjennom eit privat initiativ og er bygd opp som ei verksemd. Verksemdparti kan få finansiell støtte frå interessegrupper, men dette er aldri den viktigaste inntektskjelda. Verksemdpartiet brukar heller ikkje interessegrupper for å henta politiske idear, slik som «catch-all»-partiet. Årsaka er at politiske saker og posisjonar blir bestemte av resultat av «marknadsundersøkingar»²² (Hopkin & Paolucci, 1999; Krouwel, 2006). Ut frå litteraturen om partifamiliar og verksemdpartimodellen er det difor god grunn til å venta at Forza Italia i dag vil ha svake, om nokon, band til interesseorganisasjonar. Ein kan problematisera denne forventninga ved å ta høgde for at nye (høgre)-parti også kan endra seg på andre måtar enn skissert i denne litteraturen (sjå til dømes Van Biezen, 2005). Eg vel å utelata slike alternative perspektiv frå denne drøftinga, men kjem tilbake til dette spørsmålet i kapittel 7.

3.1.3 Samandrag

Denne gjennomgangen har tydeleggjort forskjellane mellom partia. Likevel er forventningane til kva relasjonar dei to partia vil ha til interessegrupper i dag til dels samanfallande: Det demokratiske partiet er venta å ha svake relasjonar til ulike interessegrupper, og relasjonen til den tidlegare samarbeidspartnaren Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) er venta å ha blitt klart svekt. For Forza Italia peikar litteraturen i retning av svake eller ingen band i tråd med verksemdpartimodellen. Eitt moment er verd å nemna her for å sjå fram mot den seinare diskusjonen av mine funn i kapittel 7: Litteraturen om betydinga av strukturelle endringar er generell på den måten av den viser til trendar og utvikling blant dei etablerte partia. Litteraturen søkjer med andre ord ikkje å forklara variasjon, men generell utvikling på tvers av kontekstar. Litteraturen om nye høgreparti vektlegg at slike parti har sentrale kjenneteikn som skil dei frå andre parti (blant anna ideologi og organisatorisk oppbygging), noko som held fram med å prega desse partia. Heller ikkje denne litteraturen presiserer variasjon frå det etablerte mønsteret. For utarbeiding av forventningane er dette ikkje eit problem, ettersom dei to retningane av litteraturen er solid funderte innanfor den generelle komparative litteraturen om politiske parti. Funna mine, presenterte i kartlegginga, krev

---

²² Til dømes surveyundersøkingar, fokusgrupper og/eller testar (Krouwel, 2006, s. 261).

likevel ei presisering av moment innanfor desse to litteraturtradisjonane. Eg kjem difor tilbake til desse spørsmåla i kapittel 7.

I den neste delen av dette kapittelet presenterer eg empiriske studiar som finst på relasjonen mellom parti og interessegrupper i Vest-Europa og som til dels stadfestar forventningane utarbeidde i dette kapittelet.

3.2 Empiriske studiar

I tråd med modellane for partiutvikling blir det som nemnd førespegla at banda mellom parti og interessegrupper har blitt svekte i løpet av etterkrigstida (Katz & Mair, 1995). Fleire empiriske studiar peikar i denne retninga. Selle argumenterer for at relasjonen i Noreg er i ferd med å bli prega av meir autonomi for begge partar (Selle 1997:164-165). Thomas (2001c) konkluderer i sin analyse av 13 liberale demokrati med at parti som tradisjonelt har hatt sterke band til interessegrupper, i dag har svakare relasjonar til desse. Dette gjeld til dømes i land der fagrørsla og dei sosialdemokratiske partia historisk har hatt nære relasjonar (Thomas, 2001c, s. 270). I tillegg har færre parti eit såkalla integrert forhold til interessegrupper, og relasjonane blir i staden oppløyste eller ivaretekne på ad-hoc-nivå (Thomas, 2001c, s. 281-283). Christiansen har studert relasjonar mellom fire parti²³ og interessegrupper i Danmark og finn at banda mellom alle dei fire partane har blitt svakare sidan 1920-talet (Christiansen, 2012). Poguntke (2006) meiner å finna prov på at relasjonen mellom parti og interessegrupper er i ferd med å bli svekt ved at partiets band til såkalla eksterne sideorganisasjonar²⁴, som til dømes fagforeiningar, har blitt svakare. Denne nedgangen har derimot blitt kompensert for gjennom styrka band til interne sideorganisasjonar, som kvinneorganisasjonen til eit parti. I denne oppgåva er det fyrstnemnde organisasjon som er mest aktuell, og Poguntkes resultat føyer seg såleis inn i rekkja av dei andre resultata ovanfor.

---

²³ Blant anna mellom det liberale partiet og agrare organisasjonar og mellom det konservative partiet og næringslivsorganisasjonar.

²⁴ Han skil mellom eksterne og interne «collateral» organisasjonar (sideorganisasjonar). Fyrstnemnde viser til organisasjonar som eksisterer uavhengig av det politiske partiet og som gjerne er funderte i klassiske sosioøkonomiske skiljelinjer. Slike omfattar til dømes «sectional»-interessegrupper som fagforeiningar. Dei interne derimot viser til dei organisasjonane som blir oppretta av partiet sjølve for å sikra seg røyster og støtte frå spesifikke segment i folket (Poguntke, 2006).

Trass desse resultata som tydeleg peikar i retning av svekte band mellom parti og interessegrupper, finst det fleire studiar som teiknar eit meir samansett bilete. For Skandinavia sin del er Thomas sin konklusjon ikkje dekkande, all den tid fleire bidrag til litteraturen har konkludert med at det finst forskjellar mellom landa. I Sverige og Noreg ser relasjonane mellom dei sosialdemokratiske partia og fagrørsla ut til å framleis vera nære, medan samarbeidet i Danmark i større grad er svekt (Allern, 2010; Allern et al., 2007; Allern, Aylott, & Christiansen, 2010; Stavenes, 2013). Sundberg (2001, s. 180) på si side finn at dei agrare partia i størst grad har svekte band til interessegruppene i Norden. Rasmussen og Lindeboom (2012) konkluderer med at parti og interessegrupper framleis samhandlar i Storbritannia, Danmark og Nederland, men at samarbeidet i dag er ad-hoc-prega. Møter, kontorbesøk og enkelte fellesinitiativ, som til dømes felles kampanjar, dominerer kontakten.

Yishai (2001) argumenterer for at ein ny type parti voks fram i Israel på 2000-talet: det post-karteliserte partiet. Dette partiet adresserer utfordringane som kartellpartiet står overfor, til dømes økonomiske vanskar og rivalisering med sivilsamfunnet, på ein ny måte – ved å gjera det motsette av kartellpartiet og orientera seg mot sivilsamfunnet for støtte. Samstundes nyt det post-karteliserte partiet godt av goda som kartellpartiet har, som sjenerøse overføringar i statsstøtte. Ifylgje Yishai inneber orienteringa mot sivilsamfunnet både ei etablering av relasjonar til eksisterande interessegrupper og oppretting av grupper som høyrer til partiet. Ho hevdar at desse partia penetrerer sivilsamfunnet ved å bli ein del av det. Dette står altså i sterk kontrast til trenden skildra ovanfor med svekking av relasjonane mellom parti og interessegrupper.

Til no har eg drøfta empiriske bidrag som har sett på korleis dei eldre, tradisjonelle partia har endra seg med tida, og kva for relasjonar desse har til interessegrupper i dag. I det fylgjande vil eg sjå på utviklinga til nye høgreparti, sidan desse høyrer til i ein annan tradisjon. Allern skildrar dei nye høgrepartia sitt forhold til interessegrupper slik:

(...) weak or virtual lack of such connections is often seen as one of the enduring characteristics of the new populist (radical) right parties in Western Europe (Allern, 2013, s. 68. Sjå også Kitschelt 2006).

Det finst likevel studiar som peikar i ein annan retning: Franske Nasjonal front har til dømes hatt (uformelle) relasjonar til organisasjonar som politisk har stått partiet nære, til dømes høgreorienterte landbruksorganisasjonar (Birenbaum, 1992). Det belgiske partiet Vlaams

Belang har hatt nær kontakt med flamske nasjonalistiske rørsler. Denne kontakten får endåtil noko av æra for at partiet har oppnådd suksess (Art, 2008). I den grad Framstegspartiet skal plasserast teoretisk som eit høgrepopulistisk parti, viser ein studie frå 2010 at partiet har relativt organiserte band for kontakt med fleire interessegrupper. Likevel blir relasjonane skildra som ad-hoc i form (Allern, 2010, s. 222-223 og 244). Det er likevel verd å merka seg at både Nasjonal front og Framstegspartiet er mykje eldre parti enn til dømes Forza Italia. Ein kan difor tenkja seg at dei har gjennomgått meir langsiktige utviklingsprosessar enn Forza Italia som kan ha innverka på relasjonane mellom parti og interessegrupper.

Denne gjennomgangen viser variasjon både i land og på tvers av land, noko som tydeleggjer at det trengs meir forskning for å kunna gje endelege svar på korleis banda mellom parti og interessegrupper har utvikla seg sidan 1960-talet. Som nemnd også i avsnitt 2.3.2 finst det i tillegg mange måtar å forska på *relasjonen* mellom parti og interessegrupper, noko som også kan gje utslag for kva resultat ein får, og som gjer det vanskeleg å trekkja ein endeleg konklusjon.

3.2.1 Strukturelle endringar i Italia

Til no har eg drøfta strukturelle endringar og empiriske studiar for etablerte vestlege demokrati. Før eg går laus på framstillinga av empiriske studiar av den italienske casen i perioden etter 1993, vil eg sjå på korleis endringar på systemnivå har påverka Italia gjennom etterkrigstida. På denne måten kan eg sjå dei empiriske studiane som blir drøfta etterpå i ljøs av desse strukturelle endringane.

Sysselsettingsmønsteret i Italia har endra seg kraftig i løpet av den fyrste og den andre republikken. Frå 1951 til 1975 forsvann nær seks millionar arbeidsplassar i landbruket. Parallelt med dette voks talet på tilsette i tenesteytande næringar og i industrien. Det såkalla industrielle miraklet i Italia viser til veksten i industriproduksjon som skjedde mellom 1950 og 1970. Frå 1970 til 1985 auka talet på kvinner på arbeidsmarknaden med 50 prosent (Clark, 1996, s. 400). På tidleg 2000-tal jobba 67 prosent av italienarane innan tenesteyting, medan berre fire prosent høyrde til landbruket. Industriarbeidarane utgjorde 25 prosent (Berntzen, 2008, s. 268). Som i andre europeiske land fall organisasjonsgrada også i Italia, men nedgangen starta fyrst etter toppåret 1976, då organisasjonsgrada var 50,5 prosent, det høgaste

målt i Italia i etterkrigstida (OECD, 2014). Trass i nedgang, er organisasjonsgrada i Italia høg komparativt sett og langt over gjennomsnittet i OECD-landa (OECD, 2014).

Av dei tre²⁵ dominerande skiljelinjene i Italia, religion, geografi og klasse, har i størst grad den religiøse mista mobiliseringskraft. Utover i etterkrigstida gjekk talet på folk som deltok i religiøse aktivitetar ned, og dei som framleis gjorde det, røysta i mindre grad i tråd med si religiøse overtyding (Bull & Newell, 2005, s. 63-71; Koff & Koff, 2000, s. 19-24). Klasse var ein sentral faktor for etableringa av det italienske partisystemet. Klasse påverkar i mindre grad enn tidlegare kva parti italienarar røystar på, men kan framleis forklara noko av røystinga (Maraffi, Schadee, & Vezzoni, 2011, s. 157-158). Den territoriale skiljelinja har påverka korleis folk røystar gjennom heile etterkrigstida. Kvar folk høyrer til geografisk spelar framleis ei viktig rolle for å forklara kva parti dei røystar på i val (Maraffi et al., 2011, s. 184-186). Eit prov på det er framveksten og suksessen til Lega Nord i den andre republikken (Koff & Koff, 2000, s. 49).

Også teknologisk endring har påverka Italia, og media har gjennomgått ei rivande utvikling. Ved starten av 1980-talet fekk både pressa og etermedia ein viktigare plass i samfunnet, blant anna som fylgje av teknologisk utvikling, økonomisk vekst og oppheving av det lokale tv-monopolet. Sistnemnde gjorde at italiensk fjernsyn vart av dei minst regulerte i verda, og folk såg etter kvart mykje meir på fjernsyn enn dei las aviser (Clark, 1996, s. 405-406; Gundle & O'Sullivan, 1996, s. 206-220). Denne trenden har blitt forsterka utover 1990- og 2000-talet. I Europa er det berre i Portugal og Hellas at talet på selde aviser dagleg er lågare enn i Italia (Tonello, 2007, s. 240-243).

Desse avsnitta viser at også Italia har gjennomgått viktige strukturelle endringar i etterkrigstida. I tillegg braut, som nemnd, partisystemet i Italia saman på starten av 1990-talet. Dette markerte automatisk eit brot mellom dei fleste parti og interessegrupper ettersom brorparten av partia vart oppløyste eller radikalt endra. Med endringane på strukturelt nivå og brotet i partisystemet kan ein venta at iallfall eldre parti har svake relasjonar til ei rekkje ulike interessegrupper. For dei nyare partia peikar litteraturen (jamfør partifamilielitteraturen/verksemdpartiet) i same retning. Som nemnd i introduksjonen, finst det likevel eitt moment som kan kvalifisera dette argumentet. I Italia har relasjonane mellom

---

²⁵ Eg baserer meg på Maraffi, Schadee og Vezzoni (2011) si tredeling av skiljelinjer, sjølv om andre, til dømes Bull og Newell (2005) argumenterer for at det finst ytterlegare ei skiljelinje: ideologi.

parti og interessegrupper historisk vore uformelle og prega av kontakt på individnivå. Ein kan difor sjå føre seg at strukturelle endringar gjer at allereie lause band er lettare å løysa opp, eller motsett: at dei strukturelle endringane ikkje i noko særskilt grad gjer seg gjeldande for slike kontaktmønster mellom parti og interessegrupper. I dei neste avsnitta ser eg på kva empiriske studiar seier om relasjonane mellom parti og interessegrupper i tida etter samanbrotet av partisystemet i Italia tidleg på 1990-talet. Spørsmålet er om studiane stadfestar dei skisserte forventningane frå avsnitta over.

3.2.2 Relasjonar i Italia i den andre republikken (1993-)

Generelt er behovet for meir forskning på Italia i perioden etter 1993 stort, men enkelte studiar finst. Constantelos (2001) argumenterer for at korrupsjonsskandalane Tangentopoli markerte eit endeleg brot mellom politiske parti og interessegrupper, medan Koff og Koff (2000, s. 109) argumenterer for at skandalen gjorde at interessegruppene fekk høgare status i Italia, på kostnad av dei politiske partia. Etter overgangen til den andre republikken har interessegruppene også med få unntak «*sought to maintain public postures of partisan impartiality*» (Constantelos, 2001, s. 135; Ferrante, 1998, s. 97). Til valet i 1994 valde til dømes næringslivsorganisasjonen Confindustria å vera nøytral (Constantelos, 2001, s. 135). Landbruksorganisasjonen Coldiretti erklærte seg autonom frå alle parti. Målet til organisasjonen var å kvitta seg med tidlegare bindingar til politiske parti og freista å samla landbruksgruppene til ein felles front (Koff & Koff, 2000, s. 91). Det kristendemokratiske partiet hadde før samanbrotet tette band til den katolske kyrkja, men desse vart oppløyste som fylgje av samanbrotet i partisystemet. Sjølv om delar av partiet etablerte Det italienske folkepartiet, valde Vatikanet å «*assume a new position as super pares, one of non-alignment in relation to party politics*» (Bull & Newell, 2005, s. 96).

Bellucci, Maraffi og Segatti (2000) argumenterer for relasjonane mellom Det kommunistiske partiet og tidlegare samarbeidspartnarar, blant anna i fagrørsla, vart svekte allereie før 1993. Forfattarane viser til strukturelle endringar som individualisering, bortfall av tidlegare skiljelinjer og framvekst av ny teknologi som årsaker til dette (Bellucci et al., 2000, s. 41-42). Constantelos viser til at Det kommunistiske partiet, då det endra profil, føreslo overfor sine langvarige samarbeidspartnar fagforeninga CGIL, å ha eit mindre tett forhold (Constantelos, 2001, s. 126). Bellucci og kollegaer (2000, s. 56-58) har også studert relasjonen på individnivå, det vil seia i kva grad medlemer og leiarar i partiet også var medlemer i fagrørsla.

På kongressane, både på regionalt- og nasjonalt plan i 1997 og 2000 var fleire enn halvparten av delegatane også medlemmer i fagrørsla. Det tyder på sterke band på individnivå. Det viser seg likevel at det blir sjeldnare å ha dobbelt medlemskap, altså både i parti og fagrørslle.

Litteraturen om nye høgreparti spår at slike parti i dag vil ha lause eller ingen band til organisasjonssamfunnet. Eit par studiar som omtaler Forza Italia finst. Ruzza (2010) argumenterer for at Forza Italia (FI) har blitt eit så mektig parti blant anna på grunn av ein særeigen måte å handsama sivilsamfunnet²⁶ på. Han legg ideologi til grunn for sin argumentasjon:

In general, ideologically, the right has come to emphasize the virtues of civil society as an instrument of direct representation of ‘the people’ with its distinctive family values, higher sense of morality—a tool aimed against the political class and the state, and other perils that undermine community integration. Civil society is then a form of community protection (Ruzza, 2010, s. 264).

Ifylgje Ruzza brukar Forza Italia sivilsamfunnet som ein buffer mot den dominansen staten, dei politiske partia og fagforeiningar utøver. Han viser blant anna til at Forza Italia har sponsa ulike folkelege initiativ. Dette er grupper der folk møtes for å drøfta aktuelle spørsmål²⁷.

Newell (2009) på si side hevdar at det skjedde ei tilnærming mellom Forza Italia og Confindustria då Antonio d’Amato var leiar for sistnemnde organisasjon²⁸, ettersom Confindustria hadde samanfallande økonomisk politikk med Silvio Berlusconi. Denne tilnærminga vart rett nok broten då d’Amato blei erstatta av Luca Cordero di Montezemolo i 2004 (Newell, 2009, s. 184).

Samandrag

Denne presentasjonen tyder på at dei leiande partia på 1990- og 2000-talet har svakare relasjonar til interessegrupper enn partia i den fyrste republikken hadde. Langs nærleikdimensjonen kan difor utviklinga tyda på ei svekking i tråd med forventningane utarbeidde på bakgrunn av strukturelle endringar. Breiddedimensjonen er vanskelegare å få klare indikasjonar på i denne korte framstillinga. Ut frå drøftinga tidlegare i kapittelet om nye høgreparti sine relasjonar til interessegrupper, tyder Ruzzas resultat på at Forza Italia i dag har

---

²⁶ Ruzza poengterer at også økonomiske interesser/interessegrupper er inkluderte i både Forza Italias og hans bruk av omgrepet sivilsamfunn (Ruzza, 2010, s. 264).

²⁷ Er fora for politisk tenking, men blir ikkje sett som å ha ei politisk form, trass i at enkelte medlemmer av Forza Italia/Fridomens folk sjølv har arrangert og støtta slike.

²⁸ Han var leiar av Confindustria frå 2000 – 2004.

orientert seg noko bort frå verksemdmodellen. Likevel er det gjort få systematiske studiar på relasjonane i den andre republikken, der Bellucci et.al og Ruzza sine artiklar er unntaka. Det gjer at ein i liten grad kan seia noko presist om relasjonen mellom italienske parti og interessegrupper i dag, noko som underbyggjer behovet for fleire studiar. I tillegg er dei eksisterande empiriske studiane prega av upresise konseptualiseringar. Dette prøver denne oppgåva å bøta på.

Eit anna moment ved dei empiriske studiane drøfta i dette kapittelet er at dei i stor grad studerer den sentrale partiorganisasjonen sine relasjonar til interessegrupper.

Parlamentsgruppa sine relasjonar til interessegrupper har difor i liten grad blitt undersøkte. Eg skal i denne oppgåva sjå på begge «andleta» av Det demokratiske partiet og Forza Italia. Implikasjonane av dette blir drøfta i neste avsnitt.

3.2.3 Parlamentsgruppe og partiorganisasjon

Ved å studera både parlamentsgruppa og den sentrale partiorganisasjonen sine relasjonar til interessegrupper, dekkjer eg i større grad heile partiet i analysen. I tillegg er det interessant å sjå om dei to «andleta» har ulikt forhold til interessegrupper. Går ein ut frå litteraturen som drøftar forholdet mellom dei to «andleta», tyder mykje på at dei to delane av partia har ulike relasjonar til organisasjonssamfunnet. Årsaka til dette er at den tidlegare nemnde overgangen frå massepartiet til «catch-all»-partiet og vidare til kartellpartiet også har påverka dei indre maktforholda i partia. Katz og Mair (2002) argumenterer for at parlamentsgruppene har fått ein sterkare posisjon på kostnad av av både den sentrale partiorganisasjonen og partiet på grunnplanet – altså medlemene. Drivkreftene er blant anna at parlamentsgruppa i større grad enn den sentrale partiorganisasjonen har nytt godt av overføringar frå staten og at dei tilsette i partia i større grad jobbar for parlamentsgruppa (Katz & Mair, 2002, s. 122-123; sjå også Saalfeld & Strøm, Komande).

At partiets ressursar i større grad ligg i parlamentsgruppa impliserer at denne i større grad er interessant for interessegruppene, og at det er parlamentsgruppa som i størst grad har mogelegheit til å ivareta relasjonar med interessegrupper. Ein kan difor forventa at parlamentsgruppene i mine to analyseiningar i størst grad har kontakt med interessegrupper. Dette kan sjåast i ljøs av forventningane som vart utarbeidde tidlegare i dette kapittelet: Dersom Det demokratiske partiet har fått ein kartelisert partiorganisasjonen, kan ein likevel

tenkja seg at parlamentsgruppa har band til organisasjonssamfunnet, sjølv om desse ikkje er av den institusjonaliserte typen. Det same gjeld for Forza Italia: Jamvel om verksemdpartimodellen gjeld for partiorganisasjonen, kan ein likevel tenkja seg at parlamentsgruppa har (ikkje-institusjonaliserte) relasjonar til interessegrupper. Det at institusjonaliserte band mellom parlamentsgruppa og interessegrupper (truleg) ikkje finst på parlamentsnivå, handlar også om at parlamentsgruppene består av folkevalde representantar som ikkje (openlyst) skal vera direkte talerøyr for spesifikke grupper.

3.3 Samandrag

Dette kapittelet har drøfta strukturelle utviklingstrekk, partimodellar og kjenneteikn ved og utvikling av nye (høgre)-parti. I tillegg har eg presentert eksisterande empiriske studiar på relasjonen mellom parti og interessegrupper i etablerte vestlege demokrati i etterkrigstida og i Italia i den andre republikken (1993-). I tråd med spådomane utarbeidde på bakgrunn av dei strukturelle endringane og partimodellane, er resultata i fleire empiriske studiar både for vestlege demokrati og for Italia, at partia og interessegruppene har svakare relasjonar enn dei hadde tidlegare. Likevel blir dette biletet også nyansert av fleire studiar. Dette gjeld også for empiriske studiar på nye høgreparti, som viser at også slike parti har relasjonar til organisasjonssamfunnet. Avslutningsvis i kapittelet drøfta eg forventningar til kva relasjonar dei to ulike «andleta» av eit parti kan ha.

Drøftinga av strukturelle utviklingstrekk og partimodellar viste at parti sine relasjonar til interessegrupper har utvikla seg langs dimensjonane nærleik og breidde. I tråd med den fyrste delen av problemstillinga er målet difor å skildra dei to partia sine relasjonar langs desse to dimensjonane. Det er også verd å minna om at eg skal kartleggja og diskutera relasjonane i perioden 2000 – 2014 sjølv om eg i dette kapittelet har presentert langsiktige, strukturelle endringar og endring for nye høgreparti. Ei kartlegging av dagens situasjon vil, som tidlegare nemnd, likevel kunna seia noko om kva endring partia har gått gjennom, fordi eg då kan sjå dagens relasjonar i ljøs av tidlegare relasjonar. Dette kapittelet har nok ein gong understreka forskjellane mellom eit nytt og eit gammalt parti. I kartlegginga og i diskusjonskapittelet blir dei to partia difor i stor grad handsama kvar for seg og samanlikna med seg sjølve over tid i ljøs av teori. Ettersom dei er underlagt same analytiske rammeverk, vil eg likevel også sjå dei under eitt og samanlikna dei kort. Med desse premessa lagt til grunn, vil eg i det neste kapittelet greia ut og diskutera det analytiske rammeverket for oppgåva.

4 Analytisk rammeverk

I dette kapitlet utarbeider eg eit analytisk rammeverk for kunna svara på den fyrste problemstillinga. Tidlegare i oppgåva har eg nemnd behovet for å klargjera kva ein legg til grunn når ein forskar på forholdet mellom parti og interessegrupper²⁹. I dette kapitlet konseptualiserer eg difor fyrst omgrepet *relasjon*, for å sikra at dei påfølgande operasjonaliseringane blir gjort på valid grunnlag. Så diskuterer eg operasjonaliseringane av konseptet. Til slutt i kapitlet drøftar eg mål på total nærleik og breidde. I tråd med utgangspunkt i oppgåva er det partia som er i fokus. Det analytiske rammeverket er difor utforma for å svara på kva forhold partia har *til* interessegrupper. Eit slikt utgangspunkt inneber likevel at eg indirekte også innhentar empiri om interessegruppene³⁰ og kan seia noko om desse. Fokuset er likevel konsekvent einsidig – på partia.

4.1 Konseptualisering og analytiske dimensjonar

Dei mange ulike måtane å måla korleis relasjonar mellom parti og interessegrupper ser ut, viser at det trengs ein større diskusjon om kva ein relasjon mellom eit parti og ei interessegruppe faktisk inneber (Allern & Bale, 2012b, s. 102-103). Allern og Bale gjev fylgjande oversyn over dei ulike konseptualiseringane presenterte i litteraturen:

Tabell 1: Konseptualiseringar av omgrepet forhold³¹.

Konsept	Kontakt	Materiell	Ideologisk	Strategisk	Maktbalanse
Eksempel på band	Kollektivt medlemskap, samarbeidskomitear, ad-hoc-møte, personoverlapp i leiarskapet	Økonomisk støtte, felles ressursar og overføring av arbeid	Grad av ideologisk slektskap	Konkurranse, samarbeid, utnemning/innsetting av personar	Sjølvstende, gruppe-avhengnad/ parti-avhengnad

Kjelde: (Allern & Bale, 2012b, s. 13, mi omsetjing).

I litteraturen finn ein døme på forskarar som kombinerer ulike element frå tabellen over for å byggja opp sitt relasjonsomgrep. Verge (2012) legg vekt på tre dimensjonar: Samarbeid, gjennomtrenging (ved at partimedlemer infiltrerer den aktuelle interesseorganisasjonen) og

²⁹ Dette handlar også om å klargjera kva faktorar som kan kasta ljøs over kvifor relasjonane ser ut som dei gjer. Dette kjem eg tilbake til i kapittel 7.

³⁰ Eg har også gjort intervju med representantar frå tre fagforeiningar (sjå kapittel 5).

³¹ Forskarar som primært ser på relasjonen frå interessegruppene sitt synspunkt har ei anna oppfatning av kva eit forhold inneber enn forskarar med partifokus (Allern & Bale, 2012b, s. 12).

sponsing (eller oppretting) av interessegrupper. Yishai (2001) på si side brukar ideologi, finansielle overføringar og at partiet brukar organisasjonen til å få utført tenester for å definera ein relasjon.

Eg vel eit anna utgangspunkt fordi fokuset i denne studien er på partia som organisasjonar og på partia som bindeledd mellom styresmaktene og folket. Det harmonerer med Allerns argumentasjon som seier at ein relasjon omhandlar dei banda som sørger for at parti og interessegrupper som vedtaksorgan og/eller avgjerdstakarar har kontakt av politisk relevans, til dømes felles samarbeidskomitear (Allern, 2010, s. 55-56). I tråd med dette er konseptet band for *kontakt* (sjå tabell 1) vald som konseptualisering. Det er altså eksistensen av mekanismar og arenaer for kontakt og ikkje hyppigheit eg skal undersøkje. Å dokumentera kontaktfrekvensen mellom parti og interessegrupper krev anna datamateriale enn det eg har, til dømes ein elitesurvey. Gjennomføring av ein slik er utanfor rammene av denne oppgåva. Å drøfta band for *kontakt* gjev oppgåva eit tydeleg fokus. Element ved dei andre konseptualiseringane, som til dømes strategi og ideologi, kan trekkjast inn som forklarande element i analysen, men altså ikkje som ein del av det som skal forklarast. På denne måten unngår eg med andre ord at indikatorar på avhengige dimensjonar dukkar opp som uavhengige variablar i analysen.

4.1.1 Operasjonaliseringar

I det fylgjande vil dimensjonane nærleik og breidde bli presiserte og operasjonaliserte gjennom band for kontakt. Operasjonaliseringane er utarbeidde på bakgrunn av hovudsakleg Allern (2010) sitt rammeverk. Eg vidarefører dei tre hovudtypene av band frå dette rammeverket: overlappande organisatoriske strukturar, inter-organisatoriske strukturar og uorganiserte band. Ettersom rammene for denne oppgåva er avgrensa fylgjer eg nokre av forenklingane gjort av Rasmussen og Lindeboom (2012)³². Slik forenkling er å føretrekkja så lenge ein ikkje misser mogelegheita for å fanga opp variasjon. Det gjer eg ikkje i dette tilfellet. For det fyrste brukar eg nokre av banda til Rasmussen og Lindeboom framfor Allern sine³³. For det andre deler eg dei inter-organisatoriske banda inn i dei to kategoriane

---

³² Som også har Allern (2010) sitt rammeverk som utgangspunkt.

³³ Dette er i større grad eit spørsmål om semantikk heller enn innhald i banda, ettersom Rasmussen og Lindeboom sine band er noko enklare formulerte. I praksis vil eg likevel fanga opp mykje av den same informasjonen som Allern gjer. Til dømes brukar eg «formelle samarbeidsavtalar» i tråd med Rasmussen og Lindeboom (2012) i staden for Allerns (2010) «written or tacit agreements about regular meetings and representation».

institusjonaliserte og ad-hoc-band i tråd med Rasmussen og Lindeboom si inndeling. I mi oppgåve kallar eg desse to kategoriane band for høvesvis varige og ad-hoc-band. Det er desse inter-organisatoriske banda i tillegg til dei overlappande organisatoriske strukturane som er kjernen i mi kartlegging. Det er også desse banda som i størst grad måler institusjonalisering, som er eit viktig mål for å seia noko om partias totale nærleik til organisasjonssamfunnet (meir om det under).

Overlappande organisatoriske strukturar kunne vore utelatne i eit rammeverk tilpassa den italienske casen fordi Italia historisk ikkje har hatt slike (vedtektsfesta) band. Fordi slike band representerer full integrasjon mellom parti og interessegrupper medverkar dei likevel til å seia noko vesentleg om kor nære relasjonane mellom partane i Italia er totalt sett – sjølv om slike band ikkje finst. I den grad ei uformell norm om fast representasjon i partiets sentralstyre/gruppestyre finst i mine to analyseiningar, men utan å vera nedfelte i vedtektene, omtaler eg dei som personoverlapp i kartlegginga. Dei operasjonaliserte banda for kontakt er oppgjevne i tabell 2. Dei kan i stor grad undersøkast for både parlamentsgruppa og den sentrale partiorganisasjonen til dei to partia.

Årsaka til at eg inkluderer uorganiserte band (sjå tabell 2) i rammeverket når kjernen i kartlegginga er overlappande organisatoriske strukturar og inter-organisatoriske band, er at relasjonane mellom parti og interessegrupper i Italia i stor grad har vore prega av slike band (sjå avsnitt 2.3.2 og 3.2.2). Det er difor relevant å freista å kartleggja i kva grad slike finst framleis. Det er verd å merka seg at slike band representerer lågare institusjonaliseringsgrad enn dei andre banda for kontakt i rammeverket mitt. Utover dette er uorganiserte band vanskelegare å måla enn overlappande organisatoriske strukturar og inter-organisatoriske band. Dette gjeld særskilt fordi mi datainnsamling er avgrensa, og fordi eg ikkje får gjort ein elitesurvey. Å spørja informantane om slike band vil likevel gje eit visst inntrykk av i kva grad slike band finst. Eg vil i tillegg til intervjumaterialet bruka datamateriale som viser parlamentsrepresentantane sitt organisasjonsmedlemskap. Dette blir brukt som ein proxy på uformell kontakt på individnivå. Sjølv om eg har eit organisasjonsfokus i denne oppgåva og eit slikt datamateriale i utgangspunktet er utanfor rammene å bruka, vel eg likevel å ta det med. Hovudargumentet for dét er at ein i land der banda mellom parti og interessegrupper tradisjonelt har vore lite institusjonaliserte (som i Italia), kan organisasjonsmedlemskap opna dører for kontakt mellom parti og interessegrupper som elles ikkje ville blitt opna.

I kapittel 3 identifiserte eg dei to dimensjonane nærleik og breidde som relevante for ein diskusjon om relasjonar mellom parti og interessegrupper. For å synleggjera nærleikdimensjonen er denne bygd inn i tabellen under både vertikalt og horisontalt. Eg vil argumentera for at nærleik i hovudsak handlar om institusjonaliseringsgrad – altså i kva grad banda mellom partia og interessegruppene er institusjonaliserte. Dette er også gitt teoretisk: Overlappande organisatoriske strukturar representerer tettare band på nærleikdimensjonen enn inter-organisatoriske ad-hoc-band. Det er også gitt ved at dei mest institusjonaliserte banda er tovegs-band, medan dei inter-organisatoriske ad-hoc-banda og dei uorganiserte banda i større grad er uttrykk for at kontakten (i mitt tilfelle) er initiert av partiet aleine, altså einvegs-band. Breiddedimensjonen er ikkje ein del av tabellen. Eg kjem tilbake til korleis breiddedimensjonen skal målast i diskusjonen under tabellen.

Tabell 2: Indikatorar på grad av nærleik (institusjonaliseringsgrad)

	Nær	→		Mindre nær
	Overlappande organisatoriske strukturar	Inter-organisatoriske band		Uorganiserte band
		<i>Varige band</i>	<i>Ad-hoc band</i>	
Nær	Kollektivt medlemskap (berre for partiets sentrale organisasjon)	Permanente samarbeidskomitear	Invitasjon/deltaking (av interessegruppa) på partiets landsmøte (berre for partiets sentrale organisasjon)	Personoverlapp og overgangar*
	Garantert representasjon i sentralstyre/ gruppestyre (ex-officio)	Midlertidige samarbeidskomitear (på policy)	Representantar for interessegruppe blitt inviterte til interne partimøte	Ulike former for uoffisiell kontakt mellom individuelle representantar og talspersonar
		Formelle samarbeidsavtalar		
		Felles konferansar		
		Felles kampanjar	Invitasjon/deltaking (av interessegruppa) til andre møte i regi av partiet	
Mindre nær			Formelle møte og andre former for kontakt mellom representantar**	

Kjelde: (Allern, 2010; Rasmussen & Lindeboom, 2012).

*Gjeld både overlapp mellom parti og interessegruppe og overgangar mellom dei to organisasjonane fordi «former contacts are also more likely to open up for more contact today» (Allern, 2010, s. 60).

**Ettersom dette bandet omfattar inter-organisatorisk kontakt på *individnivå*, omtaler eg dette bandet saman med dei uorganiserte banda i kartlegginga og i diskusjonen.

Desse operasjonaliseringane seier ikkje noko om korleis eg skal vurdere den totale grada av nærleik og breidde. Rasmussen og Lindeboom gjer dette gjennom eit standardisert,

kvantitativt mål. Eg vel å gå meir kvalitativt til verks³⁴. Tabell 2 blir brukt som peikepinn. For det fyrste ser eg på kva band partia har. Overlappande organisatoriske strukturar veg mykje tyngre i den totale vurderinga av nærleik enn ad-hoc-band. Uorganiserte band for kontakt og inter-organisatoriske band på individnivå er uttrykk for låg grad av institusjonalisering og har difor lågt utslag på nærleikdimensjonen, jamfør tabell 2. For det andre tel eg talet på band Forza Italia og Det demokratiske partiet har. Sidan eg skal undersøkje både parlamentsgruppa og den sentrale partiorganisasjonen, må den totale vurderinga av nærleik også ta omsyn til eventuelle forskjellar mellom dei to «andleta» av partiet. Eg vel å gå ut frå at parti som har band til begge «andleta» har nærare relasjonar enn parti der berre det eine «andletet» har kontakt med organisasjonssamfunnet. Til slutt vil eg kort sjå på kven som initierer den eventuelle kontakten mellom partiet og interessegruppene. Fleire av mine band er som nemnd einvegs-retta band og med det uttrykk for at partiet initierer kontakten. For dei andre, tovegs-orienterte banda (til dømes formelle samarbeidsavtalar, felles konferansar) kan partiet som pådrivar for banda sjåast på som eit uttrykk for søken etter meir nærleik til organisasjonssamfunnet (Sjå også Allern, 2010, s. 62).

Til hjelp i diskusjonen om total nærleik vil eg bruka svarkategoriane frå spørsmålet om total organisatorisk nærleik/avstand til interessegrupper³⁵, som informantane fekk i intervjuet. Dei fire kategoriane frå dette spørsmålet var «integrert», «ganske nært», «ad-hoc» og «distansert». Overlappande organisatoriske strukturar må eksistera for å kalla ein relasjon integrert. Ingen band til organisasjonssamfunnet tyder at forholdet er distansert. Dei to siste kategoriane må drøftast i ljøs av talet på band og kva nærleik desse representerer. Samla sett vil eg kunna gje eit visst mål på den totale nærleiken Det demokratiske partiet og Forza Italia har til interessegrupper. Det er likevel viktig å merka seg at målet kunne vore endå meir presist, hadde rammene for oppgåva vore vidare. Dette gjeld til dømes fordi eg ikkje undersøker kontaktfrekvensen mellom partiet og interessegrupper.

Eitt viktig poeng som er verd å nemna i diskusjonen om total nærleik og breidde er at eg i intervjuet, som dannar grunnlaget for den totale vurderinga av nærleik og breidde, spør om

---

³⁴ Å laga ein indeks av kvar av dimensjonane kunne vore eit alternativ, men i mitt tilfelle, blant anna som fylgje av avgrensa datamateriale, er ikkje dette like aktuelt. I tillegg inneber konstruksjonen av ein slik indeks krevjande vurderingar. Årsaka er at dei ulike banda innanfor kvar dimensjon, til dømes kollektivt medlemskap og organisering av felleskonferansar er grunnleggjande ulike, og fordi eksistensen av eitt band kan minska behovet for kontakt gjennom eit anna type band (Allern, 2010, s. 60; Sjå også Poguntke, 2002).

³⁵ Spørsmålet var formulert slik: «Overall, how would you rate your party's degree of organizational closeness to/distance from interest groups in the last 3 years?»

partias relasjonar til organisasjonssamfunnet sett under eitt. Eg kartlegg med andre ord banda til organisasjonssamfunnet generelt. Eg spør i liten grad om relasjonane til utvalde organisasjonar. Sidan eg fangar opp enkeltorganisasjonar gjennom å måla breiddedimensjonen, er dette likevel ikkje eit avgjerande problem. Breiddedimensjonen kan for det fyrste seiast å bli belyst av nærleikdimensjonen ettersom parti som skårar høgt på nærleikdimensjonen truleg ikkje har svært breie relasjonar (Sjå blant anna Allern, 2010, s. 63). I vurderinga av den totale breidda går eg for det fyrste ut frå talet på interessegrupper som blir nemnde med namn i partivedtektene og informantintervjua. For det andre gjer eg ei kort vurdering av kven desse representerer. Eitt relevant utgangspunkt er å hevda at parti som har band til organisasjonar på tvers av politiske skiljelinjer og saksfelt har breie relasjonar (Allern, 2010, s. 62-63). Det er grenser for kor presist mitt mål på breidde kan bli, all den tid mitt fokus er partia og ikkje interessegruppene og fordi datamaterialet mitt er avgrensa. Mitt mål på breidde er difor eit grovt mål, og gjev berre ein peikepinn på breidda av interessegrupper partiet har kontakt med. Eg vel likevel å gå ut frå at dei interessegruppene som datamaterialet nemner med namn, utgjer ein *indre kjerne* av interessegrupper som partiet har kontakt med.

4.2 Samandrag

Til no i kapittelet har eg gjort greie for konseptualiseringa av omgrepet relasjon, drøfta operasjonaliseringar og sett på korleis eg skal måla total nærleik og breidde. Som nemnd heng partia sine eventuelle relasjonar langs nærleik- og breiddedimensjon saman. Allern skriv: «*To a certain extent, integration entails exclusiveness, and breadth a certain distance*» (Allern, 2010, s. 63). Overlappende organisatoriske strukturar, som kan kallast ein integrert relasjon, er umogeleg å ha med ei rekkje interessegrupper, noko som inneber mindre breie relasjonar. I ljøs av diskusjonen om strukturelle endringar og partimodellar i førre kapittel, høver eit slikt integrert kontaktmønster med det som blir skildra i Duvergers massepartimodell. Eksistens av varige inter-organisatoriske band fordrar også at relasjonane ikkje er så breie, og kan til dels også relaterast til massepartimodellen. Til forskjell mogeleggjjer eksistensen av ad-hoc-band breie relasjonar, noko som kan sjåast i samanheng med kontaktmønsteret skissert i «catch-all»-partimodellen. Uorganiserte band og band på individnivå representerer endå lausare band enn band på ad-hoc-nivå og er mogelege å ivareta med mange interessegrupper. Kontaktmønsteret i kartellpartiet kan difor seiast å samanfalla med dette. Til sist vil ingen

band til nokon interessegrupper vera i tråd med kontaktmønsteret skissert i verksemdpartimodellen.

5 Forskingsdesign og metode

I dette kapittelet skal eg klargjera dei metodiske utfordringane i oppgåva. Det handlar for det fyrste om design, val av Italia som case og val av tidsperiode. Etter dette går eg gjennom datamaterialet og metodane eg nyttar i oppgåva.

5.1 Forskingsdesign og utval

5.1.1 Casestudium med komparativt tilsnitt

Oppgåva er lagt opp som eit teoretisk fortolkande casestudium med to analyseiningar, noko som blant anna inneber bruk av omgrep og teori til å samanfatta eller strukturera eit empirisk materiale, i mitt tilfelle primært partivedtekter og eliteintervju (Andersen, 1997, s. 69; sjå også Levy, 2008). Levy er ein av dei som understreker verdien av ein slik type forskingsdesign. Han argumenterer for at casestudiar som har teori som utgangspunkt, mellom anna produserer klarare analytiske premiss og tolkingar som er lettare å stadfesta eller avfeia (Levy, 2008, s. 5). Det å ha to analyseiningar gjev i tillegg oppgåva ein komparativ karakter. Å bruka to casar for å kasta ljøs over ei problemstilling er verdifult, ifylgje Tarrow (2010):

(...) the move from single-case to paired comparison offers a balanced combination of descriptive depth and analytical challenge that progressively declines as more cases are added (Tarrow, 2010, s. 246).

5.1.2 Tilfellet Italia

Eitt av måla med denne masteroppgåva er å medverka til den allmenne komparative litteraturen om relasjonar mellom parti og interessegrupper. Fleire forskarar har studert land der sosialdemokratiske parti tradisjonelt har hatt institusjonaliserte band for kontakt med interessegrupper³⁶. Færre har derimot studert parti i partisystem utan slike sosialdemokratiske parti. Sør-Europa, som i den komparative litteraturen gjerne omfattar Italia og Frankrike (Sjå blant andre Padgett og Paterson 1991), er eitt døme på ein slik understudert region. Som

---

³⁶ Til dømes Storbritannia og Noreg. Sjå blant anna Allern (2010) og Rasmussen og Lindeboom (2012).

nemnd i kapittel 2 har relasjonen mellom parti og interessegrupper vore mindre institusjonalisert i desse landa. Det er i denne konteksten eg har vald ut min case, Italia.

For å klargjera kva slags case Italia er drøftar eg her institusjonelle forhold som kan ha innverknad på relasjonar mellom parti og interessegrupper. Det handlar for det fyrste om statsstøtte. Thomas (2001c, s. 276) argumenterer for at sjenerøs statsstøtte gjer at parti i mindre grad er avhengige av tilskot frå interessegrupper, noko som gjev partiet meir sjølvstende og som difor kan medverka til å svekka banda mellom parti og interessegrupper. Italia innførte statsstøtte til politiske parti i 1974. Lovene som regulerer støtta har blitt endra fleire gonger. I dag er partistøtta organisert som tilbakebetaling av rapporterte utgifter i samband med val og valkamp. Statsstøtta har blitt meir og meir sjenerøs med åra, og no betaler den italienske staten ut over 250 millionar euro i året til partia (Pacini, 2009; Pacini & Piccio, 2012; sjå også Van Biezen & Kopecký, 2014). I forlenging av dette er det verd å nemna at det juridiske rammeverket i eit land kan innverka på forholdet mellom parti og interessegrupper (Müller, 2002). I Italia må til dømes partia rapportera kven dei får pengegåver når desse overskrider 50.000 euro. Dette kan skremma interessegrupper frå å gje større pengebeløp til partia.

Som nemnd i kapittel 2 argumenterer Shefter (1977) for at patronage i det politiske systemet kan innverka på eit parti sine relasjonar til interessegrupper. Ifylgje Shefter kan politiske parti sikra seg støtte på to ulike måtar – gjennom patronage eller gjennom kontakt med interessegrupper. «*Greece, Austria and Italy have long been considered the patronage strongholds of Europe*», ifylgje Van Biezen og Kopecký (2014, s. 178), noko som kan underbyggja Shefter sitt argument. I tillegg til høg grad av patronage, kostar korrupsjonen Italia 60 milliardar kroner årleg (Transparency International, 2014). I 2011 kom Italia saman med Hellas, dårlegast ut blant eurosone-landa på ei korrupsjonsrangering laga av Transparency International (Fosse, 2011). Ein kan difor tenkja seg at dette, i tillegg til Italias historie med patronage, klientilisme og korrupsjon, kan innverka på relasjonane mellom parti og interessegrupper i retning av svake band.

Sjølv om Italia er ein einheitsstat (Berntzen, 2008), har landet nokre føderale trekk. Dei italienske regionane har sidan 1970-talet fått styrka autonomi og i 2001 fekk alle regionane utvida sjølvstyre. Frå før av hadde særskilte regionar som Sicilia og Valle d'Aosta allereie slike rettar. Italia har i tillegg alltid vore geografisk splitta, blant anna mellom nord og sør (sjå

blant andre Bull & Newell, 2005). Enkelte argumenterer for at forholda på nasjonalt nivå ligg betre til rette for at parti kan ha band til interessegrupper i einheitsstatar framfor føderalstatar. Årsaka er at parti i føderalstatar er meir orienterte mot det lokale og såleis manglar ein sterk sentralorganisasjon som kan ivareta slike relasjonar. Andre meiner det er omvendt, som fylgje av at sentralisert makt gjer parlamentarikarar og andre styrande organ meir statiske og mindre opne for ekstern mobilisering (Wilson, 1990).

Italia har vidare eit parlamentarisk system. Thomas (2001c, s. 274-275) argumenterer for slike system fremjar alliansar mellom parti og interessegrupper. System med maktdeling, til dømes føderale system, vil ha svakare parti og relasjonane til interessegruppesamfunnet er difor predikerte å vera breiare. Ettersom Italia er eit spesielt tilfelle på grunn av ustabile koalisjonar og hyppige regjeringsskifte, kan Italia avvika frå dette. Til slutt har korporative strukturar tradisjonelt vore ei drivkraft for tettare samarbeid mellom parti og interessegrupper (Padgett & Paterson, 1991, s. 178 og 192). Det finst likevel også argument for at korporatisme kan medverka til meir distanse mellom partane (sjå blant anna Anthonsen, Lindvall, & Schmidt-Hansen, 2011). I Italia vart trepartssamarbeid, såkalla *concertazione*, etablert i 1993 etter samanbrotet av den fyrste republikken (Newell, 2009). Utover 2000-talet vart denne praksisen derimot svekt som fylgje av usemje og kontroversar mellom regjeringa og fagrørsla.

Desse institusjonelle faktorane viser at fleire forhold i Italia taler for svake band. I tillegg kan utviklinga av statsstøtta representera ei dreining av institusjonelle faktorar i ei retning som kan medverka til svakare band enn tidlegare. Både dei institusjonelle og strukturelle forholda (drøfta i kapittel 3) peikar difor i retning av svake band mellom parti og interessegrupper i Italia i dag. Spørsmålet er, som tidlegare drøfta, om strukturelle endringar vil påverka relasjonar mellom parti og interessegrupper som er mindre institusjonaliserte i same grad som dei meir institusjonaliserte relasjonane.

«Tilfellet» Italia er ein interessant case, og vil på bakgrunn av både historiske relasjonar mellom parti og interessegrupper og det institusjonelle rammeverket kunna kasta verdifult ljus over den føreliggjande litteraturen. Kollapsen i partisystemet i Italia tidleg på 1990-talet gjer ein studie av relasjonane i dag verdifulle fordi eit slikt brot inneber at både partia, men også deira historiske relasjonar til interessegrupper, blir skipla. Framveksten av nye typar høgreparti, som Forza Italia, representerer eit anna interessant element ved konteksten Italia. Italia vart også vald som case på bakgrunn av forfattaren si interesse for det italienske politiske systemet. Som nemnd i introduksjonskapittelet gjer likevel mitt noko avgrensa

utgangspunkt for studien det vanskeleg å generalisera mine funn til land utanfor Italia. Unntaket er til ei viss grad andre italienske parti.

Utval av parti

Det er utanfor rammene av oppgåva å analysa alle italienske parti, og eg har difor vald å sjå på dei to dominerande partia i den andre republikken: Forza Italia og Det demokratiske partiet. Desse har vore leiande på kvar sin fløy og har veksla på å sitte i regjering³⁷. I dette ligg det også at det er dei to einaste partia som har makta å byggja styringsdyktige koalisjonar³⁸. Analysen min vil difor kasta ljøs over korleis dei to største og mektigaste partia i Italia samarbeider med interessegrupper³⁹.

Det demokratiske partiet og Forza Italia høyrer til på kvar sin fløy i partisystemet og til kvar sin partifamilie, Forza Italia i den høgre(-populistiske) familien og Det demokratiske partiet i den sosialdemokratiske familien (sjå blant andre Caramani, 2004). I tillegg vart dei stifta på ulike tidspunkt og har difor ulik historie. Desse forskjellane er interessante for min analyse fordi dei gjer at eg kan belysa korleis eit nytt og eit gammalt parti under like institusjonelle forhold vel å organisera kontakt med organisasjonssamfunnet. Valet av to svært ulike parti sikrar også ein brei analyse av den italienske casen. Faktum at dei har enkelte trekk til felles, til dømes at dei begge har vore regjeringsparti, gjer i tillegg at enkelte faktorar blir haldne konstante i analysen. Ulempa med å analysa to så ulike casar er at eg misser noko av samanlikningspotensialet som ligg i å studera til dømes to eldre parti frå same land.

Å analysa Forza Italia og Det demokratiske partiet på 2000-talet stiller meg overfor eit anna problem: Begge partia har slått seg saman med andre parti både i forkant av og i løpet av tidsperioden 2000 – 2014 (sjå også avsnitt 2.2.2 og 2.2.3). Dagens demokratiske parti har røter både i det gamle kristendemokratiske partiet og i det kommunistiske partiet frå etterkrigstida. Forza Italia er i dag tilbake i original form, men har dei siste åra vore del av partiet Fridomens folk. Det er grunn til å tru at relasjonane mellom parti og interessegrupper

---

³⁷ Unntaket er då den teknokratiske regjeringa til statsminister Mario Monti vart utnemnd i 2011.

³⁸ Beppe Grillo sitt parti, Femstjernerørsla, gjorde eit brakval i parlamentsvalet i februar 2013 med nær 26 prosent av røystene, men avviste å byggja ein koalisjon med andre parti, noko som gjorde partiet uaktuelt for regjeringssposisjonen

³⁹ Ein kan tenkja seg at leiande regjeringsparti er meir attraktive samarbeidspartnarar for interessegrupper enn andre parti. All den tid eg har eit partifokus og ikkje vektlegg interessegruppene sine intensjonar i oppgåva, ser eg likevel på dette som mindre relevant (sjølv om mitt rammeverk også omfattar enkelte tosidige band, til dømes permanente samarbeidskomitear).

kan ha blitt påverka av desse overgangane. Ein analyse som i større grad tok høgde for dette enn det eg klarer her, er ein interessant idé for eit anna forskingsprosjekt.

5.1.3 Val av tidsperiode

Målet med oppgåva er å kasta ljós over relasjonane mellom Forza Italia/Det demokratiske partiet og interessegrupper i den *andre republikken*, altså i perioden frå om lag 1993 av og framover. Denne avgrensinga handlar for det fyrste om omfanget av oppgåva og for det andre om det tidlegare nemnde kunnskapsholet. Ettersom eg både skal kartleggja band og utforska dei, innsnevrar eg tidsperioden til 2000 – 2014. Sidan partisystemet braut saman tidleg på 1990-talet og gamle alliansar mellom parti og interessegrupper difor endra seg, er det teoretisk interessant å vurdere kva som har skjedd *etter* at partia igjen har fått konsolidert seg, noko ein kan anta har skjedd på 2000-talet. Ein tidsperiode på 14 år gjer at analysen får meir enn eit «snapshot»-preg, og potensielle svingingar frå eitt år til eit anna vil ikkje bli utslagsgjevande for konklusjonane mine.

5.2 Datamateriale og metode

Casestudiet som forskingsdesign tillèt å bruka både kvantitative og kvalitative teknikkar. Eg vel å gå kvalitativt til verks i denne oppgåva. For å få ei betre oversikt over kva ulike typar datamateriale eg brukar for svara på spørsmåla i oppgåva, har eg utarbeidd fylgjande tabell:

Tabell 3: Variabelliste og datamateriale

Variabel	Datamateriale
<i>Til kartlegging av band:</i>	
Overlappende organisatoriske strukturar og inter-organisatoriske band (nærleik)	Intervju med nøkkelinformantar og partivedtekter
Uorganiserte band (nærleik)	Intervju med nøkkelinformantar og parlamentsrepresentantane si organisasjonstilknytning
Breiddedimensjonen	Intervju med nøkkelinformantar og partivedtekter
<i>Til diskusjon:</i>	
Variablar i kostnad- og nyttevurderinga	Italienske valundersøkingar, rekneskapar, intervju med nøkkelinformantar og sekundærlitteratur

Tabellen viser at eg har fleire kjelder til det empiriske materialet, men intervju med nøkkelinformantar og partivedtektene er det viktigaste materialet. Det gjer at eg i større grad greier ut utfordringar og spørsmål knytt til dette materialet enn til det andre.

5.2.1 Partivedtekter

Partivedtektene blir til liks med intervjuet brukt for å kartleggja band for kontakt og breiddedimensjonen. Partivedtekter er eitt av dei viktigaste dokumenta når ein skal studera dei organisatoriske aspekta ved eit parti, og er ein del av det offisielle biletet eit parti gjev av seg sjølv (Katz & Mair, 1992). Å bruka partivedtektene for å kartleggja meir *institusjonaliserte* band for kontakt mellom parti og interessegrupper er difor hensiktsmessig. Det er likevel berre overlappende organisatoriske strukturar og varige inter-organisatoriske band eg kan ha håp om å finna prov på i partivedtektene. Eitt av mine mål er å fanga opp eventuelle endringar i relasjonane mellom parti og interessegrupper frå 2000 fram til i dag. Alle versjonane av partivedtektene frå 2000 til 2014 (i tillegg til enkelte eldre versjonar) blir difor leste. Partivedtektene er gode indikasjonar på endring, fordi forandringar i desse er eit uttrykk for reelle konflikter i partiet. Det problematiske ved partivedtekter er at dei umogeleg kan fanga opp alle aspekt ved eit parti. Ein må gå ut frå at det til dømes eksisterer ei rekkje maktforhold som ikkje blir spegla i vedtektene (Katz & Mair, 1992). Ei anna utfordring er at ein ikkje kan vita heilt sikkert om vedtektene blir følgde (Karasimeonov, 2005, s. 97). Norris understreker at uformelle reglar, kulturelle normer og verdiar er sentrale for å forstå korleis eit parti fungerer (Norris, 2004, s. 5). Eg kunne ha bøta på dette ved å undersøkje andre partidokument, til dømes møteprotokollar og årsmeldingar, men tilgjenge av slike dokument og omfanget av oppgåva gjer dette vanskeleg. Intervjua med nøkkelinformantar vil likevel fanga opp ein del av dei forholda som ikkje er nemnde i vedtektene.

Tabell 4: Oversikt over partivedtekter⁴⁰

	Forza Italia	Det demokratiske partiet
År	1994, 1997, 1998, 2009, 2014*	1991, 1997, 2000, 2005, 2012

Note: *Dagens vedtekter (2014) er identiske som 1998-vedtektene.

5.2.2 Intervju

Fordelen med å bruka intervju som metode er at eg kan få kunnskap om hendingar som elles ville vore vanskeleg å få kjennskap til. I mitt tilfelle er dette kva band for kontakt som finst og informasjon om desse. I eit intervju kjem ein tettare på overtydingar, haldningar, åtferd, normer og verdiar (Bryman, 2004). Intervjua til denne oppgåva var ei blanding av strukturerte og semi-strukturerte. Eine delen av intervjua var strukturert for å sikra nøyaktig, standardisert

⁴⁰ For å få eit bilete av eventuell endring, har eg lest gjennom alle vedtektene frå 1990.

informasjon om dei ulike typane band, og den andre delen semi-strukturert for å innhenta utdjupande og detaljert informasjon om banda. Ein intervjugaid er difor utarbeidd for intervjuar med politikarane og ein for fagforeiningane. I stor grad inneheld desse dei same spørsmåla. Informantane hadde litt ulik tid til rådighet i intervjusituasjonen. Det gjorde at eg prioriterte bort enkelte av spørsmåla i den semi-strukturerte delen i nokre av intervjuar for å sikra at eg fekk svar på alle spørsmål som omhandla organisasjonsfakta i den strukturerte delen.

Identifikasjon av informantar

Målet mitt var å arrangera intervju med både tilsette i partiorganisasjonen og med parlamentarikarar i dei to partia. Generalsekretæren i partiorganisasjonen og leiaren for parlamentsgruppa i dei to partia var difor dei fire ideelle informantane eg fyrst og fremst ynskte å koma i kontakt med. Kontaktinformasjonen til desse fire, to i kvart parti, låg tilgjengeleg på internett⁴¹. Førespurnadane til desse gjekk ut i oktober 2013, men eg fekk ikkje svar. Etter noko tid utan respons, identifiserte eg namn og kontaktinformasjon til andre personar i sentralorganisasjonane. Dette var derimot vanskeleg å finna. Endåtil pressekontaktane måtte sporast opp via andre kanalar enn heimesidene til partiet. Kontaktinformasjon til andre parlamentarikarar derimot, fann eg på parlamentet sine heimesider.

Førespurnadane til andre parlamentarikarar og tilsette i partiorganisasjonane vart sendt ut i slutten av oktober 2013. Eg prøvde meg fyrst på gruppestyret i kvart av parlamentsgruppene (og andre parlamentarikarar), pressekontaktar og andre tilsette i partiorganisasjonane som eg hadde funne namnet på. Eg fann også fram namnet på medlemmer i sentralstyra og i leiargruppene i sentralorganisasjonen og førespurde desse. Ingen svarte i nokon av partia. Nye førespurnader til fleire parlamentarikarar vart difor sende ut. I kjeldearbeidet fann eg heimesidene til enkelte parlamentarikarar der meir «private» e-post-adresser var oppgjevne. Etter førespurnader til tre personar via slike adresser fekk eg napp i Det demokratiske partiet. I Forza Italia prøvde eg det same, men fekk berre eitt, negativt svar. Eg oppretta kontakt med

---

⁴¹ Både Forza Italia og Fridomens folk endra i løpet av hausten 2013 generalsekretær. Mine fyrste førespurnader i oktober gjekk til dei dåverande leiarane Angelino Alfano i Fridomens folk og Guglielmo Epifani i Det demokratiske partiet.

italienske forskarar, som sjølve utan hell hadde freista å få intervju i Forza Italia⁴². Som fylgje av dette valde eg å ta kontakt med dei tre største fagforeiningane (CGIL, UIL og CISL), landbruksorganisasjonen Confagricoltura, den religiøse organisasjonen Katolsk aksjon og næringslivsorganisasjonen Confindustria. Etter noko purring, fekk eg avtalar med representantar frå to av dei tre fagforeiningane. Dei andre organisasjonane svarte aldri på mine førespurnader eller puringar.

Då eg reiste på feltarbeid til Roma i februar hadde eg difor tre avtalar i Det demokratiske partiet og to avtalar i fagrørsla (CGIL og CISL). På feltarbeidets fyrste dag fekk eg ein avtale i den tredje fagforeininga (UIL). På dag tre fekk eg ein avtale i Forza Italia gjennom pressekontakten til Marina Sereni i Det demokratiske partiet. Gjennom ulike kontaktar kom eg i kontakt med ein tidlegare politiskar i Forza Italia, som eg treffe. Han kunne sjølv ikkje hjelpa meg, men sette meg i kontakt med ein tidlegare rådgjevar i Forza Italia, Pierluca Pucci Poppi, som eg intervjuar. Mot slutten av den fyrste veka i Roma fekk dei italienske forskarane som hjelpte meg napp på sine førespurnader, noko som resulterte i eit tredje intervju i Forza Italia.

Som fylgje av at eg ved avreise til Italia berre hadde avtalar med fagrørsla og Det demokratiske partiet måtte eg ta høgde for at oppgåva måtte avgrensast til å sjå på relasjonen mellom Det demokratiske partiet og fagrørsla. Intervjugaidane vart difor tilpassa eit slikt scenario. Det er årsaka til at intervjugaiden er noko utvida tidsmessig, og at forholdet til dei tre største fagforeiningane (CGIL, CISL og UIL) er framheva. At forholdet mellom partiet og fagforeiningane har fått ekstra fokus i intervjuar med Det demokratiske partiet, kan ha hatt innverknad på kva interessegrupper informantane har lagt vekt på også i resten av intervjuet, og kan såleis ha innverka på talet på interessegrupper dei har nemnd – jamfør breiddedimensjonen. All den tid alle informantane også fekk spørsmål om «andre interessegrupper» ser eg likevel ikkje på dette som eit avgjerande svakheitstrekk ved datamaterialet. I intervjuar med Forza Italia spurde eg om relasjonen til organisasjonssamfunnet generelt.

Identifikasjonen av nøkkelinformantar i Forza Italia skjedde via kontaktar, og ikkje ved direkte kontakt med potensielle informantar. Ein av farane med dette er at dei som tilrår

---

⁴² Den italienske forskaren, Enrico Calossi, tipsa meg om at europaparlamentarikarane for Forza Italia er flinkare til å svara på førespurnader enn italienske parlamentarikarar. Eg kontakta difor alle Forza Italias folkevalde i Europaparlamentet. Eg fekk eitt svar, men heller ikkje dette gav resultat.

informantar gjev namn på personar som liknar dei sjølve. Det kan føra til at informantane liknar kvarandre, noko som kan føra til eit skeivt datamateriale og svekt validitet (sjå blant anna Seldon & Pappworth, 1983; Tansey, 2007). Ettersom dei kontaktane eg fekk hjelp av høyrde til ulike miljø og heller ikkje hadde kjennskap til kvarandre, er det liten grunn til å frykta svekt validitet som fylgje av dette i mi oppgåve.

Nøkkelinformantane i partia er eller har vore parlamentarikarar eller assistentar til slike⁴³. Eg har difor ingen informantar som på intervjudispunktet var tilknytt sentralorganisasjonen. Totalt sett vurderer eg informantane i Det demokratiske partiet som noko betre rusta til å svara på spørsmål om organisasjonsfakta enn dei tre i Forza Italia. Årsaka er at to av informantane i Det demokratiske partiet (Marina Sereni og Pietro Folena) heile livet har vore tilknytt partiet, og har hatt sentrale posisjonar både i den sentrale partiorganisasjonen og i parlamentsgruppa i desse. Slik bakgrunn frå både parlamentsnivå og sentral partiorganisasjon har berre éin av informantane i Forza Italia (Riccardo Migliori). I tillegg har den eine informanten i Forza Italia (Pierluca Pucci Poppi) berre vore tilsett som rådgjevar for ein parlamentarikar/minister i partiet, og ikkje sjølve vore politiskar for partiet. Ein kan difor tenkja seg at kunnskapen om den sentrale partiorganisasjonens relasjonar til interessegrupper for Forza Italia er noko mindre blant dei tre nøkkelinformantane i dette partiet enn i Det demokratiske partiet. Med tre informantar i kvart parti, som på ulike tidspunkt har hatt sentrale posisjonar i kvart sitt parti, bør likevel mitt datamateriale gje eit godt grunnlag for å svara på problemstillingane i oppgåva.

Eliteintervjuet

Trass i at informantane har noko ulike posisjonar i partia var alle intervjuar eliteintervju (sjå mellom andre Andersen, 2006). Målet med eliteintervjuet er for det fyrste å stadfesta informasjon frå andre kjelder, i mitt tilfelle informasjon frå partivedtekter (Andersen, 2006; Tansey, 2007). For det andre er det eit mål å få informasjon om kva ei spesifikk gruppe tenkjer, i dette tilfellet partitoppar om relasjonar til interessegrupper. I tillegg til å vera elitar, kan informantane i mi undersøkinga kallast nøkkelinformantar:

---

⁴³ Sjå vedlegg 1 for oversikt over informantar. Eg oppgjev ikkje tittel på informanten som ynskte å vera anonym, utover at han er tilknytt den parlamentariske arenaen.

Nøkkelinformanter er altså interessante fordi de er ressurssterke personer som kan belyse en sak eller et fenomen. (...) de er bærere av informasjon og kunnskap som forskeren kan nyttiggjøre seg (Andersen, 2006, s. 282).

Andersen påpeiker at slike nøkkelinformantar er særskilt verdifulle viss dei har ein distanse til si eiga rolle eller til sakene dei drøftar (Andersen, 2006, s. 282). Dette er i mitt tilfelle dei politikarane som ikkje lenger er ein del av det partiet dei blir intervjuet om. Dei andre informantane sit framleis i posisjonar i partiet. Dette gjer likevel at dei i staden har meir inngåande kunnskap om notida.

Eliteintervju og intervju med nøkkelinformantar er utfordrande. For det fyrste kan det oppstå eit skeivt maktforhold mellom forskaren og nøkkelinformanten fordi sistnemnde sit med informasjon som fyrstnemnde vil ha (Kvale & Brinkmann, 2009) eller fordi eliteinformantar snakkar mykje og godt for seg. Forskaren kan på grunn av dette mista kontroll over intervjuet (Andersen, 2006). I mitt tilfelle føregjekk alle intervju sett bort frå eitt på italiensk, og sjølv om eg snakkar språket flytande visste informantane at italiensk ikkje er mitt morsmål. Dette kunne dei ha utnytta, men eg opplevde ikkje at dei gjorde det. Snarare tvert imot: Dei var lydhøre overfor dei oppfølgingsspørsmåla eg stilte som omhandla uklare resonnement og språkleg vanskelege vendingar.

Ei anna utfordring med eliteinformantar er at dei oftast er godt førebudde, og gjerne vil ha intervjuet på sine premissar (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 158-159). Dette opplevde også eg i intervjusituasjonen. Trass i at eg i forkant av intervjuet gjorde det klart at enkelte av spørsmåla kunne oppfattast som lite høvelege for den italienske konteksten, kjente fleire av informantane det naudsynt å gje lengre foredrag om italiensk politisk historie. Det er grunn til å tru at dei gjorde dette fordi dei syntes nokre av mine spørsmål passa dårleg til den italienske konteksten. Enkelte peiker også på at eliteinformantar, trass stor kunnskap på sine felt, ikkje alltid leverer heile sanninga i intervjusituasjonen. Relasjonar mellom parti og interessegrupper kan oppfattast som sensitiv informasjon (Allern, 2007, s. 133) noko som difor kan resultera i at dei «pyntar» på informasjonen (Andersen, 2006, s. 282). Desse momenta er problematiske for min studie all den tid informantane blir brukt for å innhenta både faktainformasjon og vurderingar. Å ta informasjonen frå intervjuet som «face value» er difor ikkje mogeleg. Eitt moment som bøter på dette er intervjuet eg gjorde i dei tre største fagforeiningane i Italia. Desse informantane fungerer som eit korrektiv til noko av den informasjonen politikarane medverkar med. Det å intervjuet fleire personar i same parti hjelper også. Faktum at

informantane i partia og fagforeiningane i stor grad svarte samanfallande på spørsmål styrkar validiteten av mitt materiale.

Det er i enkelte tilfelle diskrepans mellom dei banda for kontakt informantane oppgjev og deira eiga oppfatning av kor nær eller distansert relasjon til interessegrupper partiet har. Dette tyder på at informantane legg andre moment, utover mine band for kontakt, til grunn når dei vurderer kor nært dei samarbeider med ulike interessegrupper. Det kan til dømes handla om kontaktfrekvens, som er utelaten frå min analyse, eller ideologi. Det kan derimot også handla om at informantane, når dei blir bedne om å skildra relasjonen generelt, svarer på bakgrunn av normer og korleis dei meiner partiet burde samarbeida med organisasjonssamfunnet. Dette kjem eg tilbake til i sjølve kartlegginga.

5.2.3 Anna datamateriale

Eg tek i bruk valundersøkingane i Italia for å undersøkje i kva grad medlemene i organisasjonssamfunnet røystar på høvesvis Forza Italia og Det demokratiske partiet.

Datasetta utarbeidde etter valundersøkingane i 1996, 2001 og 2008 blir brukte. Spørjeskjema som vart brukte i desse undersøkingane er ikkje identiske, og berre i 1996- og 2001-versjonen spør intervjuaren direkte om medlemskap i interessegrupper. I andre liknande studiar har klasse blitt brukt som ein proxy, og eg vil gjera det same for datasettet frå 2008.

Samanlikningsgrunnlaget blir svekt av dette, men vil uansett kunna gje ein peikepinn på korleis medlemmer av interessegrupper røystar og eventuell endring. 1996-tala er tekne med for å i større grad kunna seia noko om langsiktig utvikling. Ei anna utfordring med å bruka slikt materiale er at det er sensitivt for valresultatet. Dette må eg ta høgde for i diskusjonen av tala.

I tillegg til dette vil eg studera rekneskapen til partia for å undersøkje om partia får støtte frå organisasjonssamfunnet. Problemet er at postane i rekneskapen er svært generelle og ingen spesifisering er gjeve utover «støtte frå juridiske personar» og «støtte frå organisasjonar, politiske parti/politiske rørsler». Eg har ikkje fått svar på førespurnader og purringar til partia om kva for personar/organisasjonar som finst i desse samleomgrepa. Rekneskapane gjev difor få konkrete svar. Dette er eit vanleg problem i Italia, der økonomien til dei politiske partia er forbunde med mykje løyndom og er vanskeleg å få innsikt i (Transparency International, 2014). Dette blir drøfta ytterlegare i kapittel 7.

I tillegg til dette vil tal som syner kva interessegrupper parlamentarikarane er medlem av bli brukt som supplement i kartlegginga av uorganiserte band. I utgangspunktet ligg slik individinformasjon utanfor mitt fokus – nemleg å kartleggja dei organisatoriske relasjonane. Den organisatoriske tilhøyrsla til parlamentarikarane vil likevel, som nemnd i kapittel 4, fungera som ein proxy på uformell kontakt på individnivå, og blir difor teken med.

5.3 Samandrag

I dette kapittelet har eg gjort greie for metodiske spørsmål og utfordringar i oppgåva. Eg starta med å diskutera at oppgåva er lagt opp som eit teoretisk fortolkande casestudium. Så kartla eg kva slags case Italia er, noko som vart gjort ved å drøfta institusjonelle forhold i Italia. Til liks med dei strukturelle forholda i Italia, viste presentasjonen at også enkelte av dei institusjonelle forholda peikar i retning av at banda mellom parti og interessegrupper er svake. I tillegg har eg argumentert for at ein analyse av to parti i ein tidsperiode på 14 år sikrar ein grundig, men samstundes relativt brei analyse av relasjonar mellom parti og interessegrupper i Italia i dag, innanfor rammene av ei oppgåve som denne. Når eg i det neste kapittelet går laus på kartlegginga av Det demokratiske partiet og Forza Italia sine relasjonar til interessegrupper i dag, er det med partivedtekter og intervju med nøkkelinformantar som det viktigaste datamaterialet.

6 Empirisk analyse

Dette kapittelet skal freista å svara på den fyrste delen av problemstillinga: *Kva kjenneteiknar Det demokratiske partiet (PD) og Forza Italia (FI) sine relasjonar til interessegrupper langs dimensjonane nærleik og breidde i perioden 2000 – 2014?* Kapittelet er todelt: Eg drøftar fyrst Det demokratiske partiet og så Forza Italia. Årsaka til at eg omtaler dei to partia separat er for å få eit så heilskapleg bilete av kvart av partia sine relasjonar som mogeleg. Undervegs i drøftinga hender det likevel at eg samanliknar dei med kvarandre. For kvart av partia kartlegg eg fyrst overlappende organisatoriske strukturar og inter-organisatoriske band før eg ser på dei uorganiserte banda. Som nemnd i avsnitt 4.1.1, drøftar eg formelle møte og andre former for kontakt mellom representantar saman med uorganiserte band fordi begge blir målt på *individnivå*. Til slutt drøftar eg breiddedimensjonen. Avslutningsvis i kapittelet drøftar eg funna for begge partia i ljøs av dei forventningane eg utgreidde i kapittel 3.

6.1 Det demokratiske partiet

Empiriske studiar av relasjonen mellom parti og interessegrupper i Italia viser at relasjonane på 1900- og 2000-talet har vore lite institusjonaliserte. I tråd med dette dokumenterer mitt datamateriale at Det demokratiske partiet ikkje har nokon overlappende organisatoriske strukturar med interessegrupper i tidsperioden for mi oppgåve. Slike band er dei sterkaste banda eit parti kan etablera til interessegrupper (Allern, 2010, s. 58-60). Kollektivt medlemskap har aldri eksistert i verken dagens demokratiske parti eller i partiets forgjengarar (Sereni, 2014 [intervju]). Gjennomgangen av partivedtektene til Det demokratiske partiet (2012a) og Venstredemokratane (2000, 2005) stadfestar dette. Heller ikkje i vedtektene til Det demokratiske venstrepartiet frå 1991 eller 1997 er kollektivt medlemskap nemnd (Det demokratiske venstrepartiet, 1991, 1997). Den andre komponenten som utgjer overlappende organisatoriske strukturar er ex-officio-representasjon i sentralstyret eller det parlamentariske gruppestyret til partiet. Dette finst heller ikkje i dag, men det var fram til 2005 vanleg *praksis* (altså ikkje vedtektsfesta) at generalsekretæren i Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidrarar (CGIL) deltok på møte i sentralstyret i partiet (Folena, 2014 [intervju]). I tråd med mitt rammeverk er dette å sjå på som personoverlapp, og blir difor drøfta i avsnitt 6.1.3.

6.1.1 Varige inter-organisatoriske band

Sjølv om overlappende organisatoriske strukturar ikkje finst mellom Det demokratiske partiet og interessegrupper, framstiller informantane i Det demokratiske partiet interessegruppene som viktige i det italienske samfunnet for å skaffa seg informasjon, byggja konsensus og for dialogen i utarbeidinga og handsaminga av politiske saker. Som fylgje av dette blir interessegruppene også sagt å vera viktige komponentar i det italienske demokratiet (Folena, 2014 [intervju]; Scalfarotto, 2014 [intervju]; Sereni, 2014 [intervju]). *“Once you have to work on a specific matter, you want to hear the experts, you want to hear the stakeholders”* (Scalfarotto, 2014 [intervju]). Ingen interessegrupper er likevel nemnde med namn i partivedtektene til Det demokratiske partiet frå 2000-talet (Venstredemokratane 2000, 2005; Det demokratiske partiet 2012). Tabellen under viser i tillegg at den viktigheita politiskarane tileignar organisasjonssamfunnet ikkje får utslag i eksistens av varige inter-organisatoriske band.

Tabell 5: Det demokratiske partiets varige inter-organisatoriske band til interessegrupper i dag

Varige band	Sentral partiorganisasjon	Parlamentsgruppa
Permanente samarbeidskomitear	Nei	Nei
Midlertidige samarbeidskomitear (på policy)	Nei	Nei
Formelle samarbeidsavtalar	Nei	Nei
Felles konferansar	Nei	Nei
Felles kampanjar	Nei	Nei

Kjelder: Det demokratiske partiet (2012), Venstredemokratane (2000) og Sereni (2014 [intervju]), Scalfarotto (2014 [intervju]), Folena (2014 [intervju]), Gargiulo (2014 [intervju]), Gibelli (2014 [intervju]) og Focillo (2014 [intervju]).

6.1.2 Inter-organisatoriske ad-hoc-band

Informantane understreker fleire gonger at parti og interessegrupper *formelt* er og har vore uavhengige av kvarandre i Italia. Tabellen under viser at inter-organisatoriske ad-hoc-band er langt vanlegare enn dei varige inter-organisatoriske banda drøfta i avsnittet over.

Tabell 6: *Det demokratiske partiets inter-organisatoriske ad-hoc-band til interessegrupper i dag*

Ad-hoc-band	Sentral partiorganisasjon	Parlamentsgruppa
Invitasjon/deltaking (av interessegruppa) på partiets landsmøte	Ja	IA*
Representantar for interessegruppe blitt inviterte til interne partimøte	Ja	Ja
Invitasjon/deltaking (av interessegruppa) til andre møte i regi av partiet	Nei	Nei

Kjelder: Det demokratiske partiet (2012), Venstredemokratane (2000) og Sereni (2014 [intervju]), Scalfarotto (2014 [intervju]), Folena (2014 [intervju]), Gargiulo (2014 [intervju]), Gibelli (2014 [intervju]) og Focillo (2014 [intervju]).

*IA: Ikkje aktuelt.

Tabellen dokumenterer at partiet inviterer interessegrupper til å delta på sine egne landsmøte, og ifylgje informantane er det vanleg at representantar frå organisasjonane takkar ja til slike invitasjonar og deltek. Dette gjeld blant anna dei tre største fagforeiningane, Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL), Den italienske arbeidsunionen (UIL) og Den italienske hovudsamanslutninga av fagforeiningar for arbeidarar (CISL) (Focillo, 2014 [intervju]; Folena, 2014 [intervju]; Gargiulo, 2014 [intervju]; Sereni, 2014 [intervju]). Intervjumaterialet syner også at representantar for partiet blir inviterte til å delta på interessegrupper sine kongressar:

Generelt er partiets representantar inviterte for å helse kongressen. Dette gjeld særskilt dei partia som har politisk-kulturelle band til den aktuelle organisasjonen. Representantane frå partiet har talerett, men ikkje røysterett (Sereni, 2014, mi omsetjing [intervju]).

At sentralt plasserte personar i ulike interessegrupper blir inviterte til å delta på partiet sitt landsmøte, har vore vanleg gjennom heile 2000-talet. Det same gjeld praksisen med at interessegruppene inviterer partileiinga eller representantar frå denne til å delta (Folena, 2014 [intervju]). Interessegrupper av ulikt slag blir i tillegg inviterte på interne partimøte. Sjølv om dette skjer både for parlamentsgruppa og for partiorganisasjonen, poengterer ein av informantane at slike møte er vanlegast mellom parlamentsgruppa til partiet og interessegrupper (Sereni, 2014 [intervju]). Dette gjaldt også tidleg på 2000-talet for Venstredemokratane (Folena, 2014 [intervju]). Når partane i arbeidslivet blir inviterte til møte med partiet, er temaet ofte arbeid, velferd og økonomi (Sereni, 2014 [intervju]). Møte i partiet utover desse er det derimot ikkje vanleg at interessegruppa verken får invitasjon til eller får delta på (Focillo, 2014 [intervju]; Folena, 2014 [intervju]; Gargiulo, 2014 [intervju]; Gibelli, 2014 [intervju]; Sereni, 2014 [intervju]).

6.1.3 Organisatoriske band på individnivå og uorganiserte band

Drøftinga av dei historiske banda mellom Det demokratiske partiet og organisasjonssamfunnet i kapittel 2 og 3 viste at inter-organisatoriske band på individnivå og uorganiserte band var den mest vanlege forma for kontakt. Mi kartlegging viser at dette også er tilfelle i dag. Informantane rapporterer at partiet har formelle møte og andre former for kontakt mellom offisielle representantar, personoverlapp og andre former for uoffisiell kontakt mellom individuelle representantar og talspersonar (Folena, 2014 [intervju]; Scalfarotto, 2014 [intervju]; Sereni, 2014 [intervju]). Eg understreker nok ein gong at inter-organisatoriske band på individnivå og uorganiserte band måler låg grad av institusjonalisering. I tillegg er slik kontakt vanskelegare å måla og fanga opp. Sistnemnde gjeld særskilt med eit datamateriale som mitt. Mine funn, på bakgrunn av intervjumateriale, gjev likevel eit inntrykk av denne typen kontakt.

For det fyrste blir det arrangert formelle møte både mellom den sentrale partiorganisasjonen og interessegrupper og mellom parlamentsgruppa og interessegrupper, sjølv om møta skjer hyppigare mellom dei to sistnemnde (Gibelli, 2014 [intervju]; Sereni, 2014 [intervju]). Det varierer kva for interessegrupper som blir inviterte til slike møte, men både fagrørsla og arbeidsgjevarsida i politikken har slike møte med partiet. Informantane påpeiker likevel at Det demokratiske partiet sidan det er eit sentrum-venstre-parti, i større grad står på arbeidarane si side politisk (Scalfarotto, 2014 [intervju]). Formelle møte mellom parti og interessegrupper var óg ein arena for samarbeid mellom Venstredemokratane og fagrørsla tidleg på 2000-talet. I utarbeidinga av valprogrammet til partiet tidleg på 2000-talet, henta partiet inn meiningar frå alle dei tre største fagforeiningane, CGIL, UIL og CISL (Folena, 2014 [intervju]).

Ulike former for band på individnivå, til dømes mellom enkeltrepresentantar og interessegrupper eller mellom talspersonar, er vanleg både i den sentrale partiorganisasjonen og i parlamentsgruppa. Ei rekkje ulike typar blir nemnde av informantane. Hyppig telefonkontakt og personlege møte er to typar (Folena, 2014 [intervju]; Gibelli, 2014 [intervju]; Scalfarotto, 2014 [intervju]; Sereni, 2014 [intervju]). Uformelle møte er eit anna døme. Scalfarotto vektlegg alle desse momenta:

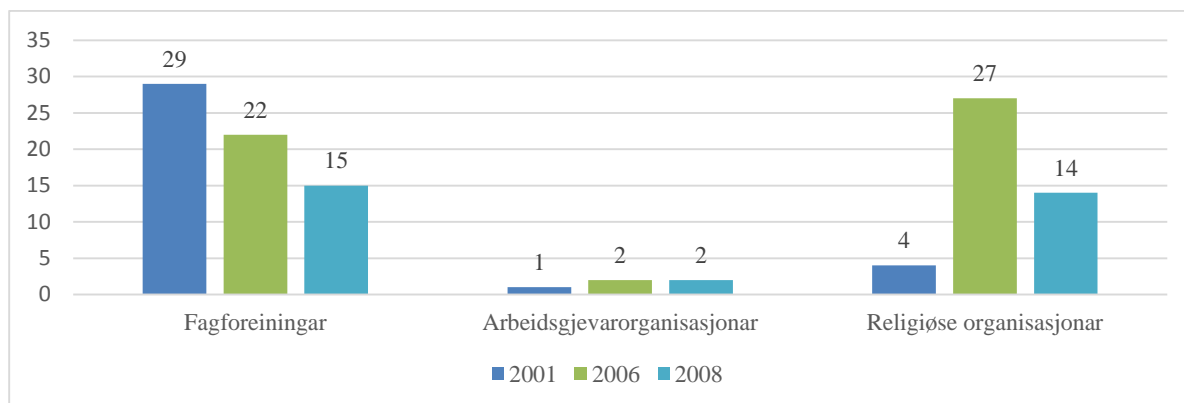
It's a mixture of everything, speaking to the unions before making a decision is still part of how things work here (...), in the party and in the government (Scalfarotto, 2014 [intervju]).

Igjen tyder datamaterialet på at det er ein forskjell mellom den sentrale partiorganisasjonen og parlamentsgruppa til partiet. Relasjonen blir sagt å vera meir intens mellom parlamentsgruppa og interessegrupper (Folena, 2014 [intervju]). Informanten svarer ikkje på kvifor det er slik, men det er grunn til å tru at den pågåande lovgjevande prosessen medverkar til at parlamentarikarane i større grad har kontakt med interessegrupper her.

Intervjua dokumenterer også at det finst personoverlapp mellom Det demokratiske partiet og interessegrupper. I drøftinga av operasjonaliseringane i kapittel 4 poengterte eg at personoverlapp *både* gjeld overlapp mellom partane, men også overgangar mellom dei to organisasjonane. Fyrstnemnde overlapp finn eg berre eitt eksempel på: Den tidlegare nemnde praksisen med at generalsekretæren i Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) fram til 2005 deltok på møte i partiets sentralstyre (Folena, 2014 [intervju]). Eg har berre datamateriale som viser at denne praksisen eksisterte fram til 2005, men det er grunn til å tru at dette var vanleg heilt fram til Det demokratiske partiet vart stifta i 2007. Dette blir drøfta meir under.

Eg finn med andre ord flest tilfelle av overlapp gjennom overgangar mellom parti og interessegrupper. Det er til dømes vanleg at personar i interessegrupper, særskilt i fagrørsla, hoppar over til Det demokratiske partiet og omvendt (Scalfarotto, 2014 [intervju], Sereni, 2014 [intervju]). Dette gjaldt også for Venstredemokratane tidleg på 2000-talet (Folena, 2014 [intervju]). Visepresident i sentatet i Italia, Valeria Fedeli som representerer Det demokratiske partiet, var inntil 2012 leiar av ein av fagforeiningane som var tilslutta Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL). Leiaren for arbeidskomiteen i underhuset i Italia, Cesare Damiano, var generalsekretær for CGIL i regionen Veneto før han gjekk over til politikken i 2001. Eit talande døme på kor kort vegen er frå interessegruppe til Det demokratiske partiet er Guglielmo Epifani. I nokre månader i 2013 var han partisekretær i partiet. Tidlegare har han vore generalsekretær i fagforeininga CGIL. Leiinga i Venstredemokratane såg ofte til organisasjonssamfunnet då partiet skulle rekruttera folk til vallistene (Folena, 2014 [intervju]). Representantar som tidlegare hadde vore sentrale i interessegrupper som Den nasjonale hovudsamanslutninga for handverkarar og for små og medium-store verksemdar (CNA), næringslivsorganisasjonen Confesercenti, Den italienske hovudsamanslutninga for bønder (CIA) og kooperativa (Lega delle cooperative), vart parlamentsrepresentantar. Denne overføringa av folk gjekk også andre vegen, frå parti til organisasjon (Folena, 2014 [intervju]).

Som eg nemnde i metodekapittelet har eg datamateriale som viser kva for medlemskap i interessegrupper parlamentsrepresentantane har i dag. Ideelt sett burde eg hatt datamateriale som syner organisasjonsmedlemskapet til dei som høyrer til den sentrale partiorganisasjonen også, men dette har eg ikkje. N er i tillegg noko låg, noko som gjer at tala må tolkast med varsemd. Eit anna poeng er at eg berre har tal frå tre typar interessegrupper.

Figur 1: Prosentdel av Det demokratiske partiets parlamentsrepresentantar som har medlemskap i tre ulike typar interessegrupper, fordelt på kategoriar av interessegrupper og år.*

Kjelde: Arkivet CIRCAP om politikarar, utarbeidd under leing av professor Luca Verzichelli ved Universitetet i Siena.

Noter:

*Tala er henta inn gjennom ei kartlegging og er ikkje ei direkte oppteljing, og mindre feil kan difor førekoma.

¹ Fylgjande fagforeiningar er inkluderte i tala: CGIL, CISL og UIL.

² Fylgjande religiøse organisasjonar er inkluderte: Katolsk aksjon og religiøse fagforeiningar.

³ Arbeidsgjevarorganisasjonar er ikkje spesifisert.

Som ein ser av tabellen går utviklinga i retning av at færre av parlamentsrepresentantane har tilhøyrse til fagrørsla. Likevel er delen parlamentsrepresentantar med organisasjonsmedlemskap for Det demokratiske partiet i dag svært høg samanlikna med delen i Forza Italia (sjå avsnitt 6.2.3). Ein nedgang frå 29 til 15 prosent i løpet av sju år er likevel betydeleg. Ser ein dette i samanheng med at ei rekkje personar som har hatt leiande posisjonar i interessegrupper framleis får sentrale posisjonar i partiet og i parlamentet, kan tala likevel tyda på at nedgangen ikkje har fått utslag for grada av personoverlapp. Når det gjeld tala for religiøse grupper gjev tabellen eit mindre tydeleg inntrykk. Dei store svingingane fell på same år som vala i 2006 og 2008, men dei store utslaga kan ikkje forklarast gjennom endringar i partiet (Det demokratiske partiet vart stifta i 2007). Kva gjeld Det demokratiske partiets parlamentsrepresentantar si tilhøyrse til arbeidsgjevarorganisasjonar, er denne påfallande låg i forhold til tala for religiøse organisasjonar og fagrørsla. Tala for 2008 syner at éin av sju parlamentarikarar har medlemskap i ein av dei tre store fagforeiningane eller i ein religiøs

organisasjon. Dersom ein del av desse har hatt verv eller vore aktive i desse organisasjonane, er det grunn til å tru at dette medverkar til uformell kontakt mellom representantar for partiet og interessegrupper.

Ivan Scalfarotto skildrar kontakten mellom sitt eige parti og interessegrupper som prega av personlege kontaktar og uformell kommunikasjon. Han legg også til at dette er måten Italia som land fungerer på.

There is an ongoing relation, even if you don't have formal, institutional bonds or committees or stuff like this. At the end you still have a lot of conversation going on in the background (Scalfarotto, 2014 [intervju]).

Endringar i perioden 2000 – 2014

Som nemnd i førre avsnitt var det fram til 2005⁴⁴ vanleg praksis at generalsekretæren i Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) deltok på møte i sentralstyret i Det demokratiske partiet med talerett, men utan røysterett (Folena, 2014 [intervju]). Ingen andre interessegrupper hadde liknande rettar, og særstillinga til den gamle samarbeidspartnaren CGIL kom difor tydeleg til uttrykk. Ettersom praksisen ikkje var vedtektsfesta, kvalifiserer den ikkje til ein overlappende struktur i den komparative litteraturen, men kan sjåast på som ei sterk form av personoverlapp. Bortfallet av møteretten er eit prov på at partiet har distansert seg noko frå CGIL.

Sjølv om eg berre har datamateriale som viser at denne praksisen gjaldt til 2005, er det grunn til å tenkja seg at den vart halden i hevd til 2007. Årsaka er at overgangen frå Venstredemokratane til Det demokratiske partiet i 2007 blir skildra som ei viktig endring for partiet, også for partiets forhold til interessegrupper (Sereni, 2014 [intervju]).

I overgangen frå Venstredemokratane til Det demokratiske partiet vart partiets natur, me kan kalla det partiets ideologi, endra. (...) Den blei meir sentrum-venstre- enn venstreprega (...). Numerisk har banda mellom parti og interessegrupper blitt mangedobla, men desse banda er svakare enn før fordi organisasjonane og partia er svakare enn tidlegare (Sereni, 2014, mi omsetjing [intervju]).

Denne påstanden om svekte band kan difor medverka til å forstå partiets distansering frå Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar. Det same kan (små) endringar i vedtektene: I

---

⁴⁴ 2005 var det året då Pietro Folena melde seg ut av Venstredemokratane. Eg har difor ikkje informasjon om dette i åra frå 2005 – 2007.

vedtektene frå 2000 og 2005 står det blant anna at partiet er basert på arbeidarrørsla i Italia, men dette er teke ut i 2007-versjonen. Det demokratiske partiet vart stifta i 2007, og denne overgangen kan tolkast som eit uttrykk for at Det demokratiske partiet ikkje har ynskt å bli oppfatta som tilkopla ein særskilt fløy i organisasjonssamfunnet. Som nemnd i førre kapittel kan endringar i partivedtektene tolkast som eit resultat av reelle konflikhtar i partiet, og denne overgangen kan difor vera eit uttrykk for ein større diskusjon om kven Det demokratiske partiet var tenkt å representera. I partiets gjeldande vedtekter (vedtekne i 2007) blir skiljet mellom politikk og organisasjonssamfunn understreka:

Det demokratiske partiet anerkjenner og respekterer autonomien og pluralismen til sosiale organisasjonar og arbeidsorganisasjonar, anerkjenner og respekterer skiljet mellom sfæren av privat-økonomisk initiativ og den politiske sfæren (...) (Det demokratiske partiet, 2012, mi omsetjing).

CGILs særstilling

Trass i at diskusjonen i førre avsnitt peikte mot at partiet distanserte seg frå Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL), blir CGIL av alle informantane trekt fram som ein spesiell samarbeidspartnar for Det demokratiske partiet. Ein av informantane påpeiker fleire gonger at partiets forhold til CGIL er sterkare enn til andre fagforeiningar og interessegrupper (Sereni, 2014 [intervju]), medan ein annan poengterer at CGIL er den av interessegruppene i Italia som i størst grad påverkar partiet (Scalfarotto, 2014 [intervju]). Han seier at dette blant anna handlar om at dei eldste og mest erfarne politikarane i partiet høyrer til i den historiske venstrevingen i partiet. Ein annan informant argumenterer for at venstrevingen i partiet har alltid har søkt å ha eit privilegert forhold til CGIL (Folena, 2014 [intervju]). Dette er interessant å sjå i ljøs av døma på personoverlapp som informantane nemnde i intervjuet. Nesten alle eksempla på personoverlapp var tidlegare CGIL-representantar som hadde blitt parlamentarikarar for Det demokratiske partiet. CGILs spesielle posisjon i partiet synes difor framleis å eksistera. Det trass bortfallet av retten til generalsekretæren i CGIL til å delta på sentralstyremøte i partiet. Denne privilegerte posisjonen finst også sjølv om intervjumaterialet tyder på at partiet, i overgangen frå Venstredemokratane til Det demokratiske partiet, orienterte seg meir mot sentrum-venstre enn mot venstre (Sereni, 2014 [intervju]), noko ein kan tenkja seg ville svekka statusen til Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) i partiet.

Den særstillinga som alle informantane tileignar Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar kjem ikkje til uttrykk i mine band for kontakt. Eg kan berre spekulera på kvifor det er slik. For det fyrste kan det naturleg nok tyda på at relasjonen mellom Det demokratiske partiet og interessegrupper omfattar meir enn det mine band fangar opp. Det kan også handla om informantane sin persepsjon av kva eit sterkt og eit svakt band faktisk inneber. Til dømes kan ein tenkja seg at informantane legg stor vekt på kor ofte dei snakkar med kvarandre, altså intensiteten i relasjonen, eller i kva grad policy-standpunkt er samanfallande. Sistnemnde kan, ut frå det informantane nemner ovanfor, vera eit sentralt punkt i denne diskusjonen. Til sist kan det handla om at informantane ikkje ynskjer å erkjenne eller vedgå at faktiske band for kontakt er sterkare med CGIL enn med andre interessegrupper.

Samandrag – total nærleik

I det analytiske rammeverket utarbeidde eg eit mål på total nærleik. Spørsmålet er kva utslag Det demokratiske partiet får på dette målet. Kartlegginga viste at det ikkje eksisterer nokon overlappande organisatoriske strukturar mellom Det demokratiske partiet og interessegrupper. Slike institusjonaliserte band inneber i utgangspunktet integrasjon og med det total nærleik. Mangel av slike påverkar difor det totale målet på nærleik i retning av større distanse. Det demokratiske partiet har heller ingen varige inter-organisatoriske band for kontakt. Til gjengjeld viser kartlegginga at Det demokratiske partiet har to av tre inter-organisatoriske ad-hoc-band, uorganiserte band og organisatoriske band på individnivå (formelle møte). Dette er eit uttrykk for at partiet har rutine for kontakt med organisasjonssamfunnet. Ettersom dei uorganiserte banda og banda på individnivå i mindre grad måler institusjonalisering, tel desse mindre i vurderinga av total nærleik. Mitt datamateriale viser elles at parlamentsgruppa og den sentrale partiorganisasjonen har like band for kontakt med organisasjonssamfunnet. Det trass i at informantane peikar på at kontakten mellom partane er noko meir intens i parlamentet⁴⁵. Til sist rapporterer informantane at partiet og interessegruppene vekslar på å initiere kontakt (Folena, 2014 [intervju]; Scalfarotto, 2014 [intervju]). Likevel viser ein av informantane til at kontakt med nye grupper vart initiert av Venstredemokratane (Folena 2014 [intervju]). Eg veit likevel ikkje noko nøyaktig om omfang og frekvens av dette, ei heller om dette er vanleg i dag, og det får difor ikkje noko utslag for den totale nærleiken.

---

⁴⁵ Det kan dermed vera eit teikn på at kontaktfrekvensen, som eg ikkje måler, seier noko interessant om relasjonar mellom parlamentsgruppa og interessegrupper.

Min empiri viser difor at partiet har inter-organisatoriske ad-hoc-band til interessegrupper og ei rekkje uformelle band på individnivå. Dette gjeld for både den sentrale partiorganisasjonen og parlamentsgruppa. Skal ein bruka kategoriane som vart brukte i informantintervjua for å skildra grad av organisatorisk nærleik, er det difor grunn til å argumentera for at partiet har ein ad-hoc-relasjon til organisasjonssamfunnet og moderat nærleik. Den tilsynelatande privilegerte posisjonen til Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidrarar (CGIL) kan kvalifisera bruken av denne kategorien noko. Sett under eitt er det likevel flest argument som peikar i retning av ad-hoc-kontakt. Det er verd å minna om at dette målet er gjort ut frå rammene i denne oppgåva, og at eg med meir datamateriale kunne gjort ei meir kvalifisert vurdering av den totale nærleiken.

6.1.4 Breiddedimensjonen

Som nemnd la mine informantintervju i stor grad opp til å kartleggja banda til organisasjonssamfunnet samla, og ikkje til utvalde grupper. Det gjer at ei vurdering av breiddedimensjonen er nyttig for å systematisera og freista å kartleggja kva interessegrupper partiet faktisk har kontakt med. I kapittel 4 drøfta eg vanskane med å presist identifisera breiddedimensjonen. Talet på interessegrupper og ulikskapar i kven desse representerer, vart likevel trekt fram som to sentrale dimensjonar for å måla kor breie relasjonar partia har til interessegrupper. Partivedtektene gjev ikkje nokon indikasjon på kva for interessegrupper demokratane har relasjonar til, noko som også tyder at dei ikkje har vedtektsfesta band til nokon (jamfør diskusjonen over). Eg brukar difor intervjumaterialet for å kartleggja breiddedimensjonen. Dei interessegruppene som blir nemnde med namn vil utgjera den indre kjernen av grupper partiet har relasjonar til.

Fleire av informantane viser til at det er vanskeleg å gje ei oversikt over kor mange interessegrupper partiet har kontakt med og i tilfelle kva for nokre desse er (Folena, 2014 [intervju]), blant anna fordi «*it depends on what you are working on*» (Scalfarotto, 2014 [intervju]). Ein annan informant poengterer at det er vanskeleg å seia kva for grupper partiet samarbeider med sidan partiet «samarbeider med alle» – og at dette gjeld både for den sentrale partiorganisasjonen og parlamentsgruppa (Sereni, 2014 [intervju]). Når det er sagt, dukkar berre enkelte av interessegruppene opp med namn i intervjumaterialet, og informantane nemner i stor grad dei same. Desse utgjer difor som nemnd den *indre kjernen* av dei interessegruppene partiet har relasjonar til. All den tid datamaterialet mitt er avgrensa og

fokuset i oppgåva har vore på partia og ikkje på interessegruppene, poengterer eg igjen at mitt mål på breidde berre er eit startpunkt for å kartleggja partiets totale breidde. Informantane nemner ved eit par høve grupper som eg har definert bort frå denne undersøkinga. Dette gjeld den katolske kyrkja og media (sjå kapittel 2). Under fylgjer ei oversikt av dei interessegruppene som blir nemnde med namn i intervju:

Figur 2: Det demokratiske partiets relasjonar langs breiddedimensjonen

Forkortingar (for italienske namn, sjå vedlegg 2)

UISP: Den italiensk unionen for folkesporten

ARCI: Den italienske organisasjonen for fritid og kultur

Fagorganisasjonar (advokatforeining, legeföreining etc).

CISL - Den italienske hovudsamanslutninga av fagforeiningar for arbeidrarar

UIL – Den italienske arbeidsunionen

CGIL – Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidrarar

Confindustria - Hovudsamanslutninga for den italienske industrien

CNA - Den nasjonale hovudsamanslutninga for handverkarar og for små og medium-store verksemder

CIA – Den italienske hovudsamanslutninga for bønder

Confesercenti - Arbeidsgjevarorganisasjon for verksemder innanfor handel, turisme, tenester, handverk og industri

Unionen av kooperativ

Rete Imprese Italia – Paraplyorganisasjonen for næringslivsverksemder i Italia

Confapi: Den italienske hovudsamanslutninga for liten og middels stor privat industri

Kjelde: (Folena, 2014 [intervju]; Scalfarotto, 2014 [intervju]; Sereni, 2014 [intervju]).

Figuren viser ei viss breidde i kva type interessegrupper partiet samarbeider med, og 13 organisasjonar er nemnde. Arbeidsgjevar- og arbeidstakarorganisasjonar, religiøst baserte grupperingar og grupper for sport og kultur er representerte. Det mest påfallande er at

brorparten av interessegruppene sorterer under sektoren arbeid og næringsliv. I framstillinga av kva inter-organisatoriske band partiet har og har hatt, er same mønster tydeleg.

Informantane gjev i størst grad døme på arbeidslivsorganisasjonar i svara sine, noko som indikerer at slike interessegrupper er viktige for partiet. Dette blir også poengtert i intervju:

I mean, why the unions have such a big role? One is because they have a lot of members, two is because the subjects where they are experts and they can have a word to say, are very central in the political debate. So it would be everything related to employment, everything related to monetary policy, everything related to economic development, everything related to international competition. (...) If you hear the employees, you want to hear the employers as well (Scalfarotto, 2014 [intervju]).

På bakgrunn av figuren over kan ein hevda at Det demokratiske partiet har relativt breie relasjonar, iallfall blant arbeidslivsorganisasjonar. Denne breidda blir understreka av at Det demokratiske partiet både har kontakt med arbeidslivsorganisasjonar som tradisjonelt har vore orienterte mot høgre i det politiske systemet, som til dømes Confindustria og Rete Imprese Italia, og mot organisasjonar som har vore orienterte mot venstre, som til dømes Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL). Likevel er ingen interessegrupper som representerer nyare skiljelinjer, til dømes miljø, representerte. Dette reduserer sjølvstøtt breidda i kjernenettverket. Drøftinga av band for kontakt langs nærleikdimensjonen i dei førre avsnitta dokumenterte at partiet i mykje større grad har inter-organisatoriske ad-hoc-band til interessegrupper enn varige band. Dette harmonerer med mitt tidlegare resonnement om at breie relasjonar kan kombinerast med lågare grad av nærleik på nærleikdimensjonen.

Utover organisasjonane i figuren over, finst det også andre grupper som partiet har kontakt med, utan at desse blir nemnde med namn:

If you keep negotiating with all this, the agricultures, the traders, and the artisans and the teachers, you will never be able to say «now we are going to change things (Scalfarotto, 2014 [intervju]).

Med mitt datamateriale er det vanskeleg å dokumentera nøyaktig talet på og variasjonsbreidda av kva for interessegrupper partiet har relasjonar til. Eg vil likevel argumentera for at mitt avgrensa mål viser at partiet har relativt breie relasjonar i arbeidslivssegmentet, men at den indre kjernen generelt berre viser middels breidde.

6.1.5 Samandrag

Denne kartlegginga har vist kva for band som eksisterer mellom Det demokratiske partiet og interessegrupper i dag. For det fyrste eksisterer det verken overlappende organisatoriske strukturar eller varige inter-organisatoriske band for kontakt mellom Det demokratiske partiet og interessegrupper i dag. Samstundes viser datamaterialet at partiet har to av tre inter-organisatoriske ad-hoc-band i tillegg til både uorganiserte band og inter-organisatoriske band på individnivå. Dette er difor den vanlegaste forma for kontakt mellom partane i dag. Den viktigaste endringa i banda i perioden 2000 – 2014 er at generalsekretæren i Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) har mista retten til å møta i sentralstyret i partiet. Scalfarotto (2014) viser til at dei to ulike andleta av partia, parlamentsgruppa og den sentrale partiorganisasjonen, i stor grad samarbeider på same måte. Likevel peikar datamaterialet i retning av at kontakten mellom parlamentsgruppa og interessegrupper er meir intens. Partiets totale skåre på nærleikdimensjonen er difor moderat, og eg omtalte den som ad-hoc. Til slutt har datamaterialet synt at partiet har relativt breie relasjonar til organisasjonar innanfor arbeid- og næringslivssektoren, men mindre breie utanfor – i den grad mitt noko avgrensa mål kan seia noko om dette.

6.2 Forza Italia

Til liks med Det demokratiske partiet, viser datamaterialet for Forza Italia at heller ikkje dette partiet har nokon overlappende organisatoriske strukturar med interessegrupper. Det har heller ikkje eksistert tidlegare i partiets historie. Dette blir stadfesta i partivedtektene (Forza Italia, 1994, 1997, 1998, 2014b; Fridomens folk, 2009). I tillegg understreker informantane at partiet ikkje ynskjer å ha det dei kallar eit *organisk* forhold til interessegrupper (Poppi, 2014 [intervju]).

6.2.1 Varige inter-organisatoriske band

Interessegrupper blir ikkje nemnde med namn i partivedtektene til Forza Italia, og generelt står det lite om organisasjonssamfunnet i desse (Forza Italia 2014b; Fridomens folk 2009). Fleire av informantane påpeiker at Forza Italia stort sett held ei armlengds avstand til interessegrupper, og har gjort dette sidan partiet vart etablert i 1994. Sjølv om viktigheita av å føra dialog med både folket og interessegrupper som politikar blir vektlagd (Migliori, 2014 [intervju]), blir det gjort med ein ståstad basert på sjølvstende for partiet:

Forza Italia er eit parti som alltid har vore ganske sjølvstendig frå ytre pressgrupper. Dette handlar delvis om at partiet alltid har motteke statsstøtte (...) Dette har gjort oss i stand til å fokusera på den politiske overtydinga vår framfor behovet for å blidgjera samarbeidspartnarar (Forza Italia, 2014a, mi omsetjing [intervju]).

Ein del av kontakten som finst mellom partiet og interessegrupper føregår indirekte gjennom formelle politiske institusjonar som begge er ein del av, til dømes høyringar i parlamentet (Forza Italia, 2014a [intervju]). I større grad enn for Det demokratiske partiet blir forskjellen i korleis ein samarbeider med interessegrupper relatert til i kva grad partiet er i regjering eller ei (Forza Italia, 2014a [intervju]; Poppi, 2014 [intervju]). Tabellen under viser at det ikkje finst nokre varige inter-organisatoriske band for kontakt mellom Forza Italia og interessegrupper i dag.

Tabell 7: Forza Italias varige inter-organisatoriske band til interessegrupper i dag

Varige band	Sentral partiorganisasjon	Parlamentsgruppa
Permanente samarbeidskomitear	Nei	Nei
Midlertidige samarbeidskomitear (på policy)	Nei	Nei
Formelle samarbeidsavtalar	Nei	Nei
Felles konferansar	Nei	Nei
Felles kampanjar	Nei	Nei

Kjelde: Fridomens folk (2009), Forza Italia (2014b), Poppi (2014 [intervju]), anonym (Forza Italia 2014a [intervju]) og Migliori (2014 [intervju]), Gargiulo (2014 [intervju]), Gibelli (2014 [intervju]) og Focillo (2014 [intervju]).

Ifylgje mitt datamateriale har det ikkje skjedd endringar i dei varige inter-organisatoriske banda for kontakt i perioden 2000 – 2014.

6.2.2 Inter-organisatoriske ad-hoc-band

Trass det uttalte ønsket om distanse skildra ovanfor, viser tabellen at Forza Italia har ad-hoc-band til interessegrupper på organisasjonsnivå.

Tabell 8: Forza Italias inter-organisatoriske ad-hoc-band til interessegrupper i dag

Ad-hoc-band	Sentral partiorganisasjon	Parlamentsgruppa
Invitasjon/deltaking (av interessegruppa) på partiets landsmøte	Ja	IA*
Representantar for interessegruppe blitt inviterte til interne partimøte	Ja	Ja
Invitasjon/deltaking (av interessegruppa) til andre møte i regi av partiet	Nei	Nei

Kjelde: Fridomens folk (2009), Forza Italia (2014b), Poppi (2014 [intervju]), anonym (Forza Italia 2014a [intervju]) og Migliori (2014 [intervju]), Gargiulo (2014 [intervju]), Gibelli (2014 [intervju]) og Focillo (2014 [intervju]).

*IA: Ikkje aktuelt.

Det er vanleg at representantar frå interessegrupper blir inviterte og deltek på landsmøtet til Forza Italia. Likeins er det vanleg at partiet blir invitert på kongressane til fleire ulike typar interessegrupper. Dette gjeld til dømes Confindustria og dei tre største fagforeiningane CGIL, CISL og UIL (Foccillo, 2014 [intervju]; Gargiulo, 2014 [intervju]; Gibelli, 2014 [intervju]; Migliori, 2014 [intervju]). Interessegrupper blir også inviterte til å delta på interne møte i partiet (Forza Italia, 2014a [intervju]; Poppi, 2014 [intervju]). Ein av informantane viser til at partiet ei rekkje gonger inviterte og arrangerte konsultasjonar med ulike organisasjonar i arbeidslivet, til dømes med næringslivsorganisasjonane Confcommercio og Confartigianato (Poppi, 2014 [intervju]). Til forskjell tyder intervjumaterialet for Forza Italia på at interessegrupper ikkje deltek på andre møte i partiet (Foccillo, 2014 [intervju]; Gargiulo, 2014 [intervju]; Gibelli, 2014 [intervju]).

Dei to ulike «andleta» av partiet, parlamentsgruppa og den sentrale partiorganisasjonen, har like band for kontakt med organisasjonssamfunnet. Likevel peikar informantane på at kontakten er noko meir intens i parlamentsgruppa. Årsaka er at det er fleire kontaktpunkt i parlamentet⁴⁶. Dei lovgjevande prosessane som parlamentarikarane er involverte i fremjar kontakt mellom partiet og interessegrupper, ifylgje informantane (Forza Italia, 2014a [intervju]; Poppi, 2014 [intervju]).

6.2.3 Organisatoriske band på individnivå og uorganiserte band

Inter-organisatoriske band på individnivå og uorganiserte band uttrykkjer låg grad av institusjonalisering og veg difor mindre i den totale vurderinga av nærleik. I tillegg er desse banda vanskelegare å måla med min type datamateriale. Oversikta skissert i desse avsnitta er difor langt frå komplett, men gjev uansett eit bilete av kva for slike band som finst. Intervjumaterialet mitt syner at Forza Italia har alle typane uorganiserte band og inter-organisatoriske band på individnivå som er nemnde i mitt rammeverk.

Informantane i Forza Italia svarte positivt på at det blir arrangert formelle møte mellom partiet og interessegrupper. Møta blir ifylgje informantane arrangerte både mellom den sentrale partiorganisasjonen/parlamentsgruppa og interessegrupper. Representantar frå næringslivet ved Confindustria og Confcommercio, representantar frå fagrørsla (særskilt Den italienske

---

⁴⁶ Som for Det demokratiske partiet tyder denne informasjonen på at kontaktfrekvensen er høgare i parlamentet, og at dette hadde vore særskilt interessant å undersøkje.

hovudsamanslutninga av fagforeiningar for arbeidarar (CISL) og Den italienske arbeidsunionen (UIL)) og utsende frå handverkarane sine organisasjonar (Confartigianato) har vore til stades på slike møte (Forza Italia, 2014a [intervju]).

Personoverlapp eksisterer også mellom Forza Italia og interessegrupper. Som definert i kapittel 4 kan personoverlapp både visa til faktisk overlapp mellom parti og interessegrupper, men også til overgangar mellom partane (Allern, 2010, s. 60). Intervjua mine viser berre prov på at sistnemnde type personoverlapp finst. Tidlegare leiarar eller personar i leiargruppa til fagforeininga UGL, frå ulike fagforeiningar som organiserer banksektoren eller frå næringslivsorganisasjonen Confindustria, har alle fått posisjonar anten i partiorganisasjonen til Forza Italia eller blitt parlamentarikarar for partiet. Eit døme er Renata Polverini, som tidlegare leia fagforeininga UGL, men som no er parlamentarikar for Forza Italia. Også leiarar frå handverkarane sine ungdomsorganisasjonar har meld overgang til partiet, ifylgje informantane (Forza Italia, 2014a [intervju]; Migliori, 2014 [intervju]).

I tillegg til personoverlapp eksisterer også uoffisiell kontakt mellom representantar og talspersonar i Forza Italia. Ein av informantane viser til at denne typen kontakt er svært vanleg i partia i Italia. Folk i interessegrupper ringer til dømes til politikarane, eller politikarane ringjer interessegrupper for å drøfta saker (Poppi, 2014 [intervju]).

Jobben til representantane i interessegrupper er å skapa relasjonar og byggja kontaktnett. Det er difor lett for at desse personane skapar anledning for møte (Forza Italia, 2014a, mi omsetjing [intervju]).

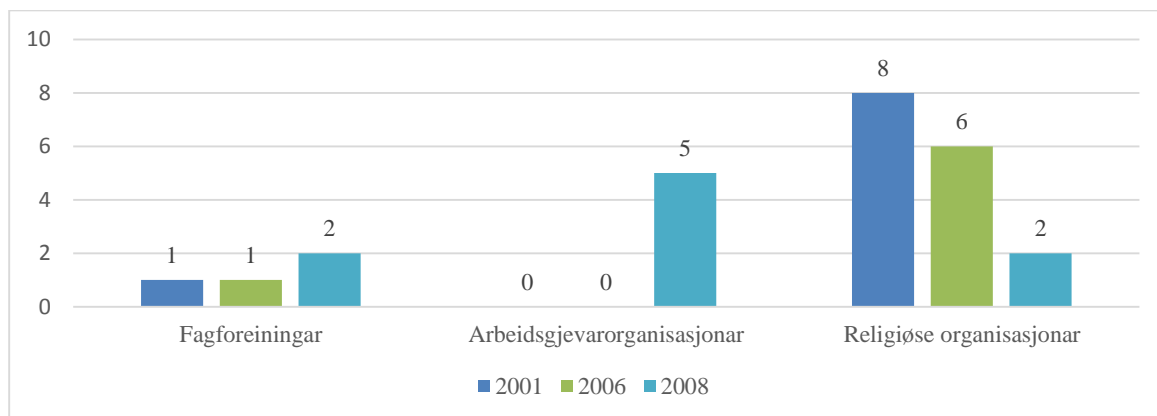
Ein annan skildrar denne kontakten slik: *«På parlamentarisk nivå er (...) alle nye lover born av konsultasjonar mellom parti og andre partar»* (Migliori, 2014, mi omsetjing [intervju]).

Sjølv om slik utformell kontakt skjer både i den sentrale partiorganisasjonen og i parlamentsgruppa, blir altså den parlamentariske arenaen trekt fram som særskilt relevant for uformell konsultasjon og kontakt.

Den uformelle kontakten skjer dagleg. Ikkje så mykje på partinivå, men meir for kvar enkelt parlamentarikar. (...) Eg trur dette skjer i alle parti (Poppi, 2014, mi omsetjing [intervju]).

Som ein proxy på uformell kontakt på individnivå brukar eg datamateriale som syner i kva grad Forza Italia sine parlamentarikarar har medlemskap i tre typar organisasjonar. Som nemnd i diskusjonen om Det demokratiske partiet burde eg også hatt datamateriale for

representantane i den sentrale partiorganisasjonen, til dømes i sentralstyret, men dette finst diverre ikkje.

Figur 3: Prosentdel av Forza Italias parlamentsrepresentantar som har medlemskap i tre ulike typar interessegrupper, fordelt på kategoriar av interessegrupper og år.*

Kjelde: Arkivet CIRCAP om politikarar, utarbeidd under leining av professor Luca Verzichelli ved Universitetet i Siena.

Noter:

*Tala er henta inn gjennom ei kartlegging og er ikkje ei direkte oppteljing, og mindre feil kan difor førekoma.

¹ Fylgjande fagforeiningar er inkluderte i tala: CGIL, CISL og UIL.

² Fylgjande religiøse organisasjonar er inkluderte: Katolsk aksjon og religiøse fagforeiningar.

³ Arbeidsgjevarorganisasjonar er ikkje spesifisert.

Tala viser at parlamentsrepresentantane til Forza Italia i svært låg grad har medlemskap i organisasjonssamfunnet samanlikna med Det demokratiske partiet. Tilhøyrsla til fagrørsla er knapt eksisterande dei tre åra dette har blitt målt. Fyrst med parlamentarikarane i 2008 har nokre med medlemskap i arbeidsgjevarorganisasjonar blitt registrerte. Nærare ein av ti parlamentarikarar i 2001 hadde medlemskap i ei religiøs gruppe, men dette talet er på veg nedover. Talet på einingar er relativt lågt, så tolkinga må gjerast med varsemd. For Forza Italia er trenden likevel tydeleg: Representantane har i liten grad medlemskap i organisasjonar. Det er derimot ikkje grunnlag for å seia at dette verkar negativt inn på relasjonar på individnivå. Parlamentsrepresentantane i Forza Italia sitt organisasjonsmedlemskap påverkar difor etter alt å døma i liten grad partiets uformelle kontakt på individnivå til interessegrupper.

Intervjumaterialet viste også døme på uformelle kontaktpunkt som ligg utanfor mitt rammeverk. Eg nemner desse kort for å kasta ytterlegare ljøs over relasjonen mellom partiet og interessegrupper. Det blir arrangert konferansar både i regi av partiet og av interessegrupper der både Forza Italia og interessegrupper, til dømes representantar frå

industrien, deltek. Dette blir sagt å gjelda hovudsakleg parlamentsgruppa (Foccillo, 2014 [intervju]; Poppi, 2014 [intervju]). Utøver slike møter og konferansar blir det også arrangert debattmøte på ulike tema (Forza Italia, 2014a [intervju]). Sidan desse arenaene for kontakt er utanfor mitt rammeverk, tel dei ikkje med i den totale vurderinga av nærleik.

Endringar i perioden 2000 – 2014

Ifylgje partivedtektene og intervjumaterialet har det ikkje skjedd endringar i nokon av dei tre hovudtypane av band: overlappande organisatoriske strukturar, inter-organisatoriske band og uorganiserte band i løpet av 2000-talet. Informantane argumenterer likevel for at relasjonen mellom partiet og interessegrupper skifta karakter i løpet av Silvio Berlusconi's førebels siste regjeringsperiode frå 2008 til 2011. Berlusconi's handtering av den økonomiske krisa og negativ merksemd kring hans person, var med på å svekka forholdet til interessegrupper, hevdar informantane (Migliori, 2014 [intervju]; Poppi, 2014 [intervju]). Til dømes vart relasjonen til dåverande leiar av næringslivsorganisasjonen Confindustria og andre organisasjonar i arbeidslivet, til dømes fagforeiningane, dårlegare (Migliori, 2014 [intervju]).

Ein annan informant peikar på at endringar i partiet har gjort at relasjonen til organisasjonssamfunnet har blitt klarare. Ifylgje han har partiet sidan det vart etablert og fram til i dag fått ein tydelegare politisk profil og meir kjennskap til organisasjonssamfunnet:

Opp gjennom åra har det truleg også blitt etablert eit samarbeid som i større grad er basert på kjennskap og balanse (...) noko som gjer at interessegrupper når dei i dag møter ein representant frå Forza Italia i stor grad veit kva denne representanten meiner. Til liks veit partiets representant i større grad enn tidlegare kva utsendinga frå interessegruppa vil ha (Forza Italia, 2014a, mi omsetjing [intervju]).

Likevel har desse endringane i partiet ikkje gjeve utslag i mine band for kontakt. Dette er same tendens som i Det demokratiske partiet. Igjen finst det altså teikn som tyder på at mine band for kontakt ikkje fangar opp alle nyansar ved relasjonane.

Samandrag – total nærleik

Forza Italia har, til liks med Det demokratiske partiet, aldri hatt overlappande organisatoriske strukturar med interessegrupper. Partiet har heller ingen varige inter-organisatoriske band for kontakt til interessegrupper i dag og har heller ikkje hatt det på 2000-talet. Begge desse momenta gjer at partiet berre til ei viss grad kan få utslag på total nærleik, som er eit mål på

institusjonalisering. Partiet har derimot to av tre inter-organisatoriske ad-hoc band i tillegg til alle typene uorganiserte band og organisatoriske band på individnivå (formelle møte). Dette viser at også Forza Italia, til liks med Det demokratiske partiet, har rutinar for kontakt med organisasjonssamfunnet. Mi kartlegging viser at parlamentsgruppa og den sentrale partiorganisasjonen til partiet har like band for kontakt med organisasjonssamfunnet, sjølv om informantane påpeiker at kontakten mellom parlamentsgruppa og interessegrupper er noko meir intens. Alle dei tre informantane viser til at partiet og interessegruppene vekslar på å ivareta kontakt og oppretta kontakt (Migliori 2014 [intervju], Poppi 2014 [intervju] og Forza Italia 2014 [intervju]). Ettersom partiet ikkje står fram som ein spesielt aktiv part, har dette liten innverknad på den totale nærleiken.

Til liks med Det demokratiske partiet er det difor grunn til å argumentera for at også Forza Italia passar i kategorien «ad-hoc-relasjon» (frå intervjugaiden) for å skildra total organisatorisk nærleik. Det tyder moderat nærleik til organisasjonssamfunnet. Dette er særskilt interessant i ljøs av kva informantane sjølve seier om partiets totale nærleik/distanse til organisasjonssamfunnet. Alle informantane viser nemleg til at partiet har eit «*distant*» forhold til organisasjonssamfunnet (Forza Italia 2014 [intervju], Migliori 2014 [intervju] og Poppi 2014 [intervju]). Som eg drøfta for Det demokratiske partiets relasjon til Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL), stemmer ikkje alltid informantane sin persepsjon av ein relasjon og faktisk oppgjevne organisasjonsfakta overeins. Ein kan spekulera på om det handlar om at partiet ynskjer å gje ei framstilling av seg sjølv som uavhengig av organisasjonssamfunnet, sidan partiet tradisjonelt har hatt denne innstillinga (jamfør verksemdpartimodellen). I tillegg kan denne diskrepansen handla om at eg ikkje greier å fanga opp alle sider ved relasjonen med mitt rammeverk eller at variablar som eg ikkje måler, som til dømes kontaktfrekvens, blir lagt avgjerande vekt på av informantane.

6.2.4 Breiddedimensjonen

Som nemnd i avsnittet om Det demokratiske partiet, er det vanskeleg å gje ei presis skildring av talet på interessegrupper eit parti har kontakt med. I partivedtektene til Forza Italia står ingen interessegrupper nemnde med namn, og grunnlaget for å kartleggja breiddedimensjonen er difor intervjuar. Som sitatet under illustrerer, er det vanskeleg for informantane å gje eit fullstendig bilete av kor breie relasjonane er. Sitatet er elles interessant å sjå i ljøs av

diskusjonen av nærleikdimensjonen, der generell distanse til organisasjonssamfunnet vart understreka:

Eg kan ikkje seia kor mange interessegrupper Forza Italia har kontakt med. Truleg med alle som finst, slik som alle andre parti. Dette er naturleg. Så finst det nokre som står partiet nærare enn andre (Poppi, 2014, mi omsetjing [intervju]).

Som for Det demokratiske partiet blir dei same interessegruppene om og om igjen trekte fram som eksempel i intervjuet. Desse utgjer difor den *indre kjernen* av grupper partiet har relasjonar til. Dette gjeld til dømes næringslivsorganisasjonane Confindustria og Confcommercio. Figuren under viser dei interessegruppene som blir nemnde med namn av mine informantar.

Figur 4: Forza Italias relasjonar langs breiddedimensjonen

Forkortingar (for italienske namn, sjå vedlegg 2)

CISL - Den italienske hovudsamanslutninga av fagforeiningar for arbeidarar

UIL – Den italienske arbeidsunionen

CGIL – Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar

Confindustria - Hovudsamanslutninga for den italienske industrien

CNA - Den nasjonale hovudsamanslutninga for handverkarar og for små og medium-store verksemdar

Confartigianato – Organisasjon for næringsdrivande innanfor handverksyrke/fagyrke

Comunione e Liberazione – Fellesskap og fridom (religiøs organisasjon)

UGL –Arbeidarunionen

Confcommercio - Den italienske hovudsamanslutninga for verksemdar

Confagricoltura – Den italienske hovudsamanslutninga for italiensk landbruk

Kjelde: (Forza Italia, 2014a [intervju]; Migliori, 2014 [intervju]; Poppi, 2014 [intervju]).

Ti interessegrupper blir namngjevne i løpet av dei tre intervju. Det er tre færre enn for Det demokratiske partiet. Figuren over syner at spennet i kva for organisasjonar partiet har kontakt med er relativt smalt. Alle organisasjonane, sett bort frå Fellesskap og fridom, representerer anten arbeidsgjevar- eller arbeidstakarsida. Ein kan difor argumentera for at partiet har breie kontaktar i arbeidslivssegmentet, men smale utanfor. Når ein ser på kva politisk orientering dei ulike interessegruppene har, styrkar det inntrykket av breie relasjonar i dette segmentet. Partiet har både kontakt med organisasjonar som tradisjonelt har høyrte til venstresida (til dømes Den nasjonale hovudsamanslutninga for handverkarar og for små og medium-store verksemder (CNA) og Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL)) og organisasjonar som tradisjonelt har vore høgreorienterte (næringslivsorganisasjonen Confindustria og Arbeidarunionen (UGL)). Drøftinga i dei førre avsnitta synte at partiet ikkje har varige inter-organisatoriske band, noko som mogeleggjjer endå breiare og lausare relasjonar enn det som kjem fram i datamaterialet mitt.

Ut frå korleis informantane omtaler dei ulike interessegruppene i arbeidslivssegmentet, kan eg gjera ytterlegare ei avgrensing. Det er nemleg interessegrupper i arbeidsgjevar- og næringslivssegmentet som i størst grad blir brukte som døme på dei ulike varige og ad-hoc inter-organisatoriske banda drøfta i dei førre avsnitta. I tillegg poengterer informantane at desse organisasjonane er viktigare for partiet enn andre. Den eine informanten i Forza Italia argumenterer for at kontakt med den tradisjonelt venstreorienterte fagforeininga CGIL helst skjer når partiet er i regjering og at kontakt elles er «*unyttig. Ein veit at slik kontakt aldri ville ført til noko*» (Poppi, 2014, mi omsetjing [intervju]). Han seier samstundes at dei gruppene som tradisjonelt har høyrte til høgresida, som til dømes Confcommercio og Confartigianato, står partiet nærare. Liknande argumentasjon blir fremja av ein annan informant:

Viss me må velja mellom arbeidsgjevar- og arbeidstakarsida, har me meir kontakt med arbeidsgjevarsida. (...) me har alltid hatt eit betre forhold til arbeidsgjevarsida i politikken, altså med verksemder, handel og med handverkarar. Årsaka er at me meiner at det er desse gruppene som er viktigast i økonomien (Forza Italia, 2014a, mi omsetjing [intervju]).

Enkelte interessegrupper blir fleire gonger berre nemnde under samleomgrep, som til dømes handelsorganisasjonar, handverkarorganisasjonar, frivillige organisasjonar og fagorganisasjonar (sjå mellom andre Forza Italia, 2014a [intervju]; Migliori, 2014 [intervju]). Dette viser at breidda kan vera noko større enn det ein kan få inntrykk av i figur 4.

Mitt mål på breidde er eit tentativt mål, blant anna på grunn av eit avgrensa datamateriale. Denne framstillinga peikar likevel i retning av at Forza Italia har relativt breie relasjonar i arbeidslivssegmentet. Utanfor dette segmentet tyder derimot min empiri på liten grad av breidde. Kartlegginga av breiddedimensjonen har elles vist at partiet i størst grad orienterer seg mot næringslivssida av arbeidslivsorganisasjonane.

6.2.5 Samandrag

Desse avsnitta har søkt å kartleggja kva for relasjonar Forza Italia har til interessegrupper i perioden 2000 til 2014. Verken overlappende organisatoriske strukturar eller varige inter-organisatoriske band finst. Til gjengjeld finst to av tre inter-organisatoriske ad-hoc-band for kontakt. Eg har difor argumentert for at den totale grada av nærleik kan sjåast på som ad-hoc. Ei oppteljing av kva organisasjonar partiet har i sin indre kjerne, viste breidde i arbeidslivssegmentet og at næringslivsorganisasjonar har ein særskilt plass. Breidda utanfor dette segmentet var smalare, sjølv om mitt mål er berre gjev eit tentativt svar på den totale breidda.

Empirien viser elles at parlamentsgruppa og den sentrale partiorganisasjonen til Forza Italia har dei same banda for kontakt med interessegrupper. Som for Det demokratiske partiet argumenterer likevel informantane i Forza Italia for at kontakten mellom parlamentsgruppa og interessegrupper er meir intens. Ein studie av kontaktfrekvensen kunne ha kasta ytterlegare ljøs over dette. Ein annan nyanse som mine band for kontakt ikkje greier å fanga opp, er den påståtte utviklinga i relasjonane mellom partiet og interessegrupper. Ein av informantane meiner at relasjonen har blitt svakare i løpet av 2000-talet (Migliori, 2014 [intervju]). Dette kjem ikkje til uttrykk gjennom banda for kontakt i mitt rammeverk. Som nemnd tidlegare i kapittelet er informantane sin persepsjon av band og mine organisasjonsfakta ikkje alltid samanfallande. Som eg argumenterte for i diskusjonen av Det demokratiske partiet kan diskrepans mellom persepsjon av band og mine organisasjonsfakta handla om at informantane til dømes legg til grunn intensiteten i relasjonane eller policy når dei tenkjer på kor sterke eller svake relasjonane er.

6.3 Konklusjon: Funn i ljøs av forventningar

Kartlegginga av Det demokratiske partiet og Forza Italia sine relasjonar til interessegrupper i perioden 2000 til 2014 har vist at den totale grada av nærleik til organisasjonssamfunnet for begge partia kan skildrast som ad-hoc, i tråd med kategorien frå intervjugaiden (sjå vedlegg 4 og 5). I tillegg kan begge partia seiast å ha breie relasjonar til arbeidslivssegmentet av organisasjonssamfunnet, men smalare utanfor. Mitt empiriske materiale, med dei avgrensingane dette stiller meg overfor, viser difor at dei to partia har rimeleg likt kontaktmønster til organisasjonssamfunnet i dag.

At partia i mitt rammeverk har like band for kontakt med organisasjonssamfunnet harmonerer med forventningane eg utarbeidde i kapittel 3. Utover likskapen mellom partia derimot, er funna mine ikkje heilt i tråd med forventningane eg skisserte på bakgrunn av eksisterande litteratur. Ut frå strukturelle utviklingstrekk frå 1960-talet og fram til i dag venta eg at Det demokratiske partiet ville ha svake band til ei rekkje ulike typar interessegrupper. I tråd med dei diskuterte partimodellane, venta eg med andre ord at Det demokratiske partiet sitt kontaktmønster i dag var i tråd med det mønsteret som er assosiert med kartellpartiet. Ettersom Det demokratiske partiet har eit visst utslag på nærleikdimensjonen og har eit ad-hoc-kontaktmønster, er det likevel meir grunn til å argumentera for at partiets relasjonar liknar på dei relasjonane mellom parti og interessegrupper som blir skisserte i Kirchheimers «catch-all»-partimodell. Dette funnet er i tråd med anna litteratur (sjå kapittel 2) som viser at ei rekkje parti i Vest-Europa framleis har kontakt med interessegrupper. Den andre forventninga var knytt til partiets relasjon til sin historiske samarbeidspartnar Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL). Strukturelle utviklingstrekk peika i retning av at denne relasjonen har blitt spesielt svekt. Mi kartlegging tyder derimot at CGIL framleis har ein privilegert plass i partiet, sjølv om dette ikkje kjem til uttrykk i mine band for kontakt.

Ut frå litteraturen om partifamiliar og verksemdpartiet venta eg at Forza Italia i dag ville ha svake eller ingen band til organisasjonssamfunnet. Forza Italia har, ifylgje mitt datamateriale, også ein ad-hoc-relasjon til organisasjonssamfunnet. Kontaktmønsteret kan difor relaterast til det som er skissert i «catch-all»-modellen. Mitt funn samsvarer difor ikkje med forventninga utarbeidd på bakgrunn av denne litteraturen. Dei empiriske studiane eg presenterte for nye høgreparti i kapittel 3 viste derimot at også nye høgreparti parti har etablert kontaktar i organisasjonssamfunnet. Slik sett underbyggjer min studie denne litteraturen.

Etter kartlegginga står eg igjen med fire funn, to per parti, som i størst grad overraska i forhold til dei forventningane eg utgreidde tidlegare i oppgåva. Desse er at Det demokratiske partiet ikkje har løyst opp banda til organisasjonssamfunnet, men framleis har ein ad-hoc-relasjon til ei rekkje ulike typar interessegrupper og at Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) framleis har ein privilegert posisjon i partiet. Kva gjeld Forza Italia er funna som syner at partiet har ein ad-hoc-relasjon til interessegrupper og at næringslivsorganisasjonar har ein spesiell plass i partiet (jamfør breiddedimensjonen) dei to mest interessante funna. Dei to fyrstnemnde funna kan tyda på at strukturelle forhold ikkje har like stor betyding for relasjonen mellom parti og interessegrupper i eit land der banda mellom desse partane er lite institusjonaliserte. I introduksjonskapittelet og i avsnitt 3.2.1 drøfta eg mogelegheita for at strukturelle endringar anten ikkje ville påverka mindre institusjonaliserte band mellom parti og interessegrupper, eller at dei ville medverka til å løysa opp slike ikkje-institusjonaliserte band. Mine funn peikar med andre ord i retning av fyrstnemnde. Funna mine gjev også ein peikepinn på at partifamilielitteraturen om nye høgreparti kjem noko til kort i å forklara nye høgreparti sine band til interessegrupper. I det neste kapittelet skal eg utforska og prøva å forstå meir av dei fire funna eg nemnde ovanfor.

7 Diskusjon av funn

Som nemnd i førre avsnitt tyder mi kartlegging på at strukturelle forhold aleine ikkje kan forklara Det demokratiske partiets band til interessegrupper. Partifamilielitteraturen kjem også til kort i å predikera kva band som finst mellom nye høgreperti og interessegrupper i Italia i dag. I dette kapittelet går eg vidare og prøver å forstå meir av kvifor dette er slik. I det fylgjande diskuterer eg difor dei fire funna som vart blinka ut mot slutten av førre kapittel. Ved å strukturera diskusjonen etter kva kostnader og fordelar partia har med å ha relasjonar til organisasjonssamfunnet, freistar eg å koma eit lite stykke på veg i å forstå Det demokratiske partiet og Forza Italias relasjonar til organisasjonssamfunnet i dag. Å ta utgangspunkt i kostnad- og nyttevurderingar inneber at eg set aktørane meir i sentrum, og diskusjonen i dette kapittelet er difor informert av rasjonell aktør-teori. Eg tek ikkje sikte på å testa denne teorien, men å utforska funna i ljøs av den. Funna frå dette kapittelet vil med andre ord berre ha ein førebels karakter, og vil tena som eit utgangspunkt for vidare diskusjonar om dei to partia sine relasjonar til organisasjonssamfunnet.

7.1 Kostnad- og nyttevurderingar

Litteraturen om dei strukturelle endringane, som denne oppgåva byggjer på, søker å forklara generelle tendensar på tvers av land og ikkje variasjon. I tråd med denne litteraturen endrar difor parti seg på tvers av kontekstar, i tråd med dei strukturelle endringane som skjer. Diskusjonane i avsnitt 3.2.1 viste at Italia ikkje er ein avvikande case når ein tek dei strukturelle forholda i betraktning. Spørsmålet er med andre ord korleis ein skal forstå Det demokratiske partiets band til interessegrupper, som peikar i retning av at den strukturelle litteraturen har noko avgrensa effekt. Det demokratiske partiets ad-hoc-relasjon til organisasjonssamfunnet tyder på at det finst motkrefter mot dei strukturelle endringane som gjer at aktørane ikkje handlar i tråd med dei, sjølv om litteraturen om strukturelle endringar er basert på rasjonalitet – at partielitane tilpassar seg omgjevnadane dei opererer i for å oppnå bestemte mål⁴⁷. For å forstå denne dualismen er det naturleg å gå ut frå at noko ligg mellom aktørane og strukturane og påverkar kva relasjonar partielitane vel å ha til organisasjonssamfunnet. Dette «noko» kan vera konsekvensar av strukturelle endringar, til dømes potensielle verknader av eit endra sysselsettingsmønster. Overgangen frå ein industri-

---

⁴⁷ Til dømes office, policy eller vote (Sjå blant anna Strøm & Müller, 1999).

til ein tenestebasert økonomi er tenkt på påverka korleis folk røystar, blant anna fordi middelklassen blir større (og i mindre grad er organiserte i dei tradisjonelle fagforeiningane, der medlemene historisk støtta venstrepartia) og fordi dei arbeidarane som blir igjen i større grad røystar på populistiske rørsler enn dei tradisjonelle venstrepartia. Endring i sysselsettingsmønsteret kan med andre ord indirekte påverka dei banda partia har til organisasjonssamfunnet. Dette skjer ved at strukturelle endringar kan gjera at eit parti vurderer nytten av å ha relasjonar til interessegrupper annleis. I kva grad dette faktisk skjer, er derimot eit spørsmål som må undersøkjast empirisk. Min diskusjon om kva kostnader og nytte partia har med å ha relasjonar til organisasjonssamfunnet er eit svar på dette kravet.

Forza Italia høyrer ikkje til i diskusjonen om dei strukturelle endringane, men i partifamilielitteraturen og i litteraturen om verksemdpartiet. Denne litteraturen vektlegg, som nemnd i avsnitt 3.1.2, at ideologien og den organisatoriske strukturen til partiet har vedvarande innverknad på det. Ifylgje litteraturen inneber det at desse partia, som i liten grad har relasjonar til organisasjonssamfunnet når dei blir etablerte, heller ikkje i framtida vil ha slike relasjonar. Mine funn var ikkje i tråd med dei forventningane eg utgreidde på bakgrunn av dette perspektivet. Som nemnd kort i avsnitt 3.1.2 finst det også andre måtar å sjå på nye høgreperti. Eitt av desse perspektiva for endring er instrumentelt retta og vektlegg, til liks med dei strukturelle endringane over, rasjonalitet, ved at partia utviklar seg i tråd med det som løner seg for å søka makt. Kitschelt (2006, s. 288) argumenterer for at nye høgreperti vil søka å normalisera og revurdera den originale strukturen og verdiane sine for å tilpassa seg valkonkurransen og kvardagen dei møter i til dømes lokale og regionale forsamlingar⁴⁸. Dersom ei slik normalisering også omfattar ei vurdering av partiets relasjonar til organisasjonssamfunnet, kan etablering av band til organisasjonssamfunnet sjåast på som hensiktsmessig i jakta på makt (sjå også Allern, 2013). Forza Italias relasjonar kan til liks med relasjonane mellom Det demokratiske partiet og interessegrupper, difor sjåast i ljøs av rasjonelle val frå aktørar.

Desse avsnitta har så langt vist at ein diskusjon om rasjonelle val frå partielitane si side er eit fruktbart startpunkt for å forstå dei relasjonane Det demokratiske partiet og Forza Italia har til interessegrupper i dag. I diskusjonen kjem rasjonell framferd frå partileiinga difor til uttrykk ved at fordelane ved å samarbeida blir vegne opp mot ulempene. Grunnlaget for vurderinga

---

⁴⁸ Dette kan relaterast til dei tre fasane av institusjonalisering av parti til Harmel og Svåsand (1993). Eg vel likevel å halda denne litteraturen utanfor mi drøfting sidan mitt fokus er på kostnad- og nyttevurderingar.

ligg i kva mål aktørane søker å oppnå, og eg har difor som utgangspunkt at både Forza Italia og Det demokratiske partiet søker å oppnå regjeringsmakt (office-seeking) (Strøm & Müller, 1999). I diskusjonen, informert av rasjonell aktør-teori, skal eg difor vurdere i kva grad dei strukturelle endringane faktisk påverkar vurderingar om kostnad og nytte og i kva grad slike vurderingar kan forståast som eit uttrykk for nye høgrep parti si rasjonelle tilpassing til valkonkurransen. Dei to viktigaste fordelane ved samarbeid med interessegrupper for eit office-søkande parti er tilfang av veljarar og økonomiske bidrag (sjå blant anna Allern, 2010, s. 81-82; Allern et al., 2007, s. 617). I tråd med strukturelle endringar skulle innføring av statsstøtte og endra veljarmønster til dømes føra til at partia ikkje lenger treng eller søker økonomisk støtte frå organisasjonssamfunnet, eller at incentivet til å halda kontakt med enkelte interessegrupper for å sikra seg veljarar har falle bort på grunn av endra veljarmønster. Trass i at litteraturen om strukturelle endringar går ut frå at desse endringane fremjar lausare band mellom parti og interessegrupper, er det eit empirisk spørsmål korleis kostnad-nyttebalansen ser ut i dag. Dette tek eg altså sikte på å undersøkje nærare i dette kapittelet. Kostnadane ved relasjonar er tap av veljarar/koalisjonspotensiale og avgrensa handlingsrom⁴⁹ (sjå blant anna Allern, 2010, s. 81-82; Allern et al., 2007, s. 617).

I vurderinga av kostnader og nytte er institusjonalisering av band eit viktig moment ettersom dette medverkar til at overføringa av fordelar går lettare fordi potensielle problem, som til dømes manglande informasjon, blir mindre (Quinn, 2002, s. 210). Samstundes inneber institusjonalisering av band høgare kostnader enn mindre institusjonaliserte band. Sidan dei italienske partia i liten grad har og har hatt institusjonaliserte band for kontakt, blir diskusjonen av kostnadane ved samarbeid meir generell enn den ville ha blitt dersom det fantes institusjonaliserte band. Eit sentralt mål i dei neste avsnitta er å utforska om nytten av å ha relasjonar til organisasjonssamfunnet matchar grada av institusjonalisering som finst i banda mellom Det demokratiske partiet/Forza Italia og interessegrupper. Ettersom Forza Italia og Det demokratiske partiet har ein ad-hoc-relasjon til organisasjonssamfunnet og med det lite institusjonaliserte band, gjer det at partias incentiv er svakare enn det dei ville ha vore dersom relasjonane var baserte på meir institusjonaliserte band. Diskusjonane i dei neste avsnitta er for enkelheits skuld strukturerte etter dei nemnde fordelane og ulempene.

---

⁴⁹ Avgrensa handlingsrom er ein vid variabel, og det er utanfor rammene av denne oppgåva å spesifikt definera kva som er «avgrensa». Eg drøftar difor «avgrensa» meir generelt i tråd med resten av diskusjonen om kostnadane.

7.2 Det demokratiske partiet

To funn frå den empiriske kartlegginga av Det demokratiske partiet var særskilt interessante og blir utforska i dei neste avsnitta. For det fyrste drøftar eg Det demokratiske partiets kontaktmønster, som viste at partiet ikkje har oppløyst sine band til organisasjonssamfunnet. For det andre ser eg på Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) sin privilegerte posisjon i partiet.

7.2.1 Fordelar

Økonomisk støtte

Den fyrste fordelen eit parti kan ha med relasjonar til organisasjonssamfunnet er økonomisk støtte. Ifylgje litteraturen om dei strukturelle endringane har ikkje politiske parti lenger behov for slik støtte fordi statsstøtta sidan 1970-talet har blitt utbygd. Dette er eitt av momenta som ifylgje Katz og Mair (1995) fremjar ei svekking av banda mellom parti og interessegrupper. Som nemnd i diskusjonen over er likevel spørsmålet om interessegruppene framleis gjev støtte eit empirisk spørsmål som må undersøkjast.

Ingen av informantane nemner økonomisk støtte som ein motivasjon for å ha kontakt med organisasjonssamfunnet. Ein gjennomgang av den tilgjengelege rekneskapen til partiet⁵⁰ underbyggjer dette. Ingen interessegrupper er direkte nemnde⁵¹ i desse. Det kan tenkjast at støttebeløp frå interessegruppene er å finna i samlesekken «støtte frå juridiske personar». Partia har ikkje svart på mine førespurnader om dette. Den einaste pengestøtta eg finn dokumentasjon på er sponning av arrangement initiert av partiet. I bytte mot reklame sponsar interessegrupper slike initiativ (Folena, 2014 [intervju]). Dette er derimot berre dokumentert for Venstredemokratane fram til 2005. Det er likevel grunn til å tru at partiet framleis treng sponsorar til slike arrangement også i dag.

Sponning av arrangement er likevel ikkje direkte pengestøtte til partiet, og det er vanskeleg å sjå føre seg at slik støtte aleine utgjer eit incentiv for partiet til å oppretthalda kontakt, blant anna fordi statsstøtta i Italia er omfattande. Enkelte peikar på at statsstøtta i nokre land er så omfattande at det nærast er overflødig å drøfta anna type stønad (sjå også avsnitt 5.1.2). I

---

⁵⁰ Sjå vedlegg 1 for oversikt over rekneskapane som har blitt konsultert.

⁵¹ Eg har ikkje gått gjennom alle enkeltpersonar sine bidrag til partiet.

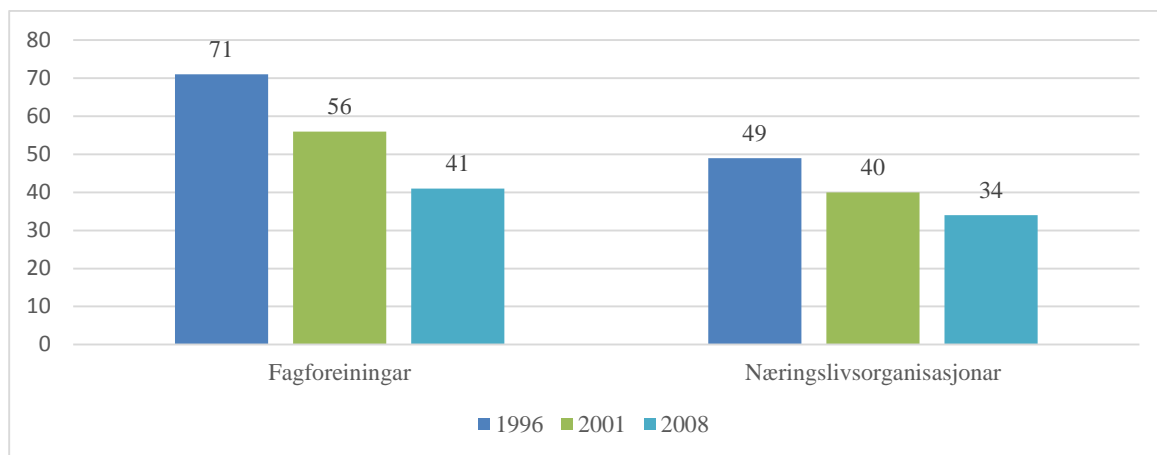
Italia har statsstøtta blitt meir og meir omfangsrik sidan starten av 1990-talet og fram til i dag (Pacini, 2009, s. 186; sjå også Van Biezen & Kopecký, 2014, s. 172). Beløpa partiet får frå såkalla «juridiske personar» er svært låge samanlikna med støtta partia får frå staten, og det kan difor diskuterast kor viktig slik støtte er viss den kjem frå interessegrupper. I tillegg får partia generelt mykje større summar tilbakebetalt frå staten i statsstøtte enn det dei rapporterer inn at dei har brukt (Di Nicola, 2010). Det styrkar argumentet om at partia i liten grad verkeleg *trenge* pengar frå interessegrupper.

Sjølv om partiet ikkje nødvendigvis «treng» pengestøtte frå organisasjonssamfunnet, er det god grunn til å argumentera for at slik støtte likevel kan vera verdifull. Som drøfta i kapittel 5 er økonomien til dei italienske partia lite gjennomskiktig (Transparency International, 2014). All den tid italiensk partihistorie er prega av korrupsjonsskandalar (jamfør avsnitt 2.2.1), kan ein spekulera på om det kan eksistera støttebeløp frå organisasjonssamfunnet som eg ikkje har funne dokumentasjon på. Ettersom mitt datamateriale ikkje kan dokumentera dette, og eg ikkje har noko grunnlag for å seia at informantane har heldt tilbake informasjon om partifinansiering i intervju, må eg sjå bort frå dette her og overlata slike kartleggingar til andre. At Det demokratiske partiet (tilsynelatande) ikkje får store beløp frå interessegrupper i støtte er i tråd med kartellpartitesen sitt argumentet (jamfør Katz og Mair 1995) om at omfattande statsstøtte minskar viktigheita av andre typar støtte. Faktum at Det demokratiske partiet har lite institusjonaliserte band for kontakt med interessegrupperer stemmer overeins med det tilsynelatande fråveret av støtte frå organisasjonssamfunnet. Hadde økonomisk støtte vore ein del av relasjonen partiet har til interessegrupper, er det grunn til å tru at banda mellom partane ville vore meir institusjonaliserte.

I tråd med inntrykket av at interessegrupper ikkje medverkar med pengestøtte til Det demokratiske partiet, vel eg å vektlegga den høge og stadig aukande statsstøtta. Denne gjer at Det demokratiske partiet i praksis ikkje *trenge* å søka støtte i organisasjonssamfunnet på grunn av pengar, noko som minskar partiets incentiv for tette relasjonar til organisasjonssamfunnet. Denne argumentasjonen kan difor tyda på at andre moment i kostnad-nytte-vurderinga er viktigare for å forstå relasjonane partiet har til interessegrupper generelt og til Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) spesielt.

Veljarar

Den andre fordelen Det demokratiske partiet kan ha ved relasjonar til organisasjonssamfunnet er tilfang av veljarar. Alle dei tre informantane i Det demokratiske partiet viser til at røyster er ein viktig motivasjon for partiet til å ha kontakt med organisasjonssamfunnet. Ein av dei meiner særskilt at kontakten med Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) handlar om å få røyster (Scalfarotto, 2014 [intervju]). Som nemnd tidlegare i oppgåva røysta medlemmer i Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) i stor grad på Det demokratiske partiets forgjengar, Det kommunistiske partiet, i etterkrigstida (sjå avsnitt 2.3.2). Sidan den gong har organisasjonsgrada gått nedover i Italia (sjå avsnitt 3.2.1). Det interessante momentet er om fagforeiningar og andre interessegrupper mobiliserer dei medlemene dei har til å røysta for Det demokratiske partiet. Tabellen under viser kor mange av medlemene i fagforeiningane og i næringslivsorganisasjonar som røysta på Det demokratiske partiet i vala i høvesvis 1996, 2001 og 2008. Tala frå 1996 er tekne med for gjera samanlikningsgrunnlaget breiare.

Figur 5: Prosentdel av medlemmer i fagforeiningar og næringslivsorganisasjonar som røysta på Det demokratiske partiet i 1996, 2001 og 2008.

Kjelde: ITANES, Italian National Election Studies.

Noter 1996-tal:

*Dei som ikkje er medlem, ikkje svart eller har kryssa av som medlem av fleire organisasjonar er utelatne frå analysen. På fagforeiningsvariabelen er dette 77 prosent og på næringslivsvariabelen 70 prosent. Talet på missing er noko høgare fordi ikkje alle svarte på kva parti dei hadde røysta på.

**Fylgjande organisasjonar inngår i «fagforeiningar» (sjå fulle namn på organisasjonane i vedlegg 2):

CGIL, UIL, CISL, Cislal (forgjengaren til UGL) og autonome fagforeiningar. Kategorien

«næringslivsorganisasjonar» er ikkje spesifisert i dette datasettet.

Noter 2001-tal:

*Dei som ikkje har svart eller ikkje er medlem i dei aktuelle interessegruppene er utelatne frå analysen. På fagforeiningsvariabelen er dette 78 prosent og på næringslivsvariabelen 90 prosent.

**Fylgjande organisasjonar inngår i «fagforeiningar» (sjå fulle namn på organisasjonane i vedlegg 2): CGIL, UIL, CISL, UGL og autonome fagforeiningar. Fylgjande organisasjonar inngår i «næringslivsorganisasjonar»: Confindustria, Confcommercio, Confesercenti, Confartigianato, CNA, Coldiretti, CIA, yrkesspesifikke forbund og andre.

Noter 2008-tal:

*Omkoding av klassevariabelen (klasse blir brukt som proxy) er gjort i samsvar med Bellucci og Segatti (2010).

**Dei som ikkje har svart eller har svart at dei ikkje har ein jobb, 58 prosent, er ekskluderte frå analysen.

***«Borghesia»- og «arbeidar»-verdien på yrkesvariabelen er vald ut for å representera klasse.

Ein bør vera varsam med å trekkja endelege konklusjonar frå figuren fordi tala ikkje er direkte samanliknbare. 2008-tala er basert på klasse i staden for medlemskap i interessegrupper ettersom sistnemnde variabel ikkje fantes i spørjeskjemaet for 2008. Eit anna samanlikningsproblem er at interessegruppene som er inkluderte i kvar kategori er noko ulike frå 1996 til 2001. Utover dette er det viktig å vera merksam på at eg berre har tal for interessegrupper som høyrer til arbeidslivssegmentet og at det er eit høgt tal missing. Sidan tala over er sensitive for valresultatet er det verd å nemna at Venstredemokratane vann valet i 1996, men tapte vala i 2001 og 2008. Trenden i materialet viser at medlemmer i arbeidslivssegmentet i fallande grad røystar på Det demokratiske partiet. Noko av nedgangen kan potensielt også skuldast valresultatet, jamfør momentet nemnd over. Utviklinga er meir

markant for fagforeiningane enn for næringslivsorganisasjonane⁵², og sjølv om tala ikkje er direkte samanliknbare er nedgangen tydeleg. Trass dette røystar framleis ein betydeleg del av fagforeiningsmedlemer på Det demokratiske partiet, 41 prosent i 2008. Tek ein med i betraktninga at dei tre største hovudsamanslutningane av fagforeiningar, CGIL, CISL og UIL, organiserer over 12 millionar medlemer⁵³ utgjer det mange røyster. I tillegg er potensialet for å vinna «tilbake» veljarar stort. I 2013 kunne om lag 51 millionar italienarar røysta ved parlamentsvalet (La Repubblica, 2013), noko som illustrerer at fagforeiningsmedlemer utgjer ein betydeleg del av det totale talet på veljarar. Fagforeiningar koplar i tillegg veljarane tettare til parti enn det til dømes næringslivsorganisasjonar gjer, sidan sistnemnde representerer verksemder og ikkje personar (Allern, 2007, s. 314). Kva gjeld næringslivsorganisasjonane representerer til dømes Confindustria nær 150.000 verksemder, medan Confcommercio representerer 700.000 verksemder. Sjølv om næringslivsorganisasjonar i mindre grad enn fagforeiningar koplar veljar og parti direkte saman, er potensialet for røyster stort også på næringslivssida. Figur 5 viser i tillegg at nedgangen i dette segmentet er mindre markant enn for fagforeiningane.

Dette biletet gjev to inntrykk: Det fyrste er at partiets del av røyster frå organisasjonssamfunnet har falle, til dels mykje. Har trenden halde fram, er det naturleg å gå ut frå at endå færre i organisasjonssamfunnet røysta på Det demokratiske partiet ved valet i 2013. Det andre er at partiet trass dette, framleis får ein del røyster frå organisasjonssamfunnet (i arbeidslivssegmentet), i 2008 41 og 34 prosent frå høvesvis fagforeiningane og næringslivsorganisasjonane. Hadde Det demokratiske partiet hatt institusjonaliserte band for kontakt med interessegrupper, kunne den nemnde nedgangen i talet på røyster frå organisasjonssamfunnet vore eit incentiv for partiet til å løysa opp slike band. Det demokratiske partiet har framleis band til organisasjonssamfunnet, men av typen inter-organisatoriske ad-hoc-band og uorganiserte band. Ut frå delen av røyster partiet får (og kan få) frå organisasjonssamfunnet, er det grunn til å tru at relasjonane partiet har med

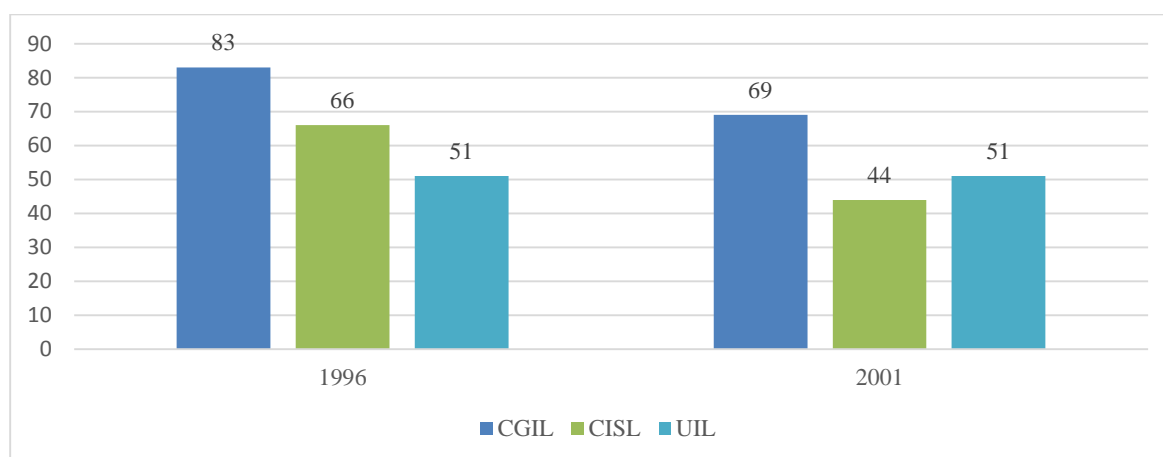
---

⁵² Også sekundærlitteraturen finn same utvikling: Bellucci og Heath (2012) dokumenterer at fagforeiningane i mindre grad støtta venstresida i politikken etter overgangen til den andre republikken.

⁵³ CISL hadde i 2013 4,3 millionar medlemer (CISL, 2013), CGIL hadde 5,7 millionar medlemer i 2012 (CGIL, 2013) og UIL nær 2,2 millionar medlemer i 2011 (UIL, 2011).

organisasjonssamfunnet kan relaterast til partiets ynske om røyster, som er avgjerande for å oppnå regjeringsmakt (office)⁵⁴.

Det demokratiske partiet får framleis ein del røyster frå fagforeiningsmedlemer, sjølv om denne delen er lågare enn tidlegare. Spørsmålet er om den privilegerte posisjonen til Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) i partiet kan sjåast i ljøs av omfanget av røyster som fagforeininga «leverer» til partiet. Som nemnd over, meiner ein av informantane at relasjonen til CGIL til dels handlar om dette (Scalfarotto 2014 [intervju]).

Figur 6: Prosentdel av medlemmene i dei tre største fagforeiningane som røysta på Det demokratiske partiet i 1996 og 2001.

Kjelde: ITANES: Italian National Election Studies.

Noter for tala frå 1996:

*Dei som ikkje er medlem eller ikkje svart på spørsmålet er utelatne frå analysen. For å letta tolkinga har også dei som har svart fleire organisasjonar blitt utelatne frå analysen. Dette utgjer 77 prosent. Det faktiske talet på gyldige respondentar er noko lågare fordi enkelte ikkje svarte på kva parti dei røysta på.

Noter for tala frå 2001:

*Dei som ikkje har svart eller ikkje er medlem i dei aktuelle interessegruppene er utelatne frå analysen, 78 prosent.

N i figuren er noko låg, og tala kan difor vera noko lågare eller høgare enn min analyse viser. I tillegg manglar eg tal frå 2008 sidan spørsmålet om organisasjonsmedlemskap ikkje vart stilt i det spørjeskjemaet. Uansett viser figuren at delen røyster som Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) aleine medverkar med til partiet blir lågare. I 2001 røysta likevel nær 70 prosent av organisasjonens medlemmer på Det demokratiske partiet. Det er eit svært høgt tal. Til samanlikning har Arbeiderpartiet i Noreg i perioden 1957 til 2001

⁵⁴ Hadde eg hatt eit vidare datamateriale, hadde det vore interessant å undersøkt om interessegruppene offisielt går ut og støttar Det demokratiske partiets kandidatar i valkampen, slik det var vanleg for enkelte interessegrupper å gjera i etterkrigstida (sjå avsnitt 2.3.2). Slike «endorsements» er ein verdi for office-søkande parti, og dette kan difor vera interessant å undersøkje i framtidige studiar

i gjennomsnitt fått støtte på valdagen frå om lag 62 prosent av LO-medlemene (Allern, 2010, s. 273). I tillegg stig medlemstala i CGIL (sjå blant anna CGIL, 2013), og fagforeininga er den største i Italia med nær seks millionar medlemmer. CGIL kan difor levera fleire potensielle veljarar enn dei andre og mindre fagforeiningane. Trass i at talet på medlemmer i CGIL som røysta på Det demokratiske partiet i dei andre vala på 2000-talet, truleg er noko lågare enn talet i 2001, mobiliserer framleis organisasjonen så mange medlemmer til å røysta på Det demokratiske partiet at partiet tener på det. CGILs evne til å mobilisera røyster for partiet er difor framleis stor. Det er difor grunn til å tenkja seg at noko av organisasjonens privilegerte posisjon kan relaterast til dette. Dette argumentet er elles interessant å sjå i ljøs av den einaste tydelege endringa eg kunne sjå i relasjonane mellom Det demokratiske partiet og interessegrupper på 2000-talet: Bortfallet av praksisen med å la generalsekretæren i CGIL delta på sentralstyremøte i partiorganisasjonen i løpet av 2000-talet. Dette er eit uttrykk for at partiet har distansert seg frå CGIL. Faktum at fagforeininga trass dette framleis nyt ein spesiell posisjon kan sjåast i ljøs av omfanget av røyster partiet får frå CGIL.

Drøftinga til no har utforska i kva grad røyster og økonomisk støtte kan medverka til å forstå Det demokratiske partiets relasjonar til interessegrupper og til Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidrarar (CGIL). Diskusjonen gav få svar kva gjaldt økonomisk støtte frå organisasjonssamfunnet, men eg argumenterte for at statsstøtta gjer at Det demokratiske partiet ikkje har avgjerande incentiv for å ha band til organisasjonssamfunnet som eit middel for å få økonomisk støtte. Dette argumentet var også grunngjeve i at informantane seier at økonomi ikkje er ein motivasjon for å ha kontakt med organisasjonssamfunnet.

Diskusjonen kring veljarar og røyster har vist at partiet framleis får ein viss del røyster frå fagforeiningar, sjølv om denne delen har blitt mindre for kvart val. Også medlemmer i næringslivsorganisasjonar røystar til ei viss grad på Det demokratiske partiet. Hadde partiet hatt meir institusjonaliserte band for kontakt med organisasjonssamfunnet, kunne nedgangen i talet på røyster potensielt vore ei drivkraft for endring i desse banda. All den tid partiet «berre» har inter-organisatoriske ad-hoc-band og uorganiserte band med interessegrupper, kan ein sjå føre seg at partielitane i mindre grad vurderer nedgangen som eit svekt incentiv, ettersom delen røyster partiet får framleis er på eit visst nivå. Dette kan ein sjå i ljøs av kostnadane ved å oppretthalda banda, som eg etterpå argumenterer for at er relativt låge. Kva gjeld det spesielle forholdet til CGIL, ser ein at medlemmer i CGIL i fallande grad røystar på

Det demokratiske partiet. Likevel røystar mange fleire i CGIL på partiet enn medlemmer i dei to andre hovudsamanslutningane (CISL og UIL), som har færre medlemmer. I tillegg er omfanget av veljarar frå CGIL framleis stort, nær 70 prosent i 2001, noko som gjev partiet incentiv til å ivareta den spesielle posisjonen til fagforeininga. Ut frå omfanget av røyster frå CGIL aleine, kunne ein endå til tenkt seg at partiets relasjonar til organisasjonen kunne vore nærare.

7.2.2 Kostnader

Kostnadane ved samarbeid er som nemnd avgrensa handlingsrom og tap av veljarar/koalisjonspotensiale. Desse blir drøfta meir generelt ettersom eg har eit avgrensa datamateriale og slike kostnader er mindre aktuelle når grada av institusjonalisering i relasjonen er lågare, slik den er i mitt tilfelle.

Fyrst i drøftinga er det verd å nemna at informantane, på direkte spørsmål om kva dilemma og problem dei såg ved å ha relasjonar til interessegrupper, ikkje såg slike kostnader fordi banda er svake og/eller fordi banda til organisasjonssamfunnet er ein verdi (Sereni, 2014 [intervju], Folena 2014 [intervju]). Berre den eine informanten seier at banda til interessegruppene også kan medføre problem for partiet. Han meiner at for mange diskusjonar med organisasjonssamfunnet kan avgrensa det politiske handlingsrommet for partiet og vanskeleggjere gjennomføringa av (kontroversielle) reformer (Scalfarotto 2014, [intervju]). Eit slikt scenario kan tenkjast å oppstå blant anna som fylgje av Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) sin spesielle posisjon i partiet. Ettersom personoverlappen mellom partane er relativt stor, kan ein også tenkja seg at enkeltrepresentantar kjenner seg pressa til å fremja ikkje berre partiets standpunkt, men også fagforeininga/interessegrupper sine. I tillegg til dette meiner to informantar at interessegrupper har innverknad på politikken i partia (Folena, 2014 [intervju]; Scalfarotto, 2014 [intervju]). Ein annan informant meiner derimot at denne påverknaden ikkje er avgjerande (Sereni, 2014, [intervju]). Dette viser uansett at handlingsrommet potensielt *kan* vera avgrensa i enkelte saker som fylgje av partiets relasjon til organisasjonssamfunnet. Mitt datamateriale og vanskar med å definera handlingsrom gjer det likevel vanskeleg å gje eit endeleg svar på dette.

Med mitt datamateriale er det også vanskeleg å seia noko om faren for tap av veljarar. Eit interessant poeng er likevel at informantar i Forza Italia uttalte skepsis mot Det demokratiske

partiets forhold til Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL). Dei viser til at denne spesielle relasjonen har vore negativ for Det demokratiske partiet (Poppi 2014 [intervju]) og at sjølvstende frå interessegrupper er ein verdi (Forza Italia, 2014a [intervju]). I den grad desse informantane si haldning også er gjeldande for opinionen, kan ein tenkja seg at veljarar kan venda ryggen til Det demokratiske partiet. Spørsmålet er om dette er veljarar som uansett ikkje ville ha røysta på Det demokratiske partiet. Ein studie av medieoppslag kring Det demokratiske partiet og interessegrupper, særskilt forholdet til CGIL, ville vore interessant for å fanga opp eventuell misnøye og kritikk mot forholdet. Dette ligg likevel utanfor rammene i mi oppgåve.

Kva gjeld koalisjonspotensiale, ser eg det også som lite truleg at Det demokratiske partiet misser koalisjonspotensiale fordi det har inter-organisatoriske ad-hoc-band for kontakt med interessegrupper eller eit spesielt forhold til Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL). Det italienske partisystemet er eit bipolar system fordi vallovene gjev bonus til den vinnande koalisjonen. I tillegg er det attraktivt for dei små partia å vera med i ein koalisjon fordi sperregrensa for å få representasjon i parlamentet då er svært låg (Diamanti, 2007). Små parti på sentrum-venstre-sida i politikken har difor sterke incentiv til å bli med i Det demokratiske partiets sentrum-venstre-koalisjon. Det er heller ingen andre parti som er så store og dominerande på sentrum-venstre-sida at dei kan danna ein konkurrerande koalisjon til Det demokratiske partiet sin.

7.2.3 Samandrag

Spørsmålet eg stilte i innleiinga av denne diskusjonen var kor mykje av mine funn som kan forståast ved å sjå nærare på kostnad- og nyttevurderingane aktørane i partiet gjer.

Diskusjonen har vist at Det demokratiske partiets relasjonar til organisasjonssamfunnet framleis er nyttige for partiet, trass i at litteraturen om strukturelle endringar predikerer at dette ikkje lenger er tilfelle. Tilfang av veljarar frå organisasjonssamfunnet kastar ljós over kvifor partiet framleis har band til interessegrupper (iallfall i arbeidslivssegmentet). Dette gjeld særskilt for å forstå partiets spesielle relasjon til CGIL. Drøftinga viste at det er vanskeleg å seia noko endeleg om økonomisk støtte frå interessegrupper til partiet, men på grunn av omfattande statsstøtte argumenterte eg for at andre moment enn økonomisk støtte er viktigare for å forstå Det demokratiske partiets relasjonar til interessegrupper. Kostnadane ved å oppretthalda banda er tilsynelatande små når ein ser på mitt datamateriale. Eit meir

omfattande materiale kunne derimot ha gjeve eit meir kvalifisert svar på dette. Når ein tek i betraktning at Det demokratiske partiet i liten grad har institusjonaliserte band for kontakt med interessegrupper, finst det grunn til å argumentera for at nytten partiet har med relasjonane stemmer overeins med det institusjonaliseringsnivået banda for kontakt har. Ut frå den høge delen av røyster frå CGIL, kunne ein endåtil sett føre seg eit høgare institusjonaliseringsnivå på banda enn det som finst i dag. Mi drøfting antyder med andre ord at kostnad-nytte-analysen kan medverka til å forstå kvifor Det demokratiske partiet har dei relasjonane det har til organisasjonssamfunnet, blant anna på grunn av tilfang av røyster og tilsynelatande små kostnader ved å oppretthalda banda. Dei motkreftene mot dei strukturelle endringane eg nemnde tidlegare i kapittelet, og som medverkar til at dei ikkje har slått til, kan difor til dels seiast å handla om kostnad- og nyttevurderingar.

Dette blir ytterlegare forsterka ved å sjå på eit anna moment som også er eit uttrykk for rasjonalitet, men som ligg utanfor mitt fokus her. Politisk nærleik og samanfallande standpunkt på policy-spørsmål blir av ein av informantane trekt fram som ein motivasjonsfaktor for å forklara kvifor partiet har relasjonar til interessegrupper og til CGIL spesielt:

If you ask someone voting PD to define themselves politically, people would most likely say a leftist. If you ask someone, a member of CGIL to identify themselves, they may respond the same (...) (Scalfarotto, 2014 [intervju]).

Å gå nærare inn i kva rolle desse faktorane spelar for partiets relasjonar til interessegrupper er ein idé til framtidige studiar. Sjølv om kostnad-nytte-analysen ser ut til å ta meg eit stykke på veg i å forstå Det demokratiske partiets relasjonar til interessegrupper generelt og CGIL spesielt, er det vanskeleg å seia akkurat *kor* langt eg kjem med dette. Mitt utgangspunkt kan difor brukast som ei arbeidshypotese for seinare studiar. Ein kan også tenkja seg at andre teoretiske perspektiv kunne kasta ljós over Det demokratiske partiets band til interessegrupper. Det har likevel vore utanfor rammene av denne oppgåva å ta med andre slike i betraktninga. Informasjon frå intervjumaterialet tyder likevel på at moment som kan relaterast til historisk og normativ institusjonalisme mogelegvis kan kasta ljós over Det demokratiske partiets relasjonar. Vane, rutinar og tradisjon vart av informantane trekt fram som moment som spelar inn på relasjonane partiet har til organisasjonssamfunnet og til kontakten med fagforeiningane spesielt (Folena, 2014 [intervju]; Sereni, 2014 [intervju]). Den spesielle kontakten med Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) hadde difor vore interessant å i større grad sett i ljós av slike moment. Dette må likevel vera ein idé

for seinare forskingsprosjekt av ein meir omfattande karakter enn det denne masteroppgåva er.

Avslutningsvis er verd å understreka at min analyse, både av Det demokratiske partiet i dette kapittelet og av Forza Italia i det neste, har sett på og ser på *partiets* kostnad- og nyttevurderingar knytt til relasjonen. I tråd med rammeverket ser eg ikkje på interessegruppene og desse sine vurderingar knytt til relasjonane. I den grad eg har kasta ljøs over interessegruppene i denne diskusjonen, er det gjort ved å sjå på i kva grad desse «leverer» gode til partiet. I tråd med tidlegare studiar (til dømes Allern et al., 2007), er det difor eit godt utgangspunkt for andre studiar å vidareutvikla kostnad-nytte-analysen til ein byttemodell der ein drøftar fordelar og ulemper forbunde med samarbeid for *begge* partar.

7.3 Forza Italia

I ljøs av kostnad- og nyttevurderingar er målet i dei neste avsnitta å utforska Forza Italias band til interessegrupper generelt og kvifor næringslivsorganisasjonane utgjer ein viktig del av den indre kjernen av grupper som partiet har kontakt med.

7.3.1 Fordelar

Økonomisk støtte

Til liks med informantane i Det demokratiske partiet, seier også informantane i Forza Italia at pengestøtte frå organisasjonssamfunnet ikkje er ein motivasjon for partiet til å ha relasjonar til interessegrupper:

Det finst ingen tradisjon i Italia for å gje økonomisk støtte til partia sin valkamp fordi partia alltid har hatt statsstøtte. Så dersom dette er tilfelle, veit eg ikkje korleis det skulle kome fram. Uansett ville økonomisk støtte, viss den vart kjent, blitt sett på og opplevd som tvilsam og mistenkjeleg (Forza Italia, 2014a, mi omsetjing [intervju]).

Dette utdjupar informanten med å poengtera at partiet alltid har vore økonomisk sjølvstendig, blant anna også som fylgje av partileiar Silvio Berlusconi sine ressursar (Forza Italia 2014 [intervju]). Rekneskapen til Forza Italia er bygd opp på same måte som Det demokratiske partiet sin, og det er difor umogeleg å sjå ut frå rekneskapen om partiet har motteke støtte frå interessegrupper. Det finst eitt unntak frå dette: I rekneskapen frå 2012 står det at partiet fekk

ein million euro utbetalt frå organisasjonar, politiske parti eller politiske rørsler. Dette er den einaste gongen i løpet av 2000-talet partiet har oppført denne type støtte som ein post i rekneskapen sin. Eg har ikkje fått svar på førespurnader til partiet om kva for rørsler som har gjeve desse pengane. Eg har heller ikkje fått svar på kva aktørar som skjuler seg bak samlesekken «juridiske personar», til liks med førespurnadane til Det demokratiske partiet.

Som nemnd i diskusjonen om pengestøtte til Det demokratiske partiet, har italiensk politikk vore råka av skandalar relatert til partifinansering. Partileiaren i Forza Italia, Silvio Berlusconi, er fleire gonger blitt stilt for retten tiltalt for korrupsjon. Seinast i februar i 2014 måtte han i retten, tiltalt for å ha bestukke ein senator i eit mindre parti for å sikra støtte til å velte den sittande sentrum-venstre-regjeringa i 2006⁵⁵ (Agence France-Presse, 2014). At partileiaren fleire gonger har vore mistenkt for korrupsjon tyder naturleg nok ikkje at informantane i Forza Italia har heldt tilbake informasjon i intervjuar eller at Forza Italia får skjulte pengesummar. Eg nemner det likevel for å synleggjera at overføring av pengar for å oppnå konkrete politiske mål har skjedd i italiensk politikk. Som nemnd i kapittel 5 er partifinansieringa i Italia i tillegg lite gjennomsiiktig, noko vanskane med å finna ytterlegare informasjon om rekneskapane illustrerer.

Trass dette er Forza Italia ein del av same institusjonelle kontekst som Det demokratiske partiet. Det tyder at partiet får store summar i statsstøtte og at det i tillegg får meir pengar tilbakebetalt enn det dei innrapporterte utgiftene skulle tilseia (Di Nicola, 2010). Same argumentasjon som eg nytta i avsnittet om Det demokratiske partiet er difor også relevant for Forza Italia. Sjølv om ekstra pengar er attraktivt for eitkvart parti, får partiet høg grad av statsstøtte (Van Biezen & Kopecký, 2014, s. 172). I tillegg seier informantane at økonomisk støtte ikkje er ein motivasjon for kontakt. Ut frå mitt datamateriale kan ein difor seia at økonomisk støtte truleg ikkje er avgjerande for Forza Italia i vurderinga av om partiet skal ha relasjonar til organisasjonssamfunnet eller ikkje, og at andre moment er viktigare for å forstå partiets relasjonar til interessegrupper. Dette stemmer, som for Det demokratiske partiet, overeins med at relasjonane mellom partane i låg grad er institusjonaliserte. Det er likevel grunn til å tenkja seg at mogelegheita for pengestøtte frå organisasjonssamfunnet ville gjeve partielitane incentiv til å vurdere meir institusjonaliserte band.

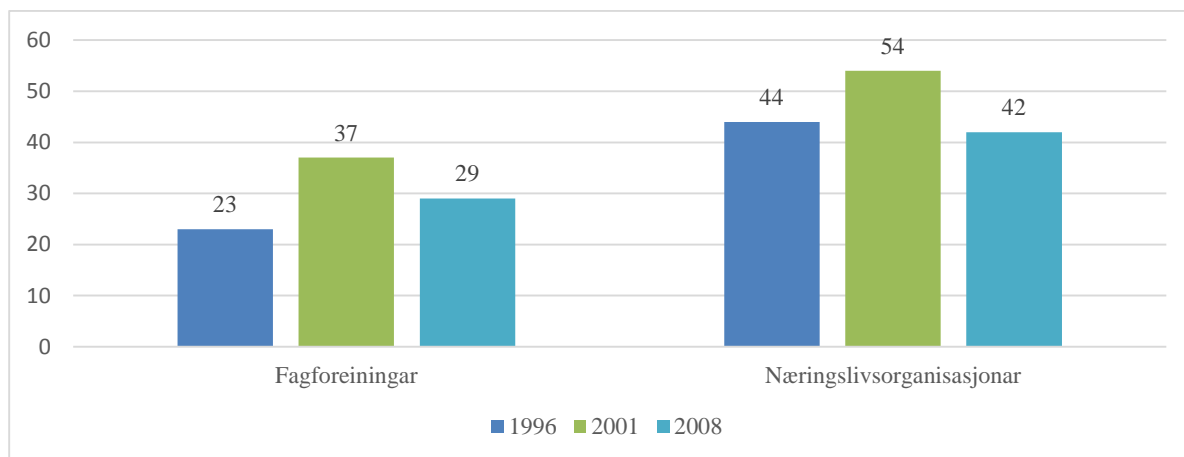
⁵⁵ Berlusconi sonar for tida (mai 2014) samfunnsstraff etter å ha blitt dømt for skattesvik. Som fylgje av dommen mista han hausten 2013 setet sitt i Senatet (Yardley, 2013).

Veljarar

Informantane i Forza Italia er tydelege på at tilfang av veljarar er viktig for å forklara kvifor Forza Italia har relasjonar til interessegrupper (Migliori, 2014 [intervju]; Poppi, 2014 [intervju]).

Interessegrupper er akkurat dét, representantar for interesser, og konstituerer med det også grupper av veljarar. (...). Røyster er ikkje [berre] den viktigaste motivasjonen for å ha kontakt med interessegrupper, men den einaste (Poppi, 2014, mi omsetjing [intervju]).

For å illustrera kor viktige veljarane er for Forza Italia viser informanten til ein føreslått avtale mellom Italia og Frankrike om å bøteleggja kjøparar av falske produkt, til dømes klede og vesker. Dette ville ha spart viktig italiensk og fransk moteindustri for fleire millionar, ifylgje han. Forslaget vart forkasta fordi kjerneveljarane, ifylgje Forza Italias eiga meningsmåling, ikkje ville ha det (Poppi 2014 [intervju]). I den grad mine informantar rapporterer den generelle strategien for partileiinga, er det grunn til å tru at partiets relasjonar til organisasjonssamfunnet til dels kan forståast som eit forsøk på å skaffa seg veljarar. Spørsmålet er om dette harmonerer med talet på røyster partiet faktisk får frå organisasjonssamfunnet. Figuren under viser i kva grad medlemmer i fagforeiningar og næringslivsorganisasjonar røystar på Forza Italia. Som for Det demokratiske partiet er det ein svakheit ved materialet at det ikkje finst tal for interessegrupper utanfor arbeidslivssegmentet, at tala ikkje er direkte samanliknbare og at talet på missing er noko høgt.

Figur 7: Prosentdel av medlemmer i fagforeiningar og næringslivsorganisasjonar som røysta på Forza Italia i 1996, 2001 og 2008.

Kjelde: ITANES, Italian National Election Studies.

Noter 1996-tal:

*Dei som ikkje er medlem, ikkje svart eller har kryssa av som medlemmer av fleire organisasjonar er utelatne frå analysen. På fagforeiningsvariabelen er dette 77 prosent og på næringslivsvariabelen 70 prosent. Talet på missing er noko høgare fordi alle desse ikkje svarte kva parti dei hadde røysta på.

**Fylgjande organisasjonar inngår i «fagforeiningar» (sjå fulle namn på organisasjonane i vedlegg 2): CGIL, UIL, CISL, Cislal (forgjengaren til UGL) og autonome fagforeiningar. I dette datasettet finst berre kategorien «næringslivsorganisasjonar», utan at det er spesifisert kva for nokre organisasjonar som inngår.

Noter 2001-tal:

*Dei som ikkje har svart eller ikkje er medlem i dei aktuelle interessegruppene er utelatne frå analysen. På fagforeiningsvariabelen er dette 78 prosent og på næringslivsvariabelen 90 prosent.

**Fylgjande organisasjonar inngår i «fagforeiningar» (sjå fulle namn på organisasjonane i vedlegg 2): CGIL, UIL, CISL, UGL og autonome fagforeiningar. Fylgjande organisasjonar inngår i «næringslivsorganisasjonar»: Confindustria, Concommercio, Confesercenti, Confartigianato, CNA, Coldiretti, CIA, yrkesspesifikke forbund og andre.

Noter 2008-tal:

*Omkodning av klassevariabelen (klasse blir brukt som proxy) er gjort i samsvar med Bellucci og Segatti (2010).

**Dei som ikkje har svart eller har svart at dei ikkje har ein jobb, 58 prosent, er ekskluderte frå analysen.

***«Borghesia»- og «arbeidar»-verdien på yrkesvariabelen er vald ut for å representera klasse.

Figuren syner ingen tydeleg trend i utviklinga av korleis medlemmer i arbeidslivsorganisasjonar røystar på Forza Italia frå 1996 til 2008, sett bort frå at partiet fekk mest støtte i begge organisasjonstypene i forkant av valet i 2001. Eit generelt bilete er likevel tydeleg: Forza Italia får i større grad støtte frå næringslivsorganisasjonar enn frå fagforeiningar. 2008-tala har klasse som proxy på organisasjonsmedlemskap. At 42 prosent av medlemmene i næringslivsorganisasjonar røysta på Forza Italia i 2008, i den grad proxyen gjev eit presist bilete, er ein relativt betydingsfull del. Delen er nærast identisk med den som Det demokratiske partiet fekk frå fagforeiningar i 2008. Som nemnd i avsnittet om Det demokratiske partiet koplar slike organisasjonar i noko mindre grad veljarar og parti direkte saman, fordi næringslivsorganisasjonar representerer verksemdar. At Forza Italia likevel får ein viss del røyster frå dette segmentet tyder på at partiet står sterkt her. Potensialet for røyster

er i tillegg stort. Næringslivsorganisasjonen Confcommercio representerer aleine over 700.000 verksemder. Faktum at medlemene i næringslivsorganisasjonar i større grad enn medlemene i fagforeiningar røystar på Forza Italia harmonerer med at partiet i størst grad orienterer seg mot desse (jamfør breiddedimensjonen).

Det er heller ikkje utan betyding for partiet at nær 30 prosent av medlemene i fagforeiningar røysta på partiet i 2008 når dei tre største fagforeiningane i Italia (CGIL, CISL og UIL) til saman organiserer over 12 millionar medlemer. At partiet får ein viss del røyster frå arbeidslivssegmentet i organisasjonssamfunnet, kan difor kasta ljøs over kvifor partiet har relasjonar til interessegrupper i dag. Til forskjell frå trenden i datamaterialet for Det demokratiske partiet, er det lite som tyder på at Forza Italia misser støtte over tid frå organisasjonssamfunnet⁵⁶. Ein viss nedgang kan ein likevel spora frå 1996 til 2001 i næringslivsorganisasjonane, men denne er svært liten. Her er det verd å nemna, nok ein gong, at tala i figuren ovanfor er følsame for valresultatet. Til forskjell frå Det demokratiske partiet, vann Forza Italia valet i 2001 og 2008, noko som kan tenkjast å innverka noko på tala i figuren.

Diskusjonen til no har freista å utforska i kva grad økonomisk støtte og tilfang av veljarar kan medverka til å forstå kvifor Forza Italia har relasjonar til interessegrupper og kvifor partiet i størst grad har orientert seg mot næringslivsorganisasjonar. Kva gjeld fyrstnemnde fordel tyder mitt datamateriale på at økonomisk støtte ikkje er eit incentiv for partiet til å ha relasjonar til interessegrupper. Sidan statsstøtta i Italia er omfattande, er difor mitt utgangspunkt at det truleg finst andre og viktigare incentiv enn pengestøtte for å ha kontakt med interessegrupper. Tilfanget av røyster frå organisasjonssamfunnet viser at Forza Italia har nytte av å pleia kontakt med organisasjonssamfunnet ettersom partiet får ein viss del røyster frå både næringslivsorganisasjonar og fagforeiningar. Kva gjeld næringslivsorganisasjonane sin spesielle posisjon på breiddedimensjonen, kan også denne sjåast i ljøs av omfanget av røyster sidan det er denne typen organisasjonar (innanfor arbeidslivssegmentet) som medverkar med flest røyster til partiet. Avslutningsvis er det verd å nemna at også informantane peikar på at veljarar og røyster er viktige faktorar for å forstå partiets relasjonar til organisasjonssamfunnet.

---

⁵⁶ Det er likevel verd å nemna at Det demokratiske partiet i utgangspunktet (i år 1996) fekk ein høgare del røyster frå organisasjonssamfunnet enn Forza Italia, noko som inneber at fallhøgda for Det demokratiske partiet også er noko større enn for Forza Italia.

7.3.2 Kostnader

Som diskutert i avsnittet om Det demokratiske partiet er det krevjande å gje klare svar på kva kostnader som er forbunde med å ha lite institusjonaliserte band til interessegrupper, blant anna fordi kostnadane er mindre enn når ein har institusjonaliserte band og fordi eg har eit avgrensa datamateriale.

Informantane nemner ikkje spesifikke problem med å ha kontakt med interessegrupper utover det ein av informantane i Det demokratiske partiet peikte på: Problemet med at mange skal høyrast og at det såleis kan vera vanskeleg å få gjennomført naudsynte reformer (Migliori, 2014 [intervju]). Avgrensa handlingsrom blir difor også i Forza Italia sett på som eit potensielt problem med å ha relasjonar til interessegrupper. Eg undersøker ikkje i kva grad interessegruppene har fått gjennomslag for policy i partia, noko som kunne kasta meir ljøs over dette. Intervjumaterialet viser likevel at informantane meiner at interessegruppene har ein viss innverknad på det partiet avgjer. Ifylgje den eine informanten i Forza Italia kan gruppene «*vera med å forma ei avgjerd, men dei er definitivt ikkje det viktigaste momentet*» (Forza Italia, 2014a, mi omsetjing [intervju]), eit sitat også ein av dei andre informantane stiller seg bak (Migliori, 2014 [intervju]). Til liks med Det demokratiske partiet finst det også i Forza Italia personoverlapp, noko som kan medføra at enkelte personar kan kjenna seg forplikta til å både snakka på vegner av partiet, men også på vegner av interessegrupper. Ein kan difor tenkja seg at sjølv om handlingsrommet til partia ikkje nødvendigvis blir avgrensa av banda partiet har til organisasjonssamfunnet, kan ein tenkja seg at politikarane tidvis opplever press frå desse.

Trass mange ulikskapar mellom Det demokratiske partiet og Forza Italia, meiner eg det er grunn for å hevda at Forza Italia på 2000-talet har vore i same posisjon som Det demokratiske partiet kva gjeld koalisjonspotensiale. Forza Italia har vore det mektigaste partiet på sentrum-høgre-sida, og ingen andre parti har hatt mogelegheit til å danna konkurrerande koalisjonar på høgresida. Inter-organisatoriske ad-hoc-band og uorganiserte band til interessegrupper bør difor ikkje vera til hinder for partiets evne til å byggja koalisjonar – om dei på generelt grunnlag faktisk er eit slikt hinder. Ettersom Fridomens folk vart splitta hausten 2013 og ei rekkje tidlegare politikarar i Forza Italia/Fridomens folk danna Det nye sentrum-høgre (Nuovo Centrodestra), kan det tenkjast at dette partiet vil freista å byggja opp ein

konkurrerende koalisjon til neste val. Dette partiet blir i dag leia av Silvio Berlusconi tidlegare høgre hand, Angelino Alfano.

Slik eg ser det er det også liten fare for at Forza Italia risikerer å tapa veljarar som fylgje av at partiet har inter-organisatoriske ad-hoc-band og uorganiserte band til interessegrupper. Eitt moment som kan kvalifisera dette er partiets eige fokus på at det er uavhengig av interessegrupper og ikkje har eit organisk forhold til organisasjonssamfunnet (jamfør blant andre Forza Italia, 2014a [intervju]; Poppi, 2014 [intervju]). Når det kjem til stykket har likevel partiet relasjonar til organisasjonssamfunnet. I den grad kjerneveljarar opplever dette som i strid med partiets grunnleggjande ideal, må likevel undersøkjast nærare.

7.3.3 Samandrag

I denne diskusjonen har eg nærma meg funna eg gjorde for Forza Italia ved å gå nærare inn på aktørane og sjå på kva kostnad- og nyttevurderingar kunne medverka med for å forstå partiets band til organisasjonssamfunnet i dag. Drøftinga viser at også i Forza Italia, til liks med i Det demokratiske partiet, er det samsvar mellom grad av institusjonalisering på banda for kontakt som eksisterer i dag og kva nytte partiet har med relasjonen. Diskusjonen har vist at partiet får ein viss del røyster frå både fagforeiningar og næringslivsorganisasjonar. Talet på røyster er ikkje ubetydeleg, og med det mobiliseringspotensialet organisasjonane har, kan ein sjå partiets band til interessegrupper generelt (iallfall innanfor arbeidslivssegmentet) og næringslivsorganisasjonane sin sterke posisjon langs breiddedimensjonen spesielt, i ljøs av kor mykje røyster partiet får. Til forskjell er det ut frå mitt datamateriale lite som tyder på at Forza Italia har økonomiske incentiv med relasjonane til organisasjonssamfunnet. Utover dette har eg drøfta potensielle kostnader ved relasjonane. Ettersom banda Forza Italia har til organisasjonssamfunnet ikkje er institusjonaliserte, venta eg at desse ville vera låge. Mi drøfting, med eit noko avgrensa datamateriale, tyder også på dette.

Diskusjonen viser med andre ord at Kitschelts argument om rasjonell tilpasning til valkonkurransen, og med det rasjonalitet, tek meg eit stykke på veg i å forstå Forza Italias band til interessegrupper. Veljarar er for eit office-søkande parti som Forza Italia alfa og omega. Dette er relevant å sjå i ljøs av verksemdpartimodellen, som Forza Italia vart sagt å vera eit eksempel på i kapittel 3. Min diskusjon viser at interessegrupper også for tradisjonelle verksemdparti kan medverka med verdifulle ressursar (i dette tilfellet røyster), som partiet

treng for å oppnå makt. Sjølv om eg ikkje har testa verksemdpartimodellen, antyder difor drøftinga i dette kapittelet at delar av denne modellen i større grad fungerer på papiret enn i praktisk politikk.

I intervjumaterialet har det likevel også dukka opp andre moment som tyder på at ein fullverdig analyse av Forza Italias band til interessegrupper bør vera breiare orientert enn min. For det fyrste vektlegg informantane i Forza Italia politisk nærleik når dei skildrar kvifor dei har dei relasjonane dei har til organisasjonssamfunnet. Ifylgje informantane står næringslivsorganisasjonane partiet nærast fordi verksemdene, dei som driv handel og handverkarane er dei som er dei viktigaste i det økonomiske systemet og som «*dreg mest i økonomien*» (Forza Italia, 2014a, mi omsetjing [intervju]). Som for Det demokratiske partiet er også dette eit uttrykk for rasjonalitet. Dette burde difor få merksemd også i framtidige studiar av Forza Italia. For det andre finst det moment utover politisk avstand, som kan nyansera viktigheita av partifamilielitteraturen, som kartlegginga av Forza Italia byggjer på i denne oppgåva. I starten av dette kapittelet nemnde eg kort at Kitschelts argument om normalisering av partiorganisasjonen for å rasjonelt tilpassa seg valkonkurransen kunne relaterast til Harmel og Svåsands (1993) tre fasar av institusjonalisering. Eg har ikkje inkludert institusjonaliserings-perspektivet i denne diskusjonen, men informasjon frå det empiriske materialet mitt kan tyda på at det i framtidige studiar kan vera fruktbart. Ein av informantane i Forza Italia argumenterer (sjå også avsnitt 6.2.3) for at Forza Italia med åra har fått ein tydelegare politisk profil. Det kan sjåast på som ein del av ein institusjonaliseringsprosess for Forza Italia til dømes i tråd med Harmel og Svåsand sin identifiserings-, organiserings og stabiliseringsfase (sjå Harmel & Svåsand, 1993, s. 71). Sidan institusjonalisering av nye høgreparti kan innverka på kva forhold parti og interesseorganisasjonar har (sjå blant anna Allern, 2013), kunne det vore interessant å sett nærare på denne prosessen for Forza Italia sidan etableringa i 1994. Rasjonell åtferd kan liggja bak ein slik institusjonaliseringsprosess. Det har eg ikkje drøfta her. Mine funn frå denne diskusjonen kan difor sjåast på som arbeidshypotesar for vidare studiar på dette feltet. Eg har med andre ord gjeve ein peikepinn på kva moment som kan vera relevante å drøfta i framtidige studiar av Forza Italias relasjon til organisasjonssamfunnet.

7.4 Avsluttande kommentar

Målet med dette kapittelet har vore å utforska dei fire viktigaste funna i kartlegginga. Dei to fyrste omhandla Det demokratiske partiet og eg søkte å diskutera kva som gjer at Det demokratiske partiet, trass strukturelle endringar, har ein ad-hoc-relasjon til ei rekkje interessegrupper og kvifor Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) framleis har ein privilegert posisjon i partiet. Kva som gjer at Forza Italia har relasjonar til organisasjonssamfunnet og kvifor partiet i størst grad har orientert seg mot næringslivsorganisasjonar vart diskutert i avsnitta om Forza Italia. Eg diskuterte funna i ljøs av kostnad- og nyttevurderingar forbunde med samarbeid. Eg har ikkje funne prov på at økonomisk støtte frå organisasjonssamfunnet til dei to politiske partia finst, og på grunn av omfattande statsstøtte argumenterer eg for at økonomisk støtte ikkje er eit avgjerande incentiv for samarbeid. Motsett finn eg at begge partia får ein viss del støtte frå organisasjonssamfunnet sine medlemmer i val. Trass nedgang har Det demokratiske partiet vesentleg støtte blant medlemene i fagforeininga, og særskilt røystar medlemmer i CGIL på partiet. Forza Italia får i størst grad støtte frå næringslivsorganisasjonane sine medlemmer. Felles for partia er at kostnadane ved samarbeid tilsynelatande er små. Eg finn på overordna plan at den låge grada av institusjonaliserte band som finst mellom dei to partia og interessegrupper, kan seiast å samsvara med dei fordelane og ulempene som er knytt til relasjonane. Det einaste potensielle avviket er det store omfanget av røyster frå medlemmer i CGIL til Det demokratiske partiet. Dette kunne gjeve grunn for meir institusjonaliserte band.

Diskusjonen for både Det demokratiske partiet og Forza Italia syner at ei drøfting av kostnad- og nyttevurderingar gjev ein god førebels peikepinn på kvifor dei to partia har dei relasjonane til interessegrupper som dei har. I konklusjonen i neste kapittel viser eg at min studie såleis føyer seg inn i rekkja av andre studiar som har kome til liknande konklusjonar. Ein diskusjon informert av rasjonell aktør-teori har difor vore fruktbar, men mine funn er likevel berre av førebels karakter. Eg har som nemnd ikkje hatt som mål å testa teorien eller på annan måte gje endelege svar på kva som formar relasjonane mellom mine to analyseiningar og interessegrupper. Mine funn bør likevel kunna brukast som arbeidshypotesar for andre studiar av italienske parti og interessegrupper. Diskusjonen av kostnad- og nyttevurderingar viste at andre teoretiske perspektiv enn mitt kan vera fruktbare utgangspunkt i framtidige studiar av relasjonen mellom parti og interessegrupper. Eg har med mitt rammeverk ikkje hatt mogelegheit til verken å drøfta desse eller sjå dei i samanheng med det rasjonelle

utgangspunktet eg har brukt. Eg har difor berre identifisert nokre slike teoretiske perspektiv som relevante for framtidige studiar: historisk og normativ institusjonalisme for diskusjonar om Det demokratiske partiet og parti-institusjonalisering for drøftingar om Forza Italia.

8 Konklusjon

Hovudmålet med denne oppgåva, formulert i den fyrste problemstillinga, har vore å kartleggja kva relasjonar Det demokratiske partiet og Forza Italia har til interessegrupper i dag. Det andre målet har vore å freista å forstå funna frå kartlegginga. I den fyrste delen av oppgåva diskuterte eg litteratur om partiutvikling for nye og gamle parti og føreliggjande empiri på relasjonen mellom parti og interessegrupper. I tillegg presenterte eg den italienske casen. Litteraturdiskusjonen viste at strukturelle endringar, som endra sysselsettingsmønster og teknologisk endring blir sett på som viktige drivkrefter i utviklinga av eldre parti som Det demokratiske partiet. Ifylgje litteraturen medverkar endringar på systemnivå til at parti har svake band til interessegrupper i dag og såleis har eit kontaktmønster som liknar på det som er assosiert med kartellpartiet (jamfør Katz & Mair, 1995). Strukturelle endringar i casen i Italia gjer at også Italia føyer seg inn i den generelle litteraturen om strukturelle endringar. Enkelte endringar i dei institusjonelle forholda i Italia, til dømes framvekst av omfattande statsstøtte, medverkar også til dette. Nye høgreparti som Forza Italia er omfatta av ein annan type litteratur, blant anna partifamilielitteraturen (Harmel & Svåsand, 1993). Denne litteraturen predikerer at dei grunnleggjande verdiane og oppbygginga av slike parti vil halda fram med å prega partiet. Sidan slike nye høgreparti ikkje har relasjonar til interessegrupper i utgangspunktet er forventninga difor at slike parti heller ikkje seinare etablerer kontakt med organisasjonssamfunnet. Forventningane til kva band Det demokratiske partiet og Forza Italia har til organisasjonssamfunnet i dag var difor relativt like, om enn på ulikt grunnlag: få eller ingen band til organisasjonssamfunnet.

For å kartleggja relasjonane utarbeidde eg eit analytisk rammeverk med utgangspunkt i Allern (2010) og Rasmussen og Lindeboom (2012) sine rammeverk. Overlappande organisatoriske strukturar, inter-organisatoriske band og uorganiserte band er dei tre hovudtypene av band i mitt rammeverk. Intervju med nøkkelinformantar og partivedtekter vart brukte som hovudkjelder for å kartleggja banda for kontakt.

Hovudfunn

Kartlegginga viste at Det demokratiske partiet både har inter-organisatoriske ad-hoc-band og uorganiserte band til interessegrupper og at Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidrarar (CGIL) framleis har ein privilegert plass i partiet. Partiet har ingen varige inter-

organisatoriske band for kontakt eller overlappende organisatoriske strukturar, og den totale nærleiken til dei organisasjonane partiet har koplingar til blir difor vurdert som moderat. Mitt datamateriale tyder på at partiet har breie relasjonar i arbeidslivssegmentet, medan breidda utanfor er noko meir avgrensa. Det demokratiske partiets relasjonar til organisasjonssamfunnet passar overeins med kontaktmønsteret skissert i «catch-all»-partiet. Sjølv om tidsperioden for mi oppgåve er 2000 til 2014, gjev ei kartlegging av dagens band eit innblikk i eventuelle endringar over tid i banda. Det demokratiske partiets band til organisasjonssamfunnet i dag viser ein viss kontinuitet frå relasjonane som Det kommunistiske partiet hadde tidleg i etterkrigstida ettersom ikkje-institusjonaliserte band framleis er norma. Eit anna uttrykk for kontinuitet er at Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) framleis har ein spesiell posisjon i partiet. Å studera heile tidsperioden frå 1945 til i dag ville gjeve eit klarare bilete av faktisk endring i enkeltband, og kunne i tillegg kasta ljøs over korleis vegen frå Det kommunistiske partiet til Det demokratiske partiet (eventuelt) har påverka partiets relasjonar til interessegrupper.

Funna for Forza Italia viste at partiet har nærast heilt like band for kontakt med interessegrupper som Det demokratiske partiet, nemleg inter-organisatoriske ad-hoc-band og uorganiserte band til fleire ulike interessegrupper. Heller ikkje Forza Italia har varige inter-organisatoriske band eller overlappende organisatoriske strukturar. Langs breiddedimensjonen viste intervjuet at partiet har relativt breie relasjonar i arbeidslivssegmentet, men smale utanfor. I tillegg synes næringslivsorganisasjonane å ha ein særskilt plass i partiet langs breiddedimensjonen. Til liks med Det demokratiske partiet fell difor også Forza Italia inn i relasjonsmønsteret assosiert med «catch-all»-partiet. Kartlegginga av Forza Italias band for kontakt viser at det har skjedd ei utvikling frå partiet vart stifta og fram til i dag. I tråd med verksemdmodellen hadde partiet ikkje relasjonar til organisasjonssamfunnet då det vart stifta. Det hadde difor vore verdifullt å kartleggja dei fyrste åra til Forza Italia for å undersøkje korleis banda mellom partiet og interessegrupper faktisk vart etablerte.

Etter å ha kartlagt banda mellom Det demokratiske partiet/Forza Italia i kapittel 6, søkte eg i kapittel 7 å utforska og forstå meir av fire sentrale funn. Ved å byggja bru mellom struktur- og aktørnivået i litteraturen om partiendring og ved å ta utgangspunkt i Kitschelts argument om rasjonell tilpassing til partikonkurransen, argumenterte eg for at ein diskusjon av mine funn, informert av rasjonell aktør-teori, ville vera eit fruktbart utgangspunkt for diskusjonen. Gjennom kostnad- og nyttevurderingar søkte eg å gje ein peikepinn på korleis ein kan forstå

dei italienske partias relasjonar til interessegrupper i dag. Diskusjonen antyda at kostnad- og nyttevurderingar kan medverka til å forstå funna frå kartlegginga for begge partia. I tillegg viste drøftinga at storleiken på fordelane og ulempene som partia har med relasjonane «matchar» institusjonaliseringsgrada på banda som eksisterer mellom partane. Drøftinga viste at dette gjaldt begge partia. Diskusjonen tok ikkje sikte på å testa teori, men heller ha ei utforskande form. Dei førebelse funna mine viste også at framtidige studiar kan ha nytte av å ha eit breiare teoretisk rammeverk enn det eg hadde.

Ettersom rammeverket mitt er avgrensa og eg har to analyseiningar i ein case, er det vanskeleg å generalisera funna mine utover den italienske konteksten. Kva relasjonar Forza Italia og Det demokratiske partiet har til interessegrupper kan likevel seia noko om korleis andre politiske parti i Italia samarbeider med interessegrupper. Sjølv om mine to analyseiningar deler enkelte grunnleggjande trekk (til dømes at dei er dei to største partia og vekslar på å vera regjeringsparti), er dei samstundes svært ulike. Det er difor grunn til å tru at desse partia sin måte å samarbeida med interessegrupper på også til dels gjeld andre parti i Italia⁵⁷. Studien min medverkar med andre ord til å fylla ein del av kunnskapsholet som tidlegare fantes på korleis parti og interessegrupper samarbeider i Italia i den andre republikken (1993-).

8.1 Og kva så?

I desse siste avsnitta i oppgåva gjev eg nokre avsluttande betraktningar kring meirverdien ved min studie.

Meirverdi for den empiriske litteraturen og teoriar om årsakssamanhengar

I tråd med det tidlegare empiriske studiar på relasjonen mellom parti og interessegrupper har funne (sjå også Allern & Bale, 2012a; Rasmussen & Lindeboom, 2012), viste mi kartlegging at Det demokratiske partiet ikkje har adoptert kontaktmønsteret skissert i kartellpartiet, men har eit kontaktmønster som i større grad liknar på det som er skissert i «catch-all»-

---

⁵⁷ Som nemnd tidlegare i oppgåva kan det faktum at mine to analyseiningar er dominerande parti på kvar si side i det italienske politiske systemet gjera at interessegrupper ser på desse som meir interessante for samarbeid. Dette spørsmålet vektlegg ikkje eg sidan eg har eit partifokus. Dette bør difor kartleggjast andre studiar som både ser på partia og interessegruppene sine motivasjonar for samarbeid.

partimodellen⁵⁸. Min studie underbyggjer difor denne litteraturen. Funna i denne oppgåva peikar med andre ord i retning av at partiutvikling ikkje kan forståast ut frå strukturelle forhold aleine (meir om det seinare i avsnittet). Mi kartlegging støttar vidare opp under argumentet om at litteraturen om nye høgreparti er for snever for å forstå slike parti sitt kontaktmønster til organisasjonssamfunnet. Eitt av kjenneteikna på partia i den høgre-populistiske partifamilien er svake band til interessegrupper. Dei få empiriske studiane som ser på relasjonar mellom nye høgreparti og interessegrupper viser likevel at også enkelte av desse partia har kontakt med organisasjonssamfunnet. At Forza Italia har relasjonar til interessegrupper underbyggjer difor denne litteraturen. Dette funnet har i tillegg nokre interessante implikasjonar for den tidlegare omtalte verksemdpartimodellen. Sidan diskusjonen i kapittel 7 antyder at Forza Italia har nytte av relasjonen til organisasjonssamfunnet, er det grunn til å tru at partiets kontakt med organisasjonssamfunnet tilfører partiet noko som marknadsundersøkingar, som i stor grad blir brukt av slike parti for å kommunisera med veljarane, ikkje kan gje. Ein kan tenkja seg at dette til dømes er ekspertise på ulike politikkfelt. I forlenging av dette finst det også argument som peikar i retning av at parti som liknar verksemdpartimodellen kan ha nytte av rutinemessig kontakt med organisasjonssamfunnet for å stå fram som meir kredible politiske alternativ i augo til dei andre partia i partisystemet. Nye høgreparti kan hos andre parti bli oppfatta som uortodokse. Å ha relasjonar til interessegrupper kan moderera slike syn sidan dei tradisjonelle partia ofte har slik kontakt med organisasjonssamfunnet. Som nemnd i kapittel 7 finst det argument som tyder på at verksemdpartimodellens fokus på eit distansert forhold til organisasjonssamfunnet fungerer betre på papir enn i den politiske kvardagen.

Min studie medverkar ikkje berre til å underbyggja tidlegare empiriske studiar på relasjonen mellom politiske parti og interessegrupper i etablerte demokrati. Studien er også eit tilskot til litteraturen som viser variasjon mellom og i land i korleis parti vel å organisera sine relasjonar til interessegrupper. Som nemnd i innleiinga til oppgåva har færre empiriske studiar blitt gjennomførte for Sør-Europa. Mine funn medverkar difor til å kasta ljøs over korleis parti i eitt av dei sør-europeiske landa samarbeider med organisasjonssamfunnet. At funna her samsvarer med dei som er gjort lenger nord i Europa er interessant, ettersom desse landa har

---

⁵⁸ Det er grunn til å argumentera for at Det demokratiske partiets forgjengarar også har hatt eit kontaktmønster som minner om det som er assosiert med «catch-all»-modellen. I den grad mitt avgrensa mål seier noko om breidde, synes breidda i dag å vera breiare enn det den har vore tidlegare. Dette er likevel som eit førebels funn å rekna og må studerast meir av andre.

ulike utgangspunkt kva gjeld relasjonar til interessegrupper (jamfør diskusjonane i kapittel 2 og 3). Den empiriske litteraturen for etablerte demokrati har difor fått tilskot av ein ny case frå Sør-Europa. Min studie har også kasta ljøs over to ulike «andlet» av dei to analyseiningane. Som kartlegginga viste kan det vera eit interessant utgangspunkt for framtidige studiar å sjå nærare på eventuelle forskjellar mellom partiorganisasjonen og parlamentsgruppa sine relasjonar til interessegrupper. Årsaka er at mitt datamateriale tyder på at parlamentsgruppene i Det demokratiske partiet og Forza Italia har noko meir intens kontakt med interessegruppene enn dei sentrale partiorganisasjonane.

I tillegg til å kasta ljøs over den empiriske litteraturen på relasjonen mellom politiske parti og interessegrupper, er fleire moment frå min studie også gode utgangspunkt for seinare studiar som tek sikte på å forstå meir av *kvifor* relasjonane mellom parti og interessegrupper er som dei er, både i Italia og i andre etablerte demokrati. For det fyrste har eg i denne oppgåva drøfta korleis strukturelle endringar innverkar på mindre institusjonaliserte band mellom politiske parti og interessegrupper. Som eg nemnde i samandraget til kapittel 6, tyder kartlegginga av banda i den italienske casen på at strukturelle endringar ikkje fører til at mindre institusjonaliserte band lettare blir oppløyste. Snarare synes mi kartlegging å peika i retning av at dei strukturelle endringane har mindre effekt på denne typen band enn dei meir institusjonaliserte banda. Dette er likevel å rekna som ei arbeidshypotese for vidare studiar. For å kasta meir ljøs over dette spørsmålet er det naudsynt å gjera studiar som ser på ulike kontekstar over tid. Dette er ein idé for andre forskingsprosjekt.

Som nemnd over kan min studie medverka til å nyansera diskusjonen om kor viktige strukturelle forhold og partifamilielitteraturen er for å forstå kontakt mellom parti og interessegrupper. Det gjeld sjølv om mitt mål ikkje har vore å testa denne teorien, noko som ville vore umogeleg berre ved å sjå på ein case. Diskusjonen om kostnad- og nyttevurderingar var noko avgrensa, men den antyder at vurderingar informerte av rasjonell aktør-teori kan kasta ljøs over eit parti sitt forhold til interessegrupper. Dette er også i tråd med kva tidlegare empiriske studiar har funne (sjå blant anna Allern et al., 2007, 2010). Dette syner at andre moment enn dei som er nemnde i litteraturen om strukturelle endringar eller partifamilielitteraturen medverkar til å forstå partias forhold til interessegrupper. Drøftinga i kapittel 7 viste i tillegg at framtidige studiar av dei Det demokratiske partiet og Forza Italias relasjonar til interessegrupper kan ha nytte av å leggja til grunn høvesvis historisk-institusjonalisme og parti-institusjonalisering i diskusjonar om årsaker til relasjonar. Dette er

også i tråd med andre studiar (sjå blant andre Allern et al., 2010). Med mitt avgrensa rammeverk har eg ikkje hatt mogelegheit for dette. For å forstå meir av relasjonane mellom parti og interessegrupper kan det i framtidige studiar også vera relevant å drøfta politisk avstand/nærleik og ideologi. I diskusjonen av funna mine peikte eg på at informantane meiner at politisk avstand/nærleik og ideologi er ein motivasjon for kontakt med organisasjonssamfunnet. Det er også éin av måtane å konseptualisera omgrepet relasjon på (sjå kapittel 4).

Som nemnd i kapittel 5 er institusjonelle forholda tenkt å kunna påverka eit parti sine relasjonar til organisasjonssamfunnet. Det demokratiske partiet og Forza Italia har like band for kontakt med interessegrupper i dag. Faktum at partia opererer i same institusjonelle kontekst medverkar truleg til dette, noko som informantane også påpeiker (Poppi, 2014 [intervju]; Scalfarotto, 2014 [intervju]). Dei viser til at kontaktmønsteret mellom parti og interessegrupper med lite institusjonaliserte band og uformell kontakt på individnivå er ein del av måten Italia som land fungerer på. Brotet i partisystemet tidleg på 1990-talet endra både premisa for valkonkurransen og partisystemet. Det er ikkje usannsynleg at overgangen frå den fyrste til den andre republikken representerer så grunnleggjande institusjonelle endringar at to ulike parti endar opp med å ha like relasjonar til interessegrupper. Sist, men ikkje minst, kan ein spørja seg om dei faktorane dei to partia har til felles, nemleg at dei begge er leiande parti på kvar si side i det politiske systemet, at dei begge er store parti og at dei vekslar på å sitte i regjering, medverkar til at partia i dag har like band for kontakt med organisasjonssamfunnet. I framtidige studiar av relasjonen mellom parti og interessegrupper er det difor grunn til å ta det institusjonelle rammeverket for parti og interessegrupper med i diskusjonen om kva som kan forma kontaktmønsteret.

Mine funn i ljøs av diskusjonen om konsept og mål

Som tidlegare nemnd kan noko av variasjonen i kva relasjonar parti har til interessegrupper skuldast måten forskarar vel å undersøkje denne relasjonen på. Mitt relasjonsomgrep har «kontakt» som utgangspunkt. Frå dette utarbeidde eg analytiske dimensjonar og operasjonaliseringar. Eg har difor berre sett på eitt moment av ein relasjon som har mange nyansar. Dette har også analysen til dels bore preg av. Fleire moment har vore vanskelege for meg å forklara. Til dømes var informantane si vurdering av partiets totale nærleik til organisasjonssamfunnet (nokre gonger) ulik frå dei banda dei akkurat hadde sagt at eksisterte.

Ei av årsakene til dette er truleg at mitt rammeverk er avgrensa. Det handlar truleg også om forskjellen mellom objektive mål på nærleik og informantane sin persepsjon av nærleik. I tillegg kan det tenkjast at informantane legg andre moment til grunn, til dømes kontaktfrekvens når dei vurderer total nærleik. Det tyder på at meir sofistikerte analysar baserte på meir data og meir fullstendige operasjonaliseringar må utarbeidast for å fanga opp all variasjon i forholdet mellom parti og interessegrupper. Dette må eg derimot overlata til andre å gjera. Meirverdien i mitt design ligg i at oppgåva har hatt eit tydeleg organisatorisk fokus, noko som har presentert ei tydeleg kartlegging.

Diskusjonen av uorganiserte band og band målt på individnivå viste at slike band, ifylgje mitt datamateriale, er dei mest vanlege mellom mine to analyseiningar og interessegrupper i dag. Valet mitt om å inkludera slike band i kartlegginga var difor riktig – trass i avgrensa datamateriale og mitt fokus på band som måler høgare grad av institusjonalisering. Til seinare studiar av Italia vil det difor vera interessant å utarbeida rammeverk som i endå større grad enn mitt spesifiserer slike lausare former for kontakt mellom parti og interessegrupper for å forstå meir av dei relasjonane som openbart er mest vanlege i Italia – nemleg dei lite institusjonaliserte og uformelle. Mitt rammeverk vart utarbeidd på bakgrunn av den komparative litteraturen, og utforminga av eit rammeverk som i større grad vektlegg uformelle band var utanfor rammene av denne oppgåva. Det er derimot eit godt utgangspunkt for framtidige studiar.

Mine funn i den italienske konteksten

Det demokratiske partiets forhold til Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar (CGIL) har fått mykje merksemd i denne oppgåva. Kartlegginga som tyder på at CGIL framleis har ein privilegert posisjon i Det demokratiske partiet er ikkje berre eit teoretisk interessant funn, men også eit funn av aktuell karakter. I desse dagar diskuterer toppleiinga i Det demokratiske partiet i kva grad partiet skal distansera seg frå CGIL. Den nye statsministeren frå og partileiaren i Det demokratiske partiet, Matteo Renzi, har fleire gonger teke til orde for at dei tette banda mellom CGIL og partiet skal løysast opp (Di Majo, 2013; Scalfarotto, 2014 [intervju]). Då datainnsamlinga mi vart gjort i februar 2014 hadde han berre vore partileiar nokre månader. I kva grad han vil lukkast med dette er difor enno eit ope spørsmål. Min diskusjon viste at partiet har nytte av å ha relasjonar til organisasjonssamfunnet ved at CGIL mobiliserer mange veljarar for partiet, samstundes som partiet tilsynelatande har

få kostnader ved denne kontakten. Renzi kan difor få ein vanskeleg jobb med å oppløysa banda. Når overgangen frå Venstredemokratane til Det demokratiske partiet i 2007 ikkje svekte CGIL sin posisjon i partiet betydeleg, kan det vera vanskeleg å sjå føre seg at ein enkelt partileiar skal makta å løysa opp banda. Dette blir eit interessant moment å følgja med på. Skulle Renzi lukkast med planane sine, vil det i tilfelle innebera at Det demokratiske partiet og Forza Italia får endå meir like relasjonar til organisasjonssamfunnet.

I kapittel 1 argumenterte eg for at ei kartlegging av og ein diskusjon om dei banda som eksisterer mellom parti og interessegrupper i dag kan medverka til ei vurdering av korleis det italienske demokratiet fungerer. Eitt av dei særskilte trekka ved Italia som kontekst er den låge tillita folk flest har til det politiske systemet. Mine funn viser at partia brukar mandatet sitt som mellomledd mellom folk og styresmakter. Begge partia involverer interessegrupper og med det folk flest i arbeidet sitt. Samstundes gjer dei dette på ein lite forplikande måte. På eit vis er italienske parti sine relasjonar til interessegrupper mindre kontroversielle enn i enkelte andre land, til dømes i Storbritannia eller Noreg. Der er kontakten mellom det sosialdemokratiske partiet og fagrørsla framleis tett og difor gjenstand for kritikk (sjå til dømes Allern et al., 2010; Rasmussen & Lindeboom, 2012). Ein parallell i den italienske casen er Det demokratiske partiet sine relasjonar til Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidrarar (CGIL). Med mitt datamateriale er det, som tidlegare nemnd, vanskeleg å seia om Det demokratiske partiet må tola kritikk for denne relasjonen. Dei som vektlegg pluralisme i eit demokrati vil truleg vera negative til den. I eit meir normativt demokratiperspektiv er eit betimeleg spørsmål om dei italienske partia i *for liten grad* har relasjonar til interessegrupper, og at noko av folks misnøye med partia kan relaterast til dette. Nokre av informantane meinte at samarbeidet med interessegrupper burde vera noko tettare, men utan at partia let seg diktera av interessegruppene (Folena, 2014 [intervju]; Forza Italia, 2014a [intervju]). Det kan difor tenkjast at tettare relasjonar *kunne* ha auka folks tillit til det politiske systemet. Dette er eit spørsmål som har interessante implikasjonar. Ein idé til vidare komparative studiar er difor å undersøkje i kva grad nivået av tillit til det demokratiske systemet varierer med måten interessegruppene er integrerte i dette systemet på.

Fleire stader gjennom oppgåva har eg nemnd at det italienske politiske systemet har sett store korrupsjonsskandalar og har hatt innslag av patronage og klientilisme. I diskusjonen om økonomisk støtte til partia frå interessegrupper nemnde eg at rekneskapane i liten grad gjev tydelege svar på kven partiet faktisk får pengar frå. Ifylgje Transparency International er

pengestraumen i politikken i Italia lite gjennomiktig (Transparency International, 2014). Tidlegare i oppgåva har eg drøfta Shefter (1977) sitt argument om at patronage er den eine av to måtar eit parti kan sikra seg støtte på – det andre er kontakt med organisasjonssamfunnet. Min studie har ikkje søkt å gje endelege svar på dette, men ettersom Italia har ei historie med slike praksisar i politikken (sjå blant anna Van Biezen & Kopecký, 2014), er Shefter si hypotese eit interessant utgangspunkt for framtidige studiar av relasjonen mellom parti og interessegrupper i Italia. Som fylgje av vanskaner med å dokumentera pengestrømmen i italiensk politikk, er dette også ein variabel som i andre studiar av relasjonen mellom parti og interessegrupper bør få større merksemd enn eg har hatt mogelegheit til å gje her.

Avsluttande merknader

Eg starta denne oppgåva med å visa til at relasjonen mellom politiske parti og interessegrupper av fleire forskarar blir trekt fram som viktig for å forstå både korleis politiske avgjerder blir fatta og korleis demokratiske styresett fungerer. I denne oppgåva har fokuset vore på å kartleggja Det demokratiske partiet og Forza Italia sine relasjonar til organisasjonssamfunnet og freista å forstå kvifor dei har dei banda for kontakt som dei har. Eg har difor ikkje sett på i kva grad banda påverkar dei politiske avgjerdene kvart av partia fattar, unnateke når eg eit par stader har nemnd at informantane meiner interessegruppene kan ha noko innverknad på det partiet avgjer (Folena, 2014 [intervju]; Forza Italia, 2014a [intervju]; Migliori, 2014 [intervju]; Scalfarotto, 2014 [intervju]). Eit sentralt spørsmål for framtidige studiar er med andre ord kor stor betyding (viss nokon) relasjonen mellom parti og interessegrupper har på dei politiske avgjerdene som blir fatta – både i den sentrale partiorganisasjonen og i parlamentsgruppene, både i Italia og i andre etablerte demokrati. Eit anna spørsmål som vil vera interessant å undersøkje er om ulik institusjonalisering av band påverkar interessegruppene si gjennomslagskraft i partia. Er låg institusjonalisering av band det same som at interessegruppene ikkje får gjennomslag? Min studie vil i slike eventuelle framtidige forskingsprosjekt (av den italienske casen) kunna vera eit fruktbart utgangspunkt.

Litteraturliste

- Acocella, Giuseppe. (2010). *Storia della CISL* (6 utg.). Roma: Il Poligono Editore.
- Agence France-Presse. (2014, 06.05). "Silvio Berlusconi Corruption Trial Begins in Naples", *The Guardian*. Lastet ned fra <http://www.theguardian.com/world/2014/feb/11/silvio-berlusconi-corruption-trial-begins-naples>
- Allern, Elin Haugsgjerd. (2007). *Parties, Interest Groups and Democracy. Political Parties and their Relationship with Interest Groups in Norway*. (Phd), University of Oslo, Oslo.
- Allern, Elin Haugsgjerd. (2010). *Political Parties and Interest Groups in Norway*. Colchester: ECPR Press.
- Allern, Elin Haugsgjerd. (2013). "The Contemporary Relationship of 'New Left' and 'New Right' Parties with Interest Groups: Exceptional or Mainstream? The Case of Norway's Socialist Left and Progress Party". *Scandinavian Political Studies*, 36(1), 67-90.
- Allern, Elin Haugsgjerd, Aylott, Nicholas, & Christiansen, Flemming Juul. (2007). "Social Democrats and Trade Unions in Scandinavia: The Decline and Persistence of Institutional Relationships". *European Journal of Political Research*, 46, 607-635.
- Allern, Elin Haugsgjerd, Aylott, Nicholas, & Christiansen, Flemming Juul. (2010). "Scenes From a Marriage: Social Democrats and Trade Unions in Scandinavia" *CVAP Working Paper Series* (Vol. Number 2). København: Centre for Voting and Parties, University of Copenhagen.
- Allern, Elin Haugsgjerd, & Bale, Tim. (2012a). "Conclusion: Qualifying the Common Wisdom". *Party Politics*, 18(1), 99-106.
- Allern, Elin Haugsgjerd, & Bale, Tim. (2012b). "Political Parties and Interest Groups: Disentangling Complex Relationships". *Party Politics*, 18(1), 7-25.
- Andersen, Svein S. (1997). *Case-studier og generalisering. Forskningsstrategi og design*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Andersen, Svein S. (2006). "Aktiv informantintervjuing". *Norsk statsvitenskapelig tidsskrift*, 3, 278-298.

- Anthonsen, Mette, Lindvall, Johannes, & Schmidt-Hansen, Ulrich. (2011). "Social Democrats, Unions and Corporatism: Denmark and Sweden Compared". *Party Politics*, 17(1), 118-134.
- Art, David. (2008). "The Organizational Origins of the Contemporary Radical Right: The Case of Belgium". *Comparative Politics*, 40(4), 421-440.
- Barbacetto, Gianni, Gomez, Peter, & Travaglio, Marco. (2002). *Mani Pulite: La vera storia: Da Mario Chiesa a Silvio Berlusconi*. Roma: Editori Riuniti.
- Bellucci, Paolo, & Heath, Oliver. (2012). "The Structure of Party-Organization Linkages and the Electoral Strength of Cleavages in Italy, 1963-2008". *British Journal of Political Science*, 42(1), 107-135.
- Bellucci, Paolo, Maraffi, Marco, & Segatti, Paolo. (2000). *Pci, Pds, Ds. La trasformazione dell'identità politica della sinistra di governo*. Roma: Donzelli Editore.
- Bellucci, Paolo, & Segatti, Paolo. (2010). *Votare in Italia: Dall'appartenenza alla scelta*. Bologna: Il Mulino.
- Berntzen, Einar. (2008). "Italia". I K. Heidar, E. Berntzen & E. Bakke (Red.), *Politikk i Europa*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Birenbaum, Guy. (1992). *Le Front National en Politique*. Paris: Balland.
- Bordandini, Paola, Virgilio, Aldo Di, & Raniolo, Francesco. (2008). "The Birth of a Party: The Case of the Italian Partito Democratico". *South European Society and Politics*, 13(3), 303-324.
- Bryman, Alan. (2004). *Social Research Methods* (2 utg.). Oxford: Oxford University Press.
- Bull, Martin J., & Newell, James L. (2005). *Italian Politics. Adjustment Under Duress*. Cambridge: Polity Press.
- Caramani, Daniele. (2004). *The Nationalization of Politics. The Formation of National Electorates and Party Systems in Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- CGIL. (2013). "Iscritti e tesseramento CGIL". Lastet ned 09.01, 2014, fra <http://www.cgil.it/CGIL/Tesseramento/>
- Christiansen, Flemming J. (2012). "Organizational De-Integration of Political Parties and Interest Groups in Denmark". *Party Politics*, 18(1), 27-43.
- CISL. (2013). "Chiusura tesseramento 2013". Lastet ned 06.05, 2014, fra <http://www.cisl.it/Sito->

[Tesseracto.nsf/Documenti/094C649ACDCDD4A8C1257188004BC3FB/\\$File/regi-
oni2013.pdf](https://tesseracto.nsf/Documenti/094C649ACDCDD4A8C1257188004BC3FB/$File/regi-
oni2013.pdf)

- Clark, Martin. (1996). *Modern Italy 1871-1995*. London and New York: Longman.
- Constantelos, John. (2001). "Italy: The Erosion and Demise of Party Dominance". I C. S. Thomas (Red.), *Political Parties and Interest Groups. Shaping Democratic Governance*. London: Lynne Rienner Publisher.
- Di Majo, Alberto. (2013, 12.12.2013). "Renzi dichiara guerra ai sindacalisti della Cgil", *IlTempo.it*. Lastet ned fra <http://www.iltempo.it/politica/2013/12/12/taglio-ai-permessi-sindacali-renzi-dichiara-guerra-alla-cgil-1.1197960>
- Di Nicola, Primo. (2010, 22.07). "Partiti, le tabelle dei costi dal 1994 a oggi", *L'Espresso*. Lastet ned fra <http://espresso.repubblica.it/dettaglio/tabelle-costi-dal-94-a-oggi/2131101>
- Diamanti, Ilvo. (2007). "The Italian Centre-Right and Centre-Left: Between Parties and 'the Party'". *West European Politics*, 30(4), 733-762.
- Dinmore, Guy. (2013, 08.05). "Weakened Berlusconi Relaunches Forza Italia", *Financial Times*. Lastet ned fra <http://www.ft.com/cms/s/0/a54bc21a-4ec7-11e3-a6f4-00144feabdc0.html#axzz316ylHe8y>
- Duverger, Maurice. (1959). *Political Parties. Their Organization and Activity in the Modern State*. London: Methuen & Co. Ltd.
- Duverger, Maurice. (1972). *Party Politics and Pressure Groups. A Comparative Introduction*. London: Nelson.
- Duverger, Maurice. (1990). "Caucus and Branch, Cadre Parties and Mass Parties". I P. Mair (Red.), *The West European Party Systems*. Oxford: Oxford University Press.
- Feltrin, Paolo. (1991). "Partiti e sindacati: Simbiosi o dominio?". I L. Morlino (Red.), *Costruire la democrazia*. Bologna: Il Mulino.
- Ferrante, Massimo. (1998). "Transizione di regime e interessi imprenditoriali in Italia". *Rivista Italiana di Scienza Politica*, 28(1), 81-118.
- Fosse, Andreas. (2011, 03.05). "Korrupsjonen får Europa til å vakle ", *E24*. Lastet ned fra <http://e24.no/makro-og-politikk/korrupsjonen-faar-europa-til-aa-vakle/20127404>
- Giannetti, Daniela, & Mulé, Rosa. (2006). "The Democratici di Sinistra: In Search of a New Identity". *South European Society and Politics*, 11(3-4), 457-475.
- Giugni, Lilia, & Lazar, Marc. (2013). "The 2013 Italian Elections in Historical Perspective". *Contemporary Italian Politics*, 5(2), 149-165.

- Gundle, Stephen, & O'Sullivan, Noëlleanne. (1996). "The Mass Media and the Political Crisis". I S. Gundle & S. Parker (Red.), *The New Italian Republic: From the Fall of the Berlin Wall to Berlusconi*. London: Routledge.
- Harmel, Robert, & Svåsand, Lars. (1993). "Party Leadership and Party Institutionalisation: Three Phases of Development". *West European Politics*, 16(2), 67-88.
- Hopkin, Jonathan, & Ignazi, Piero. (2008). "Newly Governing Parties in Italy: Comparing the PDS/DS, Lega Nord and Forza Italia". I K. Deschouwer (Red.), *New Parties in Government*. London: Routledge.
- Hopkin, Jonathan, & Paolucci, Caterina. (1999). "The Business Firm Model of Party Organisation: Cases From Spain and Italy". *European Journal of Political Research*, 35(3), 307-339.
- Howell, Chris. (2001). "The End of the Relationship Between Social Democratic Parties and Trade Unions?". *Studies in Political Economy*, 65, 7-37.
- Ignazi, Piero. (2008). *Partiti politici in Italia. Da Forza Italia al Partito democratico*. Bologna: Il Mulino.
- ILO. (2002). *Key Indicators of the Labour Market* (3 utg.). Geneva: International Labour Office.
- Inglehart, Ronald, & Norris, Pippa. (2004). *Sacred and Secular. Religion and Politics Worldwide*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Istat. (2013). "Il benessere equo e sostenibile in Italia". Roma: Istat.
- Karasimeonov, Georgi. (2005). "Internal Party Democracy. The Case of Four Major Political Parties in Bulgaria". I G. Karasimeonov (Red.), *Organizational Structures and Internal Party Democracy in South Eastern Europe* Sofia: Gorex Press.
- Katz, Richard S., & Mair, Peter. (1992). "Introduction: The Cross-National Study of Party Organizations". I R. S. Katz & P. Mair (Red.), *Party Organizations: A Data Handbook*. London: Sage Publications.
- Katz, Richard S., & Mair, Peter. (1993). "The Evolution of Party Organizations in Europe: Three Faces of Party Organization". *American Review of Politics*, 14, 593-617.
- Katz, Richard S., & Mair, Peter. (1995). "Changing Models of Party Organization and Party Democracy: The Emergence of the Cartel Party". *Party Politics*, 1(1), 5-28.
- Katz, Richard S., & Mair, Peter. (2002). "The Ascendancy of the Party in Public Office: Party Organizational Change in Twentieth-Century Democracies". I R. Gunther, J. R.

- Montero & J. J. Linz (Red.), *Political Parties. Old Concepts and New Challenges*. Oxford: Oxford University Press.
- Key, Valdimer O. (1942). *Politics, Parties and Pressure Groups*. New York: Thomas Y. Crowell.
- Kirchheimer, Otto. (1966). "The Transformation of the Western European Party Systems". I J. LaPalombara & M. Weiner (Red.), *Political Parties and Political Development*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kirchheimer, Otto. (1990). "The Catch-All Party". I P. Mair (Red.), *The West European Party Systems*. Oxford: Oxford University Press.
- Kitschelt, Herbert. (2006). "Movement Parties". I R. S. Katz & W. Crotty (Red.), *Handbook of Party Politics*. London: Sage Publications.
- Koff, Sondra Z., & Koff, Stephen P. (2000). *Italy. From the First to the Second Republic*. London: Routledge.
- Krouwel, André. (2006). "Party Models". I R. S. Katz & W. Crotty (Red.), *Handbook of Party Politics*. London: Sage Publications.
- Kvale, Steinar, & Brinkmann, Svend. (2009). *Det kvalitative forskningsintervjuet*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- La Repubblica. (2013, 06.05). "Elezioni, più di 51 milioni di italiani alle urne. Per le regionali voteranno 13 milioni di elettori". Lastet ned fra http://www.repubblica.it/politica/2013/01/07/news/elezioni_pi_di_51_milioni_di_italiani_alle_urne_per_le_regionali_voteranno_13_milioni_di_elettori-50063094/
- Lanzalaco, Luca. (1993). "Interest Groups in Italy: From Pressure Activity to Policy Networks". I J. J. Richardson (Red.), *Pressure Groups*. Oxford: Oxford University Press.
- LaPalombara, Joseph. (1955). "The Political Role of Organized Labor in Western Europe". *The Journal of Politics*, 17(1), 59-81.
- LaPalombara, Joseph. (1964). *Interest Groups in Italian Politics*. Princeton: Princeton University Press.
- Latella, Maria. (1994, 22.11). "Berlusconi: Forza Italia sono io", *Corriere della sera*.
- Levy, Jack S. (2008). "Case Studies: Types, Designs and Logics of Inference". *Conflict Management and Peace Science*, 25(1), 1-18.

- Maraffi, Marco, Schadee, Hans M.A., & Vezzoni, Christiano. (2011). "Le fratture sociali: classe, religione, territorio". I P. Bellucci & P. Segatti (Red.), *Votare in Italia: 1968-2008*. Bologna: Il Mulino.
- Martinelli, Alberto. (1980). "Organized Business and Italian Politics: Confindustria and the Christian Democrats in the Postwar Period". I P. Lange & S. Tarrow (Red.), *Italy in Transition: Conflict and Consensus*. London: Frank Cass & Co. Ltd.
- Mascitelli, Bruno, & Zucchi, Emiliano. (2006). "Whither the Democratici di Sinistra?". *Journal of Southern Europe and the Balkans Online*, 8(2), 201-215.
- Morlino, Leonardo. (1998). *Democracy Between Consolidation and Crisis: Parties, Groups, and Citizens in Southern Europe*. Oxford: Oxford University Press.
- Morlino, Leonardo. (2006). "Le tre fasi dei partiti italiani". I L. Morlino & M. Tarchi (Red.), *Partiti e caso italiano*. Bologna: Il Mulino.
- Mudde, Cas. (2004). "The Populist Zeitgeist". *Government and Opposition*, 39, 541-563.
- Müller, Wolfgang C. (2002). "Parties and the Institutional Framework". I K. R. Luther & F. Müller-Rommel (Red.), *Political Parties in the New Europe*. Oxford: Oxford University Press.
- Newell, James L. (2009). *The Politics of Italy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Newell, James L., & Bull, Martin (2007). "Party Organisations and Alliances in Italy in the 1990s: A Revolution of Sorts". *West European Politics*, 20(1), 81-109.
- Norris, Pippa. (2004). "Building Political Parties. Reforming Legal Regulations and Internal Rules" *Report commissioned by International IDEA*. Cambridge: Harvard University.
- OECD. (2014). "Trade Union Density". Lastet ned 27.03, 2014, fra http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=UN_DEN#
- Pacini, Maria Chiara. (2009). "Public Funding of Political Parties in Italy". *Modern Italy*, 14(2), 183-202.
- Pacini, Maria Chiara, & Piccio, Daniela Romee. (2012). "Party Regulation in Italy and its Effects" *The Legal Regulation of Political Parties. Working paper 26*.
- Padgett, Stephen, & Paterson, William. (1991). *A History of Social Democracy in Postwar Europe*. London: Longman.
- Pasquino, Gianfranco. (1980). "Italian Christian Democracy: A Party for all Seasons?". I P. Lange & S. Tarrow (Red.), *Italy in Transition: Conflict and Consensus*. London: Frank Cass.

- Pasquino, Gianfranco. (1989). "Unregulated Regulators: Parties and Party Government". I P. Lange & M. Regini (Red.), *State, Market and Social Regulation: New Perspectives on Italy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Pasquino, Gianfranco. (2003). "A Tale of Two Parties: Forza Italia and the Left Democrats". *Journal of Modern Italian Studies*, 8(2), 197-215.
- Patridge, Hilary. (1998). *Italian Politics Today*. Manchester and New York: Manchester University Press.
- Piazza, James. (2001). "De-Linking Labor: Labor Unions and Social Democratic Parties under Globalization". *Party Politics*, 7(4), 413-435.
- Poguntke, Thomas. (2002). "Party Organizational Linkage: Parties Without Firm Social Roots?". I K. R. Luther & F. Müller-Rommel (Red.), *Political Parties in the New Europe. Political and Analytical Challenges*. Oxford: Oxford University Press.
- Poguntke, Thomas. (2006). "Political Parties and Other Organizations". I R. S. Katz & W. Crotty (Red.), *Handbook of Party Politics*. London: SAGE Publications.
- Quinn, Thomas. (2002). "Block Voting in the Labour Party: A Political Exchange Model". *Party Politics*, 8(2), 207-226.
- Raniolo, Francesco. (2006). "Forza Italia: A Leader With a Party". *South European Society and Politics*, 11(3-4), 439-455.
- Rasmussen, Anne, & Lindeboom, Gert-Jan. (2012). "Interest Group-Party Linkage in the Twenty-first Century: Evidence from Denmark, the Netherlands and the United Kingdom". *European Journal of Political Research*, 52(264-289), 26.
- Ruzza, Carlo. (2010). "Italy: The Political Right and Concepts of Civil Society". *Journal of Political Ideologies*, 15(3), 259-271.
- Saalfeld, Thomas, & Strøm, Kaare. (Komande). "Political Parties and Legislators". I S. Martin, T. Saalfeld & K. Strøm (Red.), *Oxford Handbook of Legislative Studies*. Oxford: Oxford University Press.
- Sartori, Giovanni. (1976). *Parties and Party Systems: A Framework for Analysis*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schattschneider, Elmer E. (1942). *Party Government*. New York: Farrar and Rinehart.
- Schmitter, Philippe C. (2001). "Parties Are Not What They Once Were". I L. Diamond & R. Gunther (Red.), *Political Parties and Democracy*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

- Seldon, Anthony, & Pappworth, Joanna. (1983). *By Word of Mouth: Elite Oral History*. London: Methuen Publishing.
- Seton-Watson, Christopher. (1967). *Italy from Liberalism to Fascism 1870-1925*. London: Methuen and Co.
- Shefter, Martin. (1977). "Party and Patronage: Germany, England and Italy". *Politics Society*, 7, 403-451.
- Stavenes, Torill. (2013). *"Eit lukkeleg ekteskap? Ein analyse av det fagleg-politiske samarbeidet mellom LO og Ap etter 2005"*. Emneoppgåve i Scandinavian Democracy, STV 4348b. Levert 14.10.2013. Institutt for statsvitenskap. Universitetet i Oslo.
- Strøm, Kaare, & Müller, Wolfgang C. (1999). "Political Parties and Hard Choices". I W. C. Müller & K. Strøm (Red.), *Policy, Office or Votes? How Political Parties in Western Europe Make Hard Decisions*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Sundberg, Jan. (2001). *Partier och interesseorganisationer i Norden*. København: Nordisk ministerråd.
- Tansey, Oisín. (2007). "Process Tracing and Elite Interviewing: A Case for Non-probability Sampling". *PS: Political Science & Politics*, 40(04), 765-772.
- Tarrow, Sidney. (2010). "The Strategy of Paired Comparison: Toward a Theory of Practice". *Comparative Political Studies*, 43(2), 230-259.
- Thomas, Clive S. (2001a). "Preface". I C. S. Thomas (Red.), *Political Parties and Interest Groups: Shaping Democratic Governance*. Boulder: Lynne Rienner.
- Thomas, Clive S. (2001b). "Studying the Political Party - Interest Group Relationship". I C. S. Thomas (Red.), *Political Parties and Interest Groups. Shaping Democratic Governance*. Boulder: Lynne Rienner Publishers
- Thomas, Clive S. (2001c). "Toward a Systematic Understanding of Party Group Relations in Liberal Democracies". I C. S. Thomas (Red.), *Political Parties and Interest Groups. Shaping Democratic Governance*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Thomas, Clive S., & Hrebennar, Ronald J. (1999). "Interest Groups in the State". I V. Grey, R. Hanson, L. & H. Jacob (Red.), *Politics in the American States: A Comparative Analysis*. Washington, DC: CQ.
- Tonello, Fabrizio. (2007). "The Italian Media Landscape". I G. Terzis (Red.), *European Media Governance: National and Regional Dimensions*. Bristol: Intellect Books.
- Transparency International. (2014). "Corruption Challenges". Lastet ned 03.05, 2014, fra http://www.transparency.org/country#ITA_Overview

- UIL. (2011). "Il tesseramento". Lastet ned 06.05, 2014, fra <http://www.uil.it/organizzazione/iscritti.htm>
- Van Biezen, Ingrid. (2005). "On the Theory and Practice of Party Formation and Adaptation in New Democracies". *European Journal of Political Research*, 44(1), 147-174.
- Van Biezen, Ingrid, & Kopecký, Petr. (2014). "The Cartel Party and the State: Party-State Linkages in European Democracies". *Party Politics*, 20(2), 170-182.
- Verge, Tània. (2012). "Party Strategies Towards Civil Society in New Democracies. The Spanish Case". *Party Politics*, 18(1), 45-60.
- Von Beyme, Klaus. (1985). *Political Parties in Western Democracies*. Aldershot: Gower.
- Wallerstein, Michael, & Western, Bruce. (2000). "Unions in Decline? What has Changed and Why?". *Annual Review of Political Science*, 3, 355-377.
- Warner, Carolyn M. (2000). *Confessions of an Interest Group*. Princeton: Princeton University Press.
- White, John Kenneth. (2006). "What is a Political Party?". I R. S. Katz & W. Crotty (Red.), *Handbook of Party Politics*. London: Sage.
- Wilson, Graham K. (1990). *Interest Groups*. Oxford: Blackwell.
- Yardley, Jim. (2013, 07.05). "Berlusconi Expelled From Senate in Italy After 2 Decades in Government", *New York Times*. Lastet ned fra http://www.nytimes.com/2013/11/28/world/europe/berlusconi-expelled-from-senate-in-italy.html?_r=0
- Yishai, Yael. (1995). *"Interest Groups and Political Parties: The Odd Couple"*. Paper presentert ved Annual meeting of the Americal Political Science Association, Chicago.
- Yishai, Yael. (2001). "Bringing Society Back in: Post-Cartel Parties in Israel". *Party Politics*, 7(6), 667-687.

Vedlegg

Vedlegg 1: Oversikt over eige datamateriale

Oversikt over informantar i partia

Informantar	Parti	Tittel	Intervjudato
Ivan Scalfarotto	Det demokratiske partiet	Parlamentarikar	04.02.2014
Marina Sereni	Det demokratiske partiet	Parlamentarikar (og visepresident i underhuset)	05.02.2014
Pietro Folena	Venstredemokratane/Det demokratiske venstrepartiet og Det kommunistiske partiet	Parlamentarikar og verv i den sentrale organisasjonen	03.02.2014 og 10.02.2014
Pierluca Pucci Poppi	(Tidl.) Forza Italia	Tidlegare rådgjevar	06.02.2014
Anonym*	Forza Italia		05.02.2014
Riccardo Migliori	Fridomens folk (i dag høyrer han til Det nye sentrum-høgre, Nuovo Centrodestra)	Parlamentarikar	12.02.2014

*I løpande tekst referert til som (Forza Italia, 2014a [intervju]).

Oversikt over informantar i fagrørsla

Informant	Fagforeining	Tittel	Intervjudato
Marcello Gargiulo	Den italienske hovudsamanslutningar av fagforeiningar for arbeidarar, CISL	Assistent til generalsekretæren	03.02.2014
Massimo Gibelli	Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar, CGIL	Talsmann for generalsekretæren	07.02.2014
Antonio Focillo	Den italienske arbeidsunionen, UIL	Nasjonal organisasjonssekretær	04.02.2014

Partivedtekter Forza Italia

Forza Italia. (1994). *Partivedtekter*. Tilgjengelege ved Universitetet i Pisa.
Forza Italia. (1997). *Partivedtekter*. Tilgjengelege ved Universitetet i Pisa.
Forza Italia. (1998). *Partivedtekter*. Tilgjengelege ved Universitetet i Pisa.
Forza Italia. (2014b). *Partivedtekter*. Tilgjengelege ved Universitetet i Pisa.
Fridomens folk. (2009). *Partivedtekter*. Tilgjengelege ved Universitetet i Pisa.

Partivedtekter Det demokratiske partiet

Det demokratiske partiet. (2012a). *Partivedtekter*. Tilgjengelege ved Universitetet i Pisa.

Det demokratiske venstrepartiet. (1991). *Partivedtekter*. Tilgjengelege ved Universitetet i Pisa.

Det demokratiske venstrepartiet. (1997). *Partivedtekter*. Tilgjengelege ved Universitetet i Pisa.

Venstredemokratane. (2000). *Partivedtekter*. Tilgjengelege ved Universitetet i Pisa.

Venstredemokratane. (2005). *Partivedtekter*. Tilgjengelege ved Universitetet i Pisa.

Rekneskap

Det demokratiske partiet. (2008). *Rendiconto dell'esercizio chiuso al 31.12.2008*. Rekneskap. Lastet ned fra <http://www.partitodemocratico.it/doc/239177/bilancio2008.htm>

Det demokratiske partiet. (2009). *Rendiconto dell'esercizio chiuso al 31.12.2009*. Rekneskap. Lastet ned fra <http://www.partitodemocratico.it/doc/239045/bilancio2009.htm>

Det demokratiske partiet. (2010). *Rendiconto dell'esercizio chiuso al 31.12.2010*. Rekneskap. Lastet ned fra <http://www.partitodemocratico.it/doc/239048/bilancio2010.htm>

Det demokratiske partiet. (2011). *Rendiconto dell'esercizio chiuso al 31.12.2011*. Rekneskap. Lastet ned fra <http://www.partitodemocratico.it/doc/239052/bilancio2011>

Det demokratiske partiet. (2012b). *Rendiconto per l'esercizio chiuso al 31.12.2012*. Rekneskap. Lastet ned fra <http://www.partitodemocratico.it/doc/256719/bilancio2012>

La Gazzetta Ufficiale. (2003). *Rendiconti dei partiti e movimenti politici per l'esercizio 2002 (art. 8 della legge 2 gennaio 1997, n. 2)*. Nr. 268. Rekneskap for Venstredemokratane og Forza Italia. Lastet ned fra <http://www.gazzettaufficiale.biz/atti/2003/20030268/03A10937.htm>

La Gazzetta Ufficiale. (2005). *Rendiconti dei partiti e movimenti politici per l'esercizio 2004 (articolo 8 della legge 2 gennaio 1997, n. 2)*. Nr. 247. Rekneskap for Venstredemokratane og Forza Italia. Lastet ned fra <http://www.gazzettaufficiale.biz/atti/2005/20050247/05A09600.htm>

La Gazzetta Ufficiale. (2007). *Rendiconti dei partiti e movimenti politici per l'esercizio 2006 (articolo 8 della legge 2 gennaio 1997, n. 2)*. Nr. 281. Rekneskap for Venstredemokratane og Forza Italia. Lastet ned fra <http://www.gazzettaufficiale.biz/atti/2007/20070281/07A08977.htm>

La Gazzetta Ufficiale. (2009). *Rendiconti dei partiti e movimenti politici per l'esercizio 2008*. Nr. 269. Rekneskap for Forza Italia. Lastet ned fra <http://www.gazzettaufficiale.biz/atti/2009/20090269/09A11537.htm>

La Gazzetta Ufficiale. (2011). *Rendiconti dei partiti e movimenti politici per l'esercizio 2010 (articolo 8 della legge 2 gennaio 1997, n. 2)*. Nr. 254. Rekneskap for Fridomens folk. Lastet ned fra <http://www.gazzettaufficiale.biz/atti/2011/20110254/11A13850.htm>

La Gazzetta Ufficiale. (2012a). *Rendiconti dei partiti e movimenti politici per l'esercizio 2012 (art. 8 della legge 2 gennaio 1997, n. 2)*. Rekneskap for Fridomens folk. Lastet ned fra http://www.gazzettaufficiale.it/atto/serie_generale/caricaDettaglioAtto/originario?atto.dataPubblicazioneGazzetta=2013-10-09&atto.codiceRedazionale=13A07932&elenco30giorni=true

La Gazzetta Ufficiale. (2012b). *Rendiconto del Popolo della Libertà esercizio 2011*. Nr. 248. Rekneskap for Fridomens folk. Lastet ned fra <http://www.astrid-online.it/--il-siste/Documenti/Rendiconti/Il-Popolo-della-Liberta.pdf>

Vedlegg 2: Italienske parti og interessegrupper: Norske namn

Det demokratiske partiet

År	Italiensk namn	Norsk omsetjing	Kortnamn
1921-1991	Partito Comunista Italiano (PCI)	Det kommunistiske partiet (PCI)	Kommunistane
1991-1998	Partito Democratico della Sinistra (Pds)	Det demokratiske venstrepartiet (Pds)	
1998-2007	Democratici di Sinistra (Ds)	Venstredemokratane (Ds)	Venstredemokratane
2007-	Partito Democratico (PD)	Det demokratiske partiet (PD)	Demokratane

Forza Italia

År	Italiensk namn	Norsk omsetjing
1994-2009	Forza Italia (FI)	Forza Italia
2009-2013	Il Popolo della Libertà (PdL)	Fridomens folk
2013-	Forza Italia (FI)	Forza Italia

Italienske interessegrupper nemnde i oppgåva, fordelt på kategori

Italiensk namn	Norsk omsetjing
<i>Fagforeiningar</i>	
Confederazione Generale del Lavoro (CGIL)	Den italienske hovudsamanslutninga for arbeidarar
Confederazione Italiana Sindacati Lavoratori (CISL)	Den italienske hovudsamanslutninga av fagforeiningar for arbeidarar
Unione Italiana del Lavoro (UIL)	Den italienske arbeidsunionen
Unione Generale del Lavoro (UGL)	Arbeidarunionen
<i>Fritidsorganisasjonar</i>	
Associazione Ricreativa e Culturale Italiana (ARCI)	Den italienske organisasjonen for fritid og kultur
Unione Italiana Sport Popolare (UISP)	Den italienske unionen for folkesporten
<i>Landbruksorganisasjonar</i>	
Confagricoltura	Den italienske hovudsamanslutninga for italiensk landbruk
Confederazione Italiana Agricoltori (CIA)	Den italienske hovudsamanslutninga for bønder
Coldiretti	Organisasjonen for næringsdrivande i landbruket
<i>Næringslivsorganisasjonar</i>	
Confcommercio	Den italienske hovudsamanslutninga for verksemdar
Confindustria	Hovudsamanslutninga for den italienske industrien
Confederazione Nazionale dell'Artigianato e della Piccola e Media Impresa (CNA)	Den nasjonale hovudsamanslutninga for handverkarar og for små og medium-store verksemdar
Confartigianato	Organisasjon for næringsdrivande innanfor handverksyrke/fagyrke
La Lega delle Cooperative	Unionen av kooperativ
Rete Imprese Italia	Paraplyorganisasjonen for næringslivsverksemdar i Italia (fylgjande organisasjonar inngår: Confesercenti, Confcommercio, Confartigianato, CNA og Casartigiani)
Confederazione Italiana della Piccola e Media Industria Privata (Confapi)	Den italienske hovudsamanslutninga for liten og middels stor privat industri
Confesercenti	Arbeidsgjevarorganisasjon for verksemdar innanfor handel, turisme, tenester, handverk og industri
<i>Religiøse organisasjonar</i>	
Azione Cattolica (AC)	Katolsk aksjon
Comunione e Liberazione (CL)	Fellesskap og fridom
<i>Miljøorganisasjonar</i>	
Legambiente	Miljøforbundet

Vedlegg 3: Pengestøtte og statsstøtte til partia i Italia

Pengestøtte (i euro) til Forza Italia og Det demokratiske partiet 2000-2014 frå organisasjonar, politiske parti eller politiske rørsler, frå «juridiske personar» og frå staten¹

	Forza Italia/Fridomens folk		Det demokratiske partiet	
	<i>Støtte frå «juridiske personar»</i>	<i>Statsstøtte</i>	<i>Støtte frå «juridiske personar»</i>	<i>Statsstøtte¹</i>
2012	28.500 ₂	35.980.084	19.000	29.234.058
2011	64.000	31.552.146	45.000	57.974.141
2010	3.379.712	32.737.794	200	51.780.261
2009	5.550.700	20.504.343	0	68.628.351
2008	2.697.500	154.889.210	1.489.017	182.440.714
2006	3.231.550	134.260.442	664.150	12.963.011
2004	1.795.172	55.547.715	116.000	8.811.234
2002	225.748	80.098.963	21.000	8.622.596

Kjelde: (Det demokratiske partiet, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012b; La Gazzetta Ufficiale, 2003, 2005, 2007, 2009, 2011, 2012a, 2012b)

Note 1: Statsstøtta i Italia er ordna som tilbakebetaling for utgifter i samband med val og valkamp, men fungerer i praksis som ordinær statsstøtte.

Note 2: Partiet fekk dette året 1.000.000 euro utbetalt frå organisasjonar, politiske parti eller politiske rørsler. Dette er den einaste gongen i løpet av 2000-talet partiet har oppført denne type støtte i rekneskapen sin.

Utgifter partia har rapportert i samband med tre ulike val og statsstøtte utbetalt. Euro.

	Utgifter	Statsstøtte
Val til underhuset 2001	49.659.354	476.445.235
Val til underhuset 2006	122.874.652	499.645.745
Val til underhuset 2008	110.127.757	503.094.380

Kjelde: (Di Nicola, 2010)

Vedlegg 4: Intervjugaid til politiske parti

Introduction

Present shortly the theme of master thesis and how the interview is structured (first I will ask about the three central trade unions: CGIL, CISL and UIL, and then about other interest groups). Define the term interest group and tell the informant that I will not identify by name which interest groups I am interested in (other than the three trade unions): The only distinction I make is between interest groups and lobby/media/state agencies, which are not included in the analysis. Inform the informant that the study is both of the central party organization and the parliamentary party group, and that the time period considered is 1990-2014.

Formalities: Permission to record the interview. Signing of privacy form.

Mapping the relations between parties and interest groups today

- I. First I would like you to identify the actual links of contact that exist between PD and the three most significant trade unions today. I have a made list of different types of links, which I will present to you.

IA) We start with the links that your party has with the trade union CGIL – I'm looking for information about the links between the parliamentary party group and the central party organization and CGIL.

Some of the questions might seem a superfluous or not relevant for the Italian case, but I have to ask them anyway to make sure I get everything covered.

<i>Institutional links</i>	<i>CPO</i>	<i>PPG</i>
Is PD linked to CGIL through <u>national or local collective affiliation</u> of members? <i>By 'collective affiliation' I mean link by 'corporate party membership', i.e. that an organization formally affiliates its members, or significant proportions of them, to the party organization.</i>		Only CPO is relevant.
Does CGIL have one or more <u>ex officio</u> seats on <u>PD's highest executive body</u> (with or without the right to speak/vote?) <i>The highest executive is the numerically smallest executive body – beyond leader and deputy leader(s)</i>		
Does your party have <u>permanent joint committee(s)</u> with CGIL?		

Does your party have <u>joint policy committee (s)</u> (temporary) with CGIL?		
Does your organization arrange <u>joint conferences</u> with CGIL?		
Does your party have <u>joint campaigns with CGIL?</u>		
Are there any <u>formal cooperation agreements</u> between your party and CGIL?		
Are there any <u>formal meetings and other forms of contact between officials in your party and CGIL?</u>		
To sum up: Are there any other formal arrangements or institutional links on <u>organizational level</u> to CGIL that you would like to add?		
<i>Ad-hoc-links</i>		
Do you know if representatives from CGIL are invited/participate at the PDs congress?		
Do you know if representatives from CGIL are invited to <u>other party meetings in the party?</u>		
Do you know if your party invites representatives from CGIL for <u>your internal meetings?</u> - Who?		
To sum up: Do you have information about any other ad-hoc links to CGIL that you would like to add? - Personal overlap (who/since when?) - Various forms of unofficial contact between individual representatives and spokesmen		

IB: Now let's look at the same links, but for CISL:

<i>Institutional links</i>	<i>CPO</i>	<i>PPG</i>
Is PD linked to CISL through <u>national or local collective affiliation</u> of members? <i>By 'collective affiliation' I mean link by 'corporate party membership', i.e. that an organization formally affiliates its members, or significant proportions of them, to the party organization.</i>		Only CPO is relevant.
Does CISL have one or more <u>ex officio</u> seats on <u>PD's highest executive body</u> (with or without the right to speak/vote?) <i>The highest executive is the numerically smallest executive body – beyond leader and deputy leader(s)</i>		
Does your party have <u>permanent joint committee(s)</u> with CISL?		
Does your party have <u>joint policy committee (s)</u> (temporary) with CISL?		
Does your organization arrange <u>joint conferences</u> with CISL?		
Does your party have <u>joint campaigns with CISL?</u>		
Are there any <u>formal cooperation agreements</u> between your party and CISL?		

Are there any <u>formal meetings</u> and other forms of contact between <u>officials</u> in your party and CISL?		
To sum up: Are there any other formal arrangements or institutional links on organizational level to CISL that you would like to add?		
Ad-hoc-links		
Do you know if representatives from CISL are invited/participate at the PDs congress?		
Do you know if representatives from CISL are invited to <u>other party meetings</u> in the party?		
Do you know if your party invites representatives from CISL for <u>your internal meetings</u> ?		
- Who?		
To sum up: Do you have information about any other ad-hoc links to CISL that you would like to add?		
- Personal overlap (who/since when?)		
- Various forms of unofficial contact between individual representatives and spokesmen		

1C: Then we look at the links for contact with UIL:

<i>Institutional links</i>	<i>CPO</i>	<i>PPG</i>
Is PD linked to UIL through <u>national or local collective affiliation</u> of members? <i>By 'collective affiliation' I mean link by 'corporate party membership', i.e. that an organization formally affiliates its members, or significant proportions of them, to the party organization.</i>		Only CPO is relevant.
Does UIL have one or more <u>ex officio</u> seats on PD's <u>highest executive body</u> (with or without the right to speak/vote?) <i>The highest executive is the numerically smallest executive body – beyond leader and deputy leader(s)</i>		
Does your party have <u>permanent joint committee(s)</u> with UIL?		
Does your party have <u>joint policy committee (s)</u> (temporary) with UIL?		
Does your organization arrange <u>joint conferences</u> with UIL?		
Does your party have <u>joint campaigns with UIL?</u>		
Are there any <u>formal cooperation agreements</u> between your party and UIL?		
Are there any <u>formal meetings</u> and other forms of contact between <u>officials</u> in your party and UIL?		
To sum up: Are there any other formal arrangements or institutional links on organizational level to UIL that you would like to add?		
Ad-hoc-links		
Do you know if representatives from UIL are invited/participate at the PDs congress?		

Do you know if representatives from UIL are invited to <u>other party meetings</u> in the party?		
Do you know if your party invites representatives from UIL for <u>your internal meetings</u> ?		
- Who?		
To sum up: Do you have information about any other ad-hoc links to UIL that you would like to add?		
- Personal overlap (who/since when?)		
- Various forms of unofficial contact between individual representatives and spokesmen		

1D) Finally, we are going to look at these links for contact with other interest groups:

<i>Institutional links</i>	<i>CPO</i>	<i>PPG</i>
Is PD linked to any interest groups (other than the three trade unions) through <u>national or local collective affiliation</u> of members? <i>By 'collective affiliation' I mean link by 'corporate party membership', i.e. that an organization formally affiliates its members, or significant proportions of them, to the party organization.</i>		Only CPO is relevant.
Does any interest group (other than the three trade unions) have one or more <u>ex officio</u> seats on <u>the highest executive body</u> of other interest groups (with or without the right to speak/vote?) <i>The highest executive is the numerically smallest executive body – beyond leader and deputy leader(s)</i>		
Does your party have <u>permanent joint committee(s)</u> with interest groups (other than the three trade unions)?		
Does your party have <u>joint policy committee (s)</u> (temporary) with interest groups (other than the three trade unions)?		
Does your organization arrange <u>joint conferences</u> with interest groups (other than the three trade unions)?		
Does your party have <u>joint campaigns with interest groups</u> (other than the three trade unions)?		
Are there any <u>formal cooperation agreements</u> between your party and interest groups (other than the three trade unions)?		
Are there any <u>formal meetings</u> and other forms of contact between <u>officials</u> in your party and interest groups (other than the three trade unions)?		
To sum up: Are there any other formal arrangements or institutional links on organizational level to interest groups (other than the three trade unions) that you would like to add?		
Ad-hoc-links		
Do you know if representatives from interest groups (other than the three trade unions) are invited/participate at the PDs congress?		
Do you know if representatives from interest groups (other than the trade unions) are invited to <u>other party meetings</u> in the party?		

Do you know if your party invites representatives from interest groups (other than the trade unions) for <u>your internal meetings</u> ? - Who?		
To sum up: Do you have information about any other ad-hoc links to interest groups (other than the three trade unions) that you would like to add? - Personal overlap (who/since when?) - Various forms of unofficial contact between individual representatives and spokesmen		

2. Overall, how would you rate you party's degree of organizational closeness to/distance from interest groups in the last 3 years?
  - Distant/separated
  - Ad-hoc relationship
  - Fairly close
  - Integrated
3. How would you rate your party's degree of organizational closeness to/distance from first CGIL, secondly CISL and third UIL in the last 3 years?
  - Distant/separated
  - Ad-hoc relationship
  - Fairly close
  - Integrated

Are there any differences in how the respondent rates the distance/closeness between the three trade unions?

4. So: How many interest groups, including the trade unions, would you say you have links of contact with (both institutionalized and ad-hoc).

Changes in the relationship

We are now going to look at the institutional and ad-hoc links in a wider time perspective, and try to map possible changes in the relations between your party and the trade unions and other interest groups since 1990.

5. Have there been any changes in the institutional and ad hoc links between your party and CGIL in the period from 1990 to today?
  - Parliamentary party group?
  - Central party organization?
  - If yes: what kind?

6. Have there been any changes in the institutional and ad hoc links between your party and CISL in the period from 1994 to today?
  - Parliamentary party group?
  - Central party organization?
  - If yes: What kind?
7. Have there been any changes in the institutional and ad hoc links between your party and UIL in the period from 1994 to today?
  - Parliamentary party group?
  - Central party organization?
  - If yes: What kind?
8. Have there been any changes in the institutional and ad hoc links between your party and other interest groups in the period from 1994 to today?
  - Parliamentary party group?
  - Central party organization?
  - If yes: What kind?
9. Could you say something about what motivates the relations (both ad hoc and institutionalized) with the trade unions from the party's point of view? (resources) *Does the answer hold for all three trade unions?*
  - Financial and organizational resources (both to CPO/PPG)
  - Mobilize voters
  - Support in election/nomination processes (both party and representatives)
  - Support for policy and policy implementation
  - Information and input
10. Can you think of other reasons why links for contact exist between your party and the trade unions? *Does the answer hold for all three unions?*
  - Tradition/ Historical relations
  - Ideology/ Party values
  - Democracy/the representation of interests in the society
  - Organizational culture – habit?
11. Could you say something about what motivates the relations (both ad hoc and institutionalized) with other interest groups from the party's point of view? (resources)
  - Financial and organizational resources (both to CPO/PPG)
  - Mobilize voters
  - Support in election/nomination processes (both party and representatives)
  - Support for policy and policy implementation
  - Information and input

12. Can you think of other reasons why links for contact exist between your party and other interest groups?
    - Tradition/ Historical relations
    - Ideology/ Party values
    - Democracy/the representation of interests in the society
    - Organizational culture – habit?
  13. *If changes in the relations between your party and CGIL:* What do you consider the driving forces behind these changes?
    - Alternation in the personal views/ change in leadership of the party
    - Ideological modifications
    - Policy matters
    - System-level changes (electoral system has been altered/financial crisis/party system break)
  14. *If changes in the relations between your party and CISL:* What do you consider the driving forces behind these changes?
    - Alternation in the personal views/ change in leadership of the party
    - Ideological modifications
    - Policy matters
    - System-level changes (electoral system has been altered/financial crisis/party system break)
  15. *If changes in the relations between your party and UIL:* What do you consider the driving forces behind these changes?
    - Alternation in the personal views/ change in leadership of the party
    - Ideological modifications
    - Policy matters
    - System-level changes (electoral system has been altered/financial crisis/party system break)
  16. *If changes in the relations between your party and other interest groups:* What do you consider the driving forces behind these changes?
    - Alternation in the personal views/ change in leadership of the party
    - Ideological modifications
    - Policy matters
    - System-level changes (electoral system has been altered/financial crisis/party system break)
  17. *(Additional question to capture the collapse of the party system in the early 1990's)* Would you say that the corruption scandals and changes in the party system in the early 1990's affected your party's relations with the trade unions and other interest groups in Italy?
    - Trade unions: CGIL, CISL, UIL
    - Other interest groups
      - Differences between the central organization of the party and the parliamentary party group?
  18. If there are differences in what links you have with the CGIL, CISL and UIL respectively- why is that?
    - Resources gained from the relationship?
    - Different history? Traditions?
  19. If there are differences in what links you have with the various other interest groups - why is that?
    - Resources gained from the relationship?
    - Different history? Traditions?
  20. To what extent does your party achieve what is desired from the links with the trade unions?
    - Yes/no – if no – could this be a reason for changes in the relationship?
    - Negative implications of cooperation? (loss of members/controversies upon the party's policy)
  21. To what extent does your party achieve what is desired from the links with other interest groups?
    - Yes/no – if no – could this be a reason for changes in the relationship?
    - Negative implications of cooperation? (loss of members/controversies upon the party's policy)
- Additional questions if time:**
22. How significant do you think that contacts with the trade unions generally are for the political decisions made in your party's parliamentary group and central party organization?
    - Very/rather important.
    - Both important and unimportant
    - Limited importance/unimportant
  23. How significant do you think that contacts with the other interest groups generally are for the political decisions made in your party's parliamentary group and central party organization?
    - Very/rather important.
    - Both important and unimportant
    - Limited importance/unimportant
  24. Who initiates the contact in the relations between your party and interest groups?
    - Party
    - Organization
    - Has there been any changes in what part initiates the contact?
  25. How do you perceive the trade unions and various interest group's position within your party?
    - Strong vs weak
    - Diversity between the trade unions and other interest groups?

26. In your opinion: what consequences have links for contact with the trade unions and other interest groups had for the party?
- less money/more generous financial margins, less/more support for policy, controversy with earlier partners
27. Are there, in your view, any dilemmas involved in contacts with trade unions?
- intra-party democracy
  - vote seeking
  - party identity
  - party democracy at large etc?
28. Are there, in your view, any dilemmas involved in contacts with other interest groups?
- intra-union democracy
  - vote seeking
  - party identity
  - party democracy at large etc?
29. In your opinion, are there any changes in who appears to be the closest ally in the interest group society to your party?
30. Having mapped the relations between your interest group and the parties in question since the 1990's until today - what would you say is the most striking feature in the development of the relations?

Concluding remarks:

31. In your opinion, is the way in which you cooperate with the trade unions and the other interest groups the best/most suitable way to organize such cooperation? Or should the party strive to get closer/less close links with interest groups?
32. Is there any additional information you would like to add?
33. Do you have any background (work/voluntary/membership) from organizations/trade unions

Vedlegg 5: Intervjugaid til interessegrupper

Introduction

Present shortly the theme of master thesis and the two parties of interest: Partito Democratico and Forza Italia. Inform the informant that the study is both of the central party organization and the parliamentary party group, and that the time period considered is 1990-2014.

Formalities: Permission to record the interview. Signing of privacy form.

Mapping the relations between parties and interest groups today

1. First I would like you to identify the actual links of contact that exist between your organization and PD and Forza Italia today. I have a made list of different types of links, which I will present to you.

1A) We start with the links that your organization has with the parties' central organization

Some of the questions might seem a superfluous or not relevant for the Italian case, but I have to ask them anyway to make sure I get everything covered.

<i>Institutional links</i>	<i>PD/Forza Italia</i>
Is your organization linked to PD and Forza Italia through <u>collective affiliation</u> of members? <i>By 'collective affiliation' I mean link by 'corporate party membership', i.e. that an organization formally affiliates its members, or significant proportions of them, to the party organization.</i>	
Does your organization have one or more <u>ex officio</u> seats on <u>PD/Forza Italias highest executive body</u> (with or without the right to speak/vote?) <i>The highest executive is the numerically smallest executive body – beyond leader and deputy leader(s) – whose composition is specified in union statutes.</i>	
Does your organization have <u>permanent joint committee(s)</u> with PD/Forza Italia?	
Does your organization have <u>joint policy committee (s)</u> (temporary) with PD/Forza Italia?	
Does your organization arrange <u>joint conferences</u> with PD/Forza Italia?	
Does your organization and PD/Forza Italia have <u>joint campaigns</u> ?	

Are there any <u>formal cooperation agreements</u> between PF/Forza Italia and your party?	
Are there any <u>formal meetings and other forms of contact between officials</u> in PD/Forza Italia and your organization?	
To sum up: Are there any other formal arrangements or institutional links on organizational level to either party that you would like to add?	
Ad-hoc-links	
Do you know if representatives from your organization are invited/participate in the <u>party congresses</u> of PD and Forza Italia?	
Do you know if representatives from your organization are invited/participate in <u>other party meetings</u> of PD and Forza Italia?	
Do you know if representatives from your organization are invited to <u>internal meetings</u> in PD and Forza Italia? - Who?	
To sum up: Do you have information about any other ad-hoc links to either party that you would like to add? - Personal overlap (who/since when?) - Various forms of unofficial contact between individual representatives and spokesmen	

1B: Secondly we are going to look at the links between your organization and PD's and Forza Italia's parliamentary group:

Institutional links	PD/Forza Italia
Does your organization have one or more <i>ex officio</i> seats on PD/Forza Italia's <u>highest executive body</u> (with or without the right to speak/vote?) <i>The highest executive is the numerically smallest executive body – beyond leader and deputy leader(s) – whose composition is specified in union statutes.</i>	
Does your organization have <u>permanent joint committee(s)</u> with PD/Forza Italia?	
Does your organization have <u>joint policy committee (s)</u> (temporary) with PD/Forza Italia?	
Does your organization arrange <u>joint conferences</u> with PD/Forza Italia?	
Does your organization and PD/Forza Italia have <u>joint campaigns</u> ?	
Are there any <u>formal cooperation agreements</u> between PF/Forza Italia and your party?	
Are there any formal meetings and other forms of contact between <u>officials</u> in PD/Forza Italia and your organization?	
To sum up: Are there any other formal arrangements or institutional links on organizational level with either party that you would like to add?	

Ad-hoc-links	
Do you know if representatives from your organization are invited/participate in the <u>party congresses</u> of PD and Forza Italia?	
Do you know if representatives from your organization are invited/participate in <u>other party meetings</u> ?	
Do you know if representatives from your organization are invited to <u>internal meetings</u> in PD and Forza Italia? - Who?	
To sum up: Do you have information about any other ad-hoc links to either party that you would like to add? - Personal overlap (who/since when?) - Various forms of unofficial contact between individual representatives and spokesmen	

9. Does your organization have organizational links on either institutionalized level or on ad-hoc basis with any other parties in Italy?
10. Overall, how would you rate your organization's degree of organizational closeness to/distance from PD in the last 3 years?
  - Distant/separated
  - Ad-hoc relationship
  - Fairly close
  - Integrated
11. Overall, how would you rate your organization's degree of organizational closeness to/distance from Forza Italia in the last 3 years?
  - Distant/separated
  - Ad-hoc relationship
  - Fairly close
  - Integrated

Changes in the relationship

We are now going to look at the institutional and ad-hoc links in a wider time perspective, and try to map possible changes in the relations between your organization and PD and Forza Italia since 1990 (for Forza Italia since the party was established).

12. Has there been any changes in the institutional and ad hoc links between your organization and PD in the period from 1990 to today?
  - Parliamentary party group?
  - Central party organization?
  - If yes: what kind?

13. Has there been any changes in the institutional and ad hoc links between your organization and Forza Italia in the period from 1994 to today?
    - Parliamentary party group?
    - Central party organization?
    - If yes: What kind?
  14. What is the motivation of having institutional and/or ad hoc links with PD? (or motivations for not having relations)
    - More members
    - Policy seeking
    - Information
    - Support for the organization's cause
    - Real estate/use of real estate
  15. Can you think of other reasons why links for contact exist between your organization and PD?
    - Historical relations/ Tradition
    - Ideology/ Party/group values
    - Democracy/the representation of interests in the society
    - Organizational culture – habit?
  16. What is the motivation of having institutional and/or ad hoc links with Forza Italia? (or motivations for not having relations)
    - More members
    - Policy seeking
    - Information
    - Support for the organization's cause
    - Real estate/use of real estate
  17. Can you think of other reasons why links for contact exist (or not) between your organization and Forza Italia?
    - Historical relations
    - Ideology/ Party/group values
    - Tradition
    - Democracy/the representation of interests in the society
    - Organizational culture – habit?
  18. *If changes in the relationship with PD:* What do you consider the driving forces behind these changes?
    - Alternation in the personal views/ change in leadership of the party
    - Ideological modifications
    - Policy matters
    - System-level changes (electoral system has been altered/financial crisis/il crollo del Sistema politico)
  19. *If changes in the relationship with Forza Italia:* What do you consider the driving forces behind these changes?
    - Alternation in the personal views/ change in leadership of the party
    - Ideological modifications
    - Policy matters
    - System-level changes (electoral system has been altered/financial crisis/il crollo del sistema politico)
  20. *(Additional question to capture the collapse of the party system in the early 1990's)* Would you say that the corruption scandals and changes in the party system in the early 1990's affected your organization's relations with PD and Forza Italia respectively?
    - Differences between the parliamentary party group and the central organization of the party?
  21. If there are differences in what links you have with PD and Forza Italia respectively - why is that?
    - Resources gained from the relationship?
    - Different history? Traditions?
  22. To what extent does your group achieve what is desired from the contact and cooperation with the parties?
    - Yes/no – if no – could this be a reason for changes in the relationship?
    - Negative implications of cooperation? (loss of members/controversies upon the party's policy)
- Potential additional questions, if time:**
23. How significant do you think that the parties' links with your organization are for the political decisions made in PD and Forza Italia?
    - Very/rather important.
    - Both important and unimportant
    - Limited importance/unimportant
  24. Who initiates the contact in the relations between your organization and the parties?
    - Party (PD/Forza Italia)
    - Organization
    - Both
    - Has there been any changes in what part initiates the cooperation and contact?
  25. How do you perceive your groups position within the two parties?
    - Strong vs other interest groups or marginal?

26. In your opinion: what consequences have the links for contact with Forza Italia and PD had for the organization?
- less money/more generous financial margins, less/more support for policy, controversy with earlier partners
27. Are there any dilemmas involved in contacts with PD in your view?
- intra-union democracy
  - membership recruitment
  - organizational identity
  - democracy at large etc?
28. Are there any dilemmas involved in contacts with Forza Italia in your view?
- intra-union democracy
  - membership recruitment
  - organizational identity
  - democracy at large etc?
29. In your opinion, are there any changes in which party, PD or Forza Italia, that appear to be the closest ally of your organization ?
30. Having mapped the relations between your interest group and the parties in question since the 1990's until today - what would you say is the most striking feature in the development of the relations?

Concluding remarks:

31. In your opinion, is the way in which you cooperate with political parties the best/most suitable way to organize such cooperation? Or should your organization strive to get a closer/less close links with interest groups?
32. Is there any additional information you would like to add?
33. In the end: Did you work for/have experience from/have membership in, an Italian political party?

